

TRIBUNA

1

2

3

4

5

6

2

3

4

5

6

6

5

4

3

2

1

6

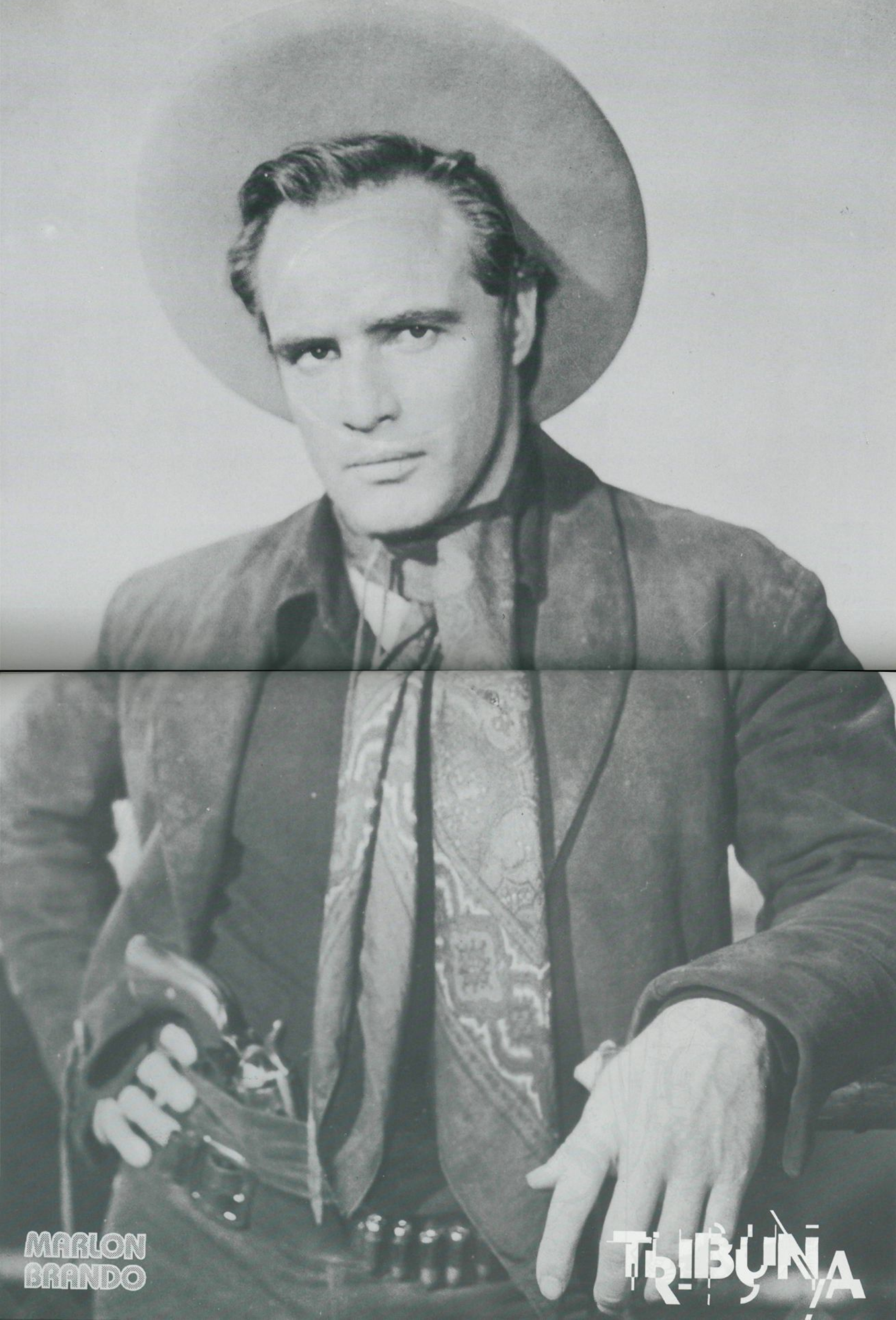
5

4

3

2

1

MARLON
BRANDO

TRIBUNA
R-1-5/A

KAZALO

- 4 Intervju:
dr. Janez
Drnovšek
- 7 TV med oblastjo
in histerijo
- 10 Istra – meja
nadzora
- 12 Hrvaške
– domoljubne
pesmi
- 13 Bosna – tam
daleč, daleč...
- 26 Novi
študentski
parlament
- 30 Prenova FSPN
- 34 Detektivke
- 35 Film
- 39 Godba
- 42 Art
- 44 Literatura
- 47 Nagradna
križanka
- 48 Hamfri

PRED(PRAZNIČNO) ČIŠČENJE

Včasih smo praznik iz jajca nastale države zaznamovali s častnimi salvami. Topovsko streljanje pa je v pokopani in raztelešeni »naši širši domovini« že davno izgubilo častni prizvok. Junaki niso več tisti, ki branijo druge pred sabo, ampak oni, ki napadajo.

In čistijo (kako ciničen izraz za klanje!). Dvakratni SS-ovci Vukovar, memorandumski k(r)ojači zvezno vlado, hrvaški neboljnenčki medije in največji (to je najmanjši) med njimi hrvaške politične vrhove. Krinke so že davno padle, a maskerji še kar vztrajajo. In nič ne kaže, da bi kmalu odnehali. Novodobni Ahasverji pa brez krivde krivi še naprej bežijo v življenje, iz »lepe njihove«, kjer se je smrt utrudila že skoraj do smrti.

Stara gospa Evropa še vedno ostaja (ne)dosledno zvesta sama sebi. Predebeli beneški trgovec s smrtjo vztrajno in potuhnjeno računa, nizozemski srbski zet je zapreden v temoto nikdaršnjega spoznanja, britanski lord iz dneva v dan potrjuje kandidaturo za muzej voščenih lutk Madame Tussaud, nemška kreatura s štrlečimi uhlji sicer dobro sliši, a kaj, ko se pogovarja z gluhonemimi. Skratka, pestra družina političnih impotentnežev, ki ob svoji vzdržnosti za vsak primer nosijo še preservativ v žepu.

V Sloveniji pa se nadaljuje diktatura bradatih. Pe(te)rle ali Bav(bav)čar, to je zdaj vprašanje! Demos doživlja usodo Jugoslavije. Navček že poje. Pogrebci so na svojih mestih. Zadušnica je pripravljena. Sedmina bo zanimiva.

Pirnatu niti zapeljiva Sigrid ne more več pomagati. Njenega črnega mucka je namreč Dim učinkovito pregnal. Rožnati, okrepljeni s političnim »prostim strelcem« Janezom Drnovškom, se torej ponovno vračajo. Pink Panterji so še enkrat premagali Tome. Kdaj se bodo streznili Jerryji? Pa saj je vse skupaj samo risanka. Ali pa tudi ne... Jest 'mam tega dost'! Tudi vi?

Simon Bizjak

TRIBUNA je glasilo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. ♥ Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. ♥ Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel.: (061)319-496; telefax: (061)319-448. V uredništvu dežuramo med 10. in 12. uro. ♥ V.d. glavnega urednika: Samo Amon. ♥ V.d. odgovornega urednika: Simon Bizjak. ♥ Lektorica: Julija Klančičar. ♥ Cena: 35 SLT. ♥ Publikacija je obdavana po 10. alineji 1. točke ter številke 8 Zakona o začasnih ukrepih o davku od prometa proizvodov in storitev (Uradni list SFRJ, št. 4/91). ♥ Naslednja številka izide 9. decembra 1991.

V uredništvu Tribune ali pri Tribuninih kolporterjih na fakultetah lahko študentje z indeksom kupijo Tribuno po ceni 15 SLT.

Spoštovani gospod glavni uredniki!

V zadnji številki Tribune sem v rubriki ptt... ptt... zasledil pismo, ki so ga podpisali delavci Študentskega centra v Ljubljani. Zaradi objektivnosti in zaradi predstavitve resničnih podatkov lahko povem, da je bila sedanja direktorica Študentskega centra v Ljubljani, gospa Ksenija Preželj, izbrana na to dolžnost med osmimi kandidati in to po razpisnem postopku, ki ga je v skladu s takratno zakonodajo vodila razpisna komisija. Gospa Ksenija Preželj je predložila k svoji vlogi vsa zahtevana potrdila, ki vključuje tudi dokazilo o ustreznosti visokošolski izobrazbi. Gospa Preželjeva je po ugotovitvi razpisne komisije, da so izpolnjeni vsi razpisani pogoji, bila izbrana v zadnji krog presoje, na kateri so na tako imenovani javni tribuni sodelovali tudi študentje iz Študentskega centra. Program, ki ga je gospa Preželjeva predložila, je bil skladen s programom Začasnega organa upravljanja in po tem programu še danes poteka sanacija Študentskega centra v Ljubljani, kar je seveda proces in ne dogodek.

Gospa Ksenija Preželj, direktorica Študentskega centra v Ljubljani, je diplomirana pedagoginja in je predvsem zelo operativna in tudi zelo socialna oseba.

Niko Žibret,
predsednik Sveta Študentskega
centra v Ljubljani

OBČINSTVU, KI GA NI BILO

»Spoštovane in drage študentke, študentje, cenjeni gostje, dragi kolega rektor Šolc,

v sosednji Hrvaški divja nasilje, kakršnega se spominjamo samo starejši, ko je pred desetletji nek drug demagog uspel znoreti drug narod, na drugem koncu Evrope, ki je prihrumel nad nas in so nas pobijali in smo se pobijali.

Mlajši rodovi po Evropi česa podobnega niste doživeli in vas je še toliko bolj presunilo.

Na Hrvaškem rušijo domovanja, gospodarstvo, kulturno dediščino in ubijajo.

Žal se tudi Univerza, valilnica narodove prihodnosti, ni mogla izogniti posledicam.

Z veseljem smo zato dali nekajdnevno zatočišče mladim pevcem z Univerze Jurja Štrossmayerja v Osijeku, ki so se pri nas pripravljali za gostovanje po sosednjih državah.

Želim jim uspeha, danes in v prihodnjih dneh. Želim, da bi predramili ušesa tistih, ki še ne slišijo.

In predvsem jim želim skorajšnjega miru!

Da bi lahko zapeli v obnovljenem Osijeku.

Teh nekaj besed je bilo namenjenih občinstvu dobrodelnega koncerta, ki so ga

6. novembra pripravili Studentska organizacija, Univerza in Slovenska filharmonija.

Nastopal je Akademski pjevački zbor Sveučilišta v Osijeku.

Omenjeni zbor se je v Sloveniji nekaj dni pripravljaj na turnejo po Evropi, tukaj je bil gost Univerze v Ljubljani, katero so finančno podprli Studentska organizacija Univerze, hotel Jelovica Bled in podjetje Belinka.

Niti sloves zbora, ki je pod vodstvom mag. Josipa Jerkovića nastopal doslej po Hrvaški, Italiji in v Vatikanu ter prejel več priznanj, niti solidarnost z napadenimi sosedi nista uspela privabiti v dvorano poslušalcev. Bilo nas je manj kot nastopajočih! Dirigent in pevci so se zadržali »profesionalno«, izpeljali so ves program, z dodatkom kot se spodobi.

Maloštevilni poslušalci smo - čeprav v zadregi - doživeli prijeten večer. Tudi takšnih prijetnih presenečenj so oropani someščani, ki jim je malo mar, kaj se dogaja na Balkanu.

Boris Sket

POTENCIALNI ARESTANTI

Glede na predlagani predlog 171. člena Kazenskega zakona Republike Slovenije, ki bo definiral verbalni delikt »Sramotivte Republike Slovenije«, bi slovenski plebs rad opozoril na naslednje:

Če vas bo na označenem cestnem prehodu zgazila Alfa 750, v kateri bosta sedela g. Janša in g. Bavčar ali pa g. ..., in boste imeli to »srečo«, da vam avtomobilske gume ali pa nizko spuščeni menjalnik limuzine ne »sploščati« vaše grešne glave, nikar ne preklinjati voznika in potnika - npr.: »Kreten (!), kaj ne vidiš zebre?« ali pa: »Jebem ti ma...«, ker boste s tem verbalnim deliktom kot prometni invalid na osnovi člena 171 končali v »kehi« za leto dni. In če vam nič hudega slutečemu pade strešnik stavbe IS RS na glavo in da se boste od posledice udarca »cigle« obesili še na zastavo RS, nato pa zgubili zavest in »faro« strgali z »gnezda«, obstaja realna nevarnost, da ste s padcem v nezavest storili prekršek na osnovi člena 171, ker ste sramotili zastavo. Sploh pa boste v riti, če se boste po parih sekundah zbudili iz kome in rekli: »Pizd... vam mater na, kdo me je udaril?« in si nehote obrisali še krvavi nos z zastavo. Ali pa, da se v vas zaradi nepazljivosti zaleti na ulici g. Peterle in vam z levo ramo razsuje oba sekalca. Seveda, če mu prekolnete sina božjega in polovico svetnikov ali pa če ga usekate nazaj, kršite člen 171. Tako da je najbolje, da ga prosite, da dejanje ponovi še z desno ramo in vam sesuje še oba podočnika. In lahko ste samo veseli, ker ste jo tako »dobro« odnesli, kajti delikt, ki bi ga storili s tem, da udarec vrnete ali pa da g. Peterleta preklinjate, bi bil »vreden« leto dni »aresta« ali pa »enormne« denarne kazni. Seveda pa je jasno, da

boste šli v arest, kajti vladna gospodarska politika vam je že itak sesula standard, banke so vam zarubile devize, pa še višek ste v podjetju (Če pa višek še niste, pa boste!).

Franc Juh, Divača

CAR LES EXTREME SE TOUCHET ALI SKRAJNOSTI SE DOTIKAJO

Da se klin s klinom zbija, to je, blago rečeno, tipična balkanska mentaliteta, katera poleg ostalih kompleksnih dejavnikov (zgodovinske travme) tudi botruje današnjim vojnim razmeram v sosednji republiki.

Zmago Jelinčič očitno pozablja, da so ravno zahteve po spremenjanju meja eden poglavitnih vzrokov vojne morije na Hrvaškem. Njegove aspiracije in pretenzije do Istre so lahko samo voda na mlin velikosrbskim interesom delitve Hrvaške. Skratka, Jelinčič razmišlja na podoben način kot Šešelj...

To, kar najbolj ogroža suverenost Republike Slovenije je bližajoči se gospodarski kolaps, kar se tiče aktualnih razmer v ex YU, je v interesu Slovenije, da na diplomatski ravni aktivno, po zgledu EU diplomacije, posreduje pri zaustavitvi in razširitvi vojne.

Netolerantnost do manjšin in tujcev z morebitnimi tekstaškorevolveraskimi ekscesi bi škodili mednarodnemu ugledu in priznanju Republike Slovenije.

P. Scriptum: Da ne bo apriornih sumničenj: leta 89 sem zbiral podpise za majniško deklaracijo, približno tri leta prej pa podpise za ukinitev verbalnega delikta...

Brane Koncilija, Straža

Spoštovani!

Poznam mlado damico, ki je v zadnjem letu (kot vse slovenske mlade damice pač) doživela toliko bedastih življenskih izkušenj, kot jih jaz nisem uspel doživeti v vseh letih pred tem. No in ta mlada damica (kot nekatere druge mlade damice) bere Kafko in Rushdieja in Tribuno. No in ko bere Tribuno, se glasno krohota. Posebej ko bere kakega Jelinčiča. Ko letijo okoli čifurji in cigani. Ker je tako odštekan. Kot je odštekan Kramberger. Pa Dali. Pa simpatični mladi mož, ki se tudi piše Jelinčič. Ker je pač Jelinčičev sin. Sošolec mlade damice o kateri gre beseda. Sošolec z Bežigradske. Koliko smisla za humor je pri teh mladih damicah, ki so preživele poletje ob tiščanju glav v bunkarčke. In ki vsak večer pretresene buljijo v direkten televizijski prenos srbskega znašanja nad Hrvati. No in je pa tudi ena sitna stvar s tole mlado damico. Sošolko mladega Jelinčiča. Ima fanta. Že leto in pol. Simpatičnega mladega črnega skravžanega vrazjega goslača. Iz Beograda. Ki že štiri

leta drgne gajge v Ljubljani. In ki bere Kafko. Pa Rushdieja. In ki si že nekaj mesecev ne upa domov. Da ga ne bi poslali v Dubrovnik. Kot so njegovega najboljšega prijatelja. In čigar mama ne dobiva poslanih pisem. In ki je ne more poklicati po telefonu. In ki je čisto prestrašena, ker ne ve, kaj se dogaja z njenim edinim otrokom. S fantom sošolke simpatičnega mladega Jelinčiča. No in je pa tudi sitno, da tale stari Jelinčič včasih leta z brzostrelko v roki po televizijskem zaslonu in išče cigane. In ki pravi, da bi bilo treba Marojevića ustreliti. No in tale mlada damica je moja hči. Oh ja. Jože, tudi to je Slovenija.

Marko Batista, Ljubljana

Nekaj pripombic...

Dovolil si bom nekaj pripomb na pisanje ga. Neve Miklavčič Predan v letošnji 17. številki Tribune, z naslovom *Retrospektiva slovenske prihodnosti*.

Skušal se bom držati vrstnega reda.

- Vse premalo se zavedamo, da Evropi in Zahodu, s tem pa tudi Vzhodu, posredno ali neposredno vladajo pokvarjeni proslodzarji, ostali, ki pa to niso, pa so nesposobni politiki ali upokojenci, ki nimajo pojma o svojem delu in nalogah, razen svetlih izjem, kakor je g. Genscher, ki pa so seveda v manjšini.

Tako seveda tovrstni pokvarjenci (razen zaslepljenih) vidijo svoje interese in se pred 25. julijem letos niso pogovarjali s Slovenijo na enakopravni ravni. Tako se o problemih naši politiki niso mogli pogovoriti niti z YU niti z Evropo, ker se nobeden izmed omenjenih ni želel resno pogovarjati.

- Tako je prišlo do vojne, kjer so padali rekruti - v kateri vojni pa niso??? Sicer pa so za to odgovorni oficirji, ki so te rekrute postavili na nevarna območja! Vprašanje je, kdo je prvi streljal! Tudi če so naši, je bilo to upravičeno, če seveda pojmuje ubijanje iz kakršnegakoli razloga za upravičeno. Da boste to lažje razumeli, bom navedel lep šolski primer: predstavljajte si, da se usedete v delovni stroj na gosenicah in divjate po asfaltiranih ulicah, pri tem pa gosenice vašega stroja ruvajo asfalt. Če se na vaši poti pojavi še kakšno osebno vozilo, ga boste elegantno zmečkali, odbili vogal hiše, zorali nekaj rodovitnih polj s pridelki, grozili s smrtjo in masakrom vsevprek. Razen tega bi zavzeli meje, skušali vdreti v skupščino ali pa bi oboroženi iz občine ugrabili pogajalce... Policija bi vas pozivala k prenehanju teh dejanj, vas pa bi to en drek brigalo. Nato bi vam policija postavila barikade in vi bi jih nasilno predrli. In potem bi tudi na vas kot civilno osebno streljali policajji prvi, pa četudi vi ne bi ubili še nikogar.

- Legitimnost JLA? Slovenske oblasti so legitimnost praktično odvzele s sklepom, da se slovenski naborniki ne pošiljajo več v JLA in to že precej časa pred vojno.

- Če primerjate ves arzenal JA z vsem arzenalom TO, se bo resda izkazalo, da ima TO manj potencialov, a so primerni, saj je tudi bivša YU veliko večja od Slovenije. Brez skrbi, Slovenija je bila med nedavno vojno dobro oborožena. Ni imela tankov in težkega orožja, ki v glavnem služi za napadanje in ki se je v našem okolju izkazalo kot neuporabno in zelo ranljivo. Ne znam si predstavljati, kako lahko gre težko orožje v koncept vašega mirovniškega razmišljanja. In če gledamo z vašimi očmi, kako to, da so se v vsej svetovni zgodovini šibkejši narodi s šibkejšo oborožitvijo upirali močnim agresorjem? In glej ga zlomka, precej šibko oborožnih je premagalo močnejše. Res, zelo čudno, nelogično in nepravilno do agresorja...

- Ali je bila uporaba vojaške sile tudi s strani federacije demokratično dogovorjena??? Ne, proslodzar Markovič je tako določil potem, ko je dobil zeleno luč iz Evrope. Lahko pa s tega vašega gledišča pogledamo še nekaj atributov: med drugim ni bilo demokratično dogovorjeno in ljudstvo s plebiscitom ni dalo slovenski oblasti pooblastil za vodenje gospodarstva, izvajanje mednarodnih dogovorov, delo naše vlade, dihanje zraka v Sloveniji, izdajanje nove valute, prodajo živil, življenje ljudi, vaše in moje pisanje, opravljanje potrebe na stranišču...

- Ali lahko iz števila mrtvih in ranjenih v Iraku in drugje tudi sklepamo, da je imel okupator pooblastila le za omejeno uporabo orožja? Ali enako menite v primeru Hrvaške???

- Ker vam gre vzdevek »srbo-četniški teroristi«, okupator itd. očitno zelo na živce, bi lahko bralcem navedli kot alternativo kakšno bolj ljubkovalno ime oz. naziv.

- Strinjam se z vami, da je bila morebitna tiskovna cenzura v tem času nepotrebna in prava svinjarija, kar je seveda spet eden izmed mnogih ostankov donedavne komunistične prevlade v naši družbi in posledica še vedno izredno močne prisot-

nosti starih struktur in ljudi v demokratični družbi.

V zakup pa moramo vzeti, da se v vsaki vojni, predvsem v kritičnih fazah, prikrivajo podatki z bojišča.

- Res je, da so vsa mirovniška gibanja pozitivna, tako ne bi šlo oporekati tudi prihodu okupatorjevih mam v Slovenijo.

A te psevdomirovnice se pokažejo v čisto drugačni luči, ko zahtevajo vrnitev svojih sinov in v isti sapi dekret za naporitev profesionalnih vojakov v Slovenijo in vsesplošni masaker Slovenije (»da si bomo zapomnili«)... Da, te mame so res izredno pravične in mirovniške...

- Minister Janša ima res vsake toliko časa izbruh militantnih idej, a menim, da mu ni primerno očitati upor proti JA in izpostavljanje slovenskih življenj in premoženja. Če tako menite, zakaj na primer ne predlagate postavitve posebnih »tankocest« in stez za oklepna vojaška vozila? Da pa bi se lažje prevažali po Sloveniji, bi lahko tudi podrii nekaj naselij in zgradili garaže za tanke v skupščini, da ubogi topovi in tanki ne bi rjaveli, medtem ko bi oficirji JA razpravljali, koliko denarja bodo pustili Slovcencem za evtanazijske tablete.

- V Evropi res že dalj časa ni v navadi, da bi državno samostojnost potrjevali s krvjo, a če je treba, je pač treba. Popolnoma jasno je, kdo je bil za dogovor in kdo za silo. Če pa bi na silo JA odgovorili z mirom, bi bili na istem kot Vojvodina, Kosovo, BiH. Se pravi pod tujo okupacijo in vladavino.

- Ali ste lahko preciznejši in navedete za bralce s čim ali kako je slovenska desnica okradla hrvaške katoliške brate za 1.2 mrd USD.

- Ves čas govorite o bratomorni vojni. Sprašujem vas: »Kakšnega brata imate raje? Ali takšnega, ki vam venomer krade denar in premoženje, vas psuje, živi na vaš račun, ki vam določa, kaj smete in kaj ne, ki vam onemogoča vaš razvoj in napredek, ki vam grozi s smrtjo in masakrom, vas blati v tujini, se laže in ne drži obljub... ali takšnega brata, s katerim lahko konstruktivno sodelujete, na katerega se lahko zanesete in ki vam pusti proste roke pri odločanju o vašem delu in načinu življenja?

Miha Munda

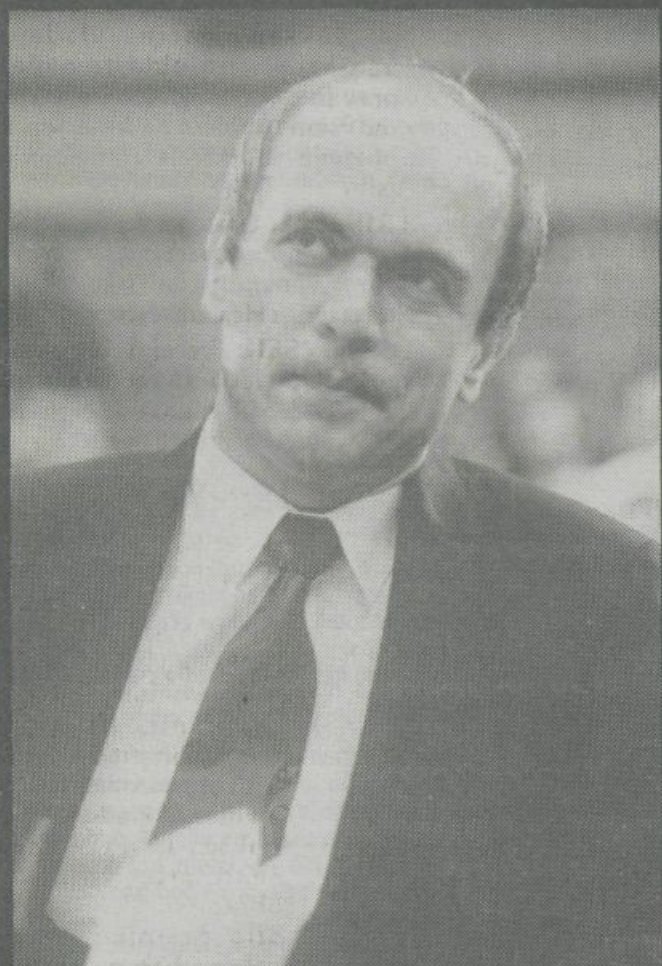
Med prejetimi pravičnimi rešitvami 17. nagradne križanke so bili izžrebani:

1. Vlatko KONIČ, Slovenčeva 76, 61000 Ljubljana;
2. Tanja ŽOGAN, Grobelno 52, 63231 Grobelno;
3. Jože FALOLIT, Javorjev drevored 3, 61000 Ljubljana.

Čestitamo!

Knjižno nagrado založbe EMONICA pošljemo po pošti!

Dr. Janez Drnovšek:

»KUČAN NI MOJ POLITIČNI NASPROTNIK«

Medijski vzpon dr. Janeza Drnovška se je začel pred več kot dvema letoma, ko je postal predsednik umetne tvorbe, imenovane Jugoslavija, ki danes »krčevito brca v zadnjih izdihljajih«. Kasneje pa je »balkanski Kennedy«, kot so ga popularno imenovali Beograjčani, z zagovarjanjem dostojanstvene, razumne in mirovniške politike pridobil mnoge pozitivne politične točke tako pri nas kot v svetu. In čeprav je danes najpopularnejši slovenski politik, se še vedno ni odločil, kateri stranki bo dahnul usodni »da«.

TRIBUNA: *Mnoge stranke vas vabijo v svoje vrste, zdi pa se, da se še vedno niste odločili?*

DRNOVŠEK: Še vedno sem neodvisen in samostojen ter za zdaj poskušam to čim dlje tudi ostati. Sicer pa novega volilnega zakona še nimamo, tako da še ni jasno, ali bo na ta način sploh še mogoče delovati. V stranki bi verjetno sodeloval le v primeru, če bi bila to povezava ali dogovor s kakšno drugo stranko ali pa kar koalicija.

TRIBUNA: *Kakšno politično barvo bo imela vaša bodoča stranka - levo, desno ali center?*

DRNOVŠEK: Problem je predvsem v tem, da še vedno ni čisto definirano, kam kdo sploh spada. Stranke se zelo rade proglasijo za leve ali desne, vendar pa vsebinske razlike v programih še niso čisto jasne. Želel bi, da bi bilo iz mojega programa razvidno, kateri opciji sem najbližji. Najverjetneje bo to nekakšen levi center, vendar pa tudi to možnost za zdaj še jemljem z rezervo.

TRIBUNA: *Ali obstaja možnost, da bi na prihodnjih volitvah kandidirali za predsednika Slovenije?*

DRNOVŠEK: Ta možnost seveda obstaja, nisem pa se še dokončno odločil, kaj bom storil. Verjetno bi bilo celo lažje kandidirali za to mesto, kot pa za kaj drugega.

TRIBUNA: *Zadnje čase je bilo tudi precej govora o tem, da bi zaradi odličnih poznanstev v tujini ter znanja tujih jezikov zamenjali zunanjega ministra Dimitrija Rupla?*

DRNOVŠEK: To funkcijo so mi v zadnjih mesecih že večkrat ponujali, vendar sem jo odklonil. Medtem pa mi je nasprotna stran predlagala, naj zamenjam predsednika vlade Lojzeta Peterleta. Očitno je, da vsaka stran hoče, da zamenjam njihovega nasprotnika. Vendar pa za zdaj iz te moke ne bo kruha.

TRIBUNA: *Mogoče nameravate sodelovati kot minister v novi vladi?*

DRNOVŠEK: Ne, tudi kot minister v vladi ne nameravam sodelovati. Ta odločitev je predvsem povezana z mojo željo, da bi bil čim bolj samostojen in neodvisen. Tako da bi se zelo težko vklopil v program nekoga drugega - vlade ali stranke.

TRIBUNA: *Verjetno mislite, da boste kot samostojen politik imeli večje možnosti za uspešno delovanje v negotovih političnih vodah...*

DRNOVŠEK: Nisem stoodstotno prepričan v to, kajti velikokrat je posamezniku težje delovati, kot če za njim stoji večja in močnejša stranka, ki ga lahko zaščiti. Običajno se nasprotniki tudi z večjim veseljem »spravijo« na posameznika kot pa na močno in vplivno stranko. Po drugi strani pa je danes v Sloveniji zelo težko izbrati pravo stranko, saj imamo ob tem, da se prepirajo med sabo, v posamezni stranki veliko število frakcij - od skrajno leve do desne. Zato pričakujem, da se bo šele v nekaj prihodnjih mesecih izkristaliziralo, kakšne orientacije bodo stranke prevzele.

TRIBUNA: *Veliko se govori tudi o tem, da sta s predsednikom Kučanom v napetih, tekmovalnih odnosih?*

DRNOVŠEK: To so vendarle samo govorice. Kar se mene tiče, se trudim, da ne bi bila v tekmovalnih odnosih, in moram poudariti, da predsednik Slovenije

Milan Kučan ni moj politični nasprotnik. Velikokrat se mi zdi, da takšno vzdušje ustvarjajo drugi, ki so v njegovi ali moji okolici. Sam se takšnim stvarjem odločno izogibam in skušam imeti korektne odnose z vsemi vodilnimi možmi slovenske politike.

TRIBUNA: *Veliko hodite tudi v Haag na mirovna pogajanja. Ali se vam ne zdi, da mirovne pogodbe ne prinašajo efekta in ali ne bi morala ES sprejeti radikalnejše sankcije proti agresorjem - JLA in Srbiji, ki vodijo neko svojo politiko?*

DRNOVŠEK: Menim, da ES z ukrepi, ki jih je sprejela pred kratkim, zamuja najmanj mesec dni. Kajti očitno je, da se je po napovedih teh ukrepov srbsko stališče malce zmehčalo. Tudi štiričlansko »srbsko« predsedstvo je zahtevalo prihod tujih mirovnih čet, kar so še pred kratkim obsojali kot veleizdajo. Menim, da se že zavedajo ekonomskih sankcij, ki jih lahko sprejme ES. Srbsko gospodarstvo je že zdaj na zelo trhlih nogah in tega ne bi vzdržalo. Očitno jih mineva volja za vojno, saj imajo že zdaj precej problemov z mobiliziranjem rezervistov, pa tudi na bojiščih jim zadnje čase slabše kaže. Zato pričakujem, da bodo kmalu pristali na politično razrešitev krize.

TRIBUNA: *Ali komunicirate z ostalimi člani predsedstva in kaj menite o tragikomični vlogi predsednika Mesića, ki je predsednik tuje države?*

DRNOVŠEK: Kar se tiče drugih članov predsedstva, so komunikacije z njim problematične že zaradi tehničnih stvari. Občasno imam telefonske pogovore s Tupurkovskim in Bogičevićem, pred nekaj dnevi pa sem se pogovarjal tudi z Mesićem. Kar se tiče Stipeta Mesića, je bila njegova vloga ves čas nekoliko paradoksalna. Že pred njegovo izvolitvijo nisem bil prepričan, da bo vse skupaj dobro funkcioniralo. Medtem pa on na takšne obtožbe odgovarja, da lahko kot predsednik vsaj s formalne plati oponira

»vzhodnemu« delu predsedstva, ki bi si drugače prilastil to pozicijo. Po drugi strani pa je zaradi teh dogodkov v svetu vladala precejšnja zmeda. Hrvaška je bila v vojni s federacijo, medtem pa je bil predsednik predsedstva Hrvat, prav tako pa tudi predsednik vlade Ante Marković. To je dolgo časa begalo zahodno- evropsko in svetovno diplomacijo. Zato menim, da bi se problemi precej hitreje rešili, če bi bila situacija malce bolj jasna.

TRIBUNA: *Če bi bili vi v podobni situaciji, vloge predsednika verjetno ne bi sprejeli?*

DRNOVŠEK: V takšni situaciji vsekakor ne. Že pred izvolitvijo Mesića so mi ponudili njegovo mesto, vendar sem ga odklonil, kajti že tako sem imel dovolj problemov s sodelovanjem v predsedstvu, ko

se je Slovenija osamosvojila. V Beogradu sem vztrajal predvsem zato, da bi se celoten proces osamosvojitve izpeljal na miren način in s čim manj pretresi.

TRIBUNA: *Srbiji grozi v bližnji prihodnosti gospodarska katastrofa, poleg tega pa bo najverjetneje kmalu prišlo do zamenjave na oblasti, saj je opozicija vedno močnejša...*

DRNOVŠEK: Mislim, da ima Slobodan Milošević še vedno precej močne pozicije v Srbiji, da je spreten politik in da se zna obdržati na oblasti. To je zdaj tudi dokazal, tako da ga ne bi kar tako odpisal. Kar se tiče drugih srbskih politikov, pa je jasno, da je tudi opozicija v veliki meri sprejela nacionalistično ideologijo. Zato bo v takih raz-

merah komerkoli težko nastopiti z drugačnimi stališči, ker bi ga razglasili za narodnega izdajalca. Na takšen način vladajoče nacionalistične oblasti najlažje opravijo z opozicijo. Zdi se, da je to predvsem problem neke nacionalne opozicije v takšnih emocionalnih časih.

TRIBUNA: *Glede na to, da ste dolgo časa delali v predsedstvu, ste verjetno dobro spoznali politike, kot so Milošević, Jović, Adžić, Brovet?*

DRNOVŠEK: Precej dobro sem jih spoznal. Seveda so med njimi razlike, vendar jih nikakor ne gre podcenjevati. Mislim, da so dokaj spretni, izkušeni politiki in da se v vsaki krizni situaciji dobro znajdejo.

TRIBUNA: *Mogoče bi posebej opredelili svoj odnos do admirala Staneta Broveta...*

DRNOVŠEK: Malce težje, kajti z njim sem bolj malo komuniciral izven formalnih stikov. Na vseh sejah predsedstva je Brovet nastopal zelo formalno v skladu s tistimi stališči, ki jih je zapisal Sekretariat za ljudsko obrambo. Zelo težko je bilo pri njem zaznati kakšno barvo, takšno ali drugačno. Moram pa poudariti, da je bil meseca julija in avgusta Brovet dokaj konstruktiven pri razreševanju problemov v zvezi z

vračanjem slovenskih vojakov iz JA. Po sprejetju sporazuma o umiku vojske iz Slovenije je bilo veliko praktičnih problemov, pri katerih mi je Brovet pomagal. Starši so me velikokrat spraševali, kje so njihovi fantje, tako da je v teh primerih Brovet mnogokrat uspešno posredoval.

TRIBUNA: *Z admiralom Brovetom ste najverjetneje komunicirali v srbsko-hrvaškem jeziku, saj slovensko menda ne govori več?*

DRNOVŠEK: Ne, ne, govorila sva v slovenskem jeziku. In ne glede na to, kaj govorijo o njem, moram priznati, da mi je pred meseci pri osamosvojitvenih problemih Slovenije velikokrat pomagal.

TRIBUNA: *Nedavno »izdajstvo« Črnogorca Bulatovića v Haagu je precej razburkalo srbske uradne kroge. Zato je pozicija Črne gore zdaj toliko bolj nejasna, kajne?*

DRNOVŠEK: V Črni gori sta bili vedno prisotni dve smeri: ena bolj srbsko usmerjena, druga pa za bolj jasno razlikovanje in samostojnot Črne gore. Zdi se mi, da ta druga opcija spet prihaja do izraza in da je Črnogorcem postalo jasno, da bi bilo lahko nadaljnje bratstvo s Srbi neprijetno. Dokler je bila Srbija močnejši partner v jugoslovanskih sporih, imela iniciativo in obvladala formalne institucije federacije, je bilo kar udobno biti njen zaveznik. Zdaj, ko je ES napovedala ekonomske sankcije proti Srbiji in njenemu zavezniku Črni gori, pa so se stvari precej spremenile.

TRIBUNA: *Specifično pozicijo imata tudi BiH in Makedonija, ki sta doslej igrala na karto nekakšne sredinske politike?*

DRNOVŠEK: Ti dve republiki sta bili ves čas razdvojeni. Nista želeli biti v srbskem taboru, po drugi strani pa sta najbolj potrebovali Jugoslavijo, da ohranita svoj status, kajti vsaka druga varianta je za njiju veliko bolj tvegana. Zato je zanj predlog ES o ohlapni zvezi republik najboljša možna varianta in mislim, da svoje perspektive gradita na tem predlogu.

TRIBUNA: *Mnogi menijo, da je hrvaški predsednik Tuđman s preveč*

mirovniško, gandijevo politiko škodoval Hrvaški.

DRNOVŠEK: Delno je to res, kajti Hrvaška bi se nekaterim stvarim lahko izognila. V začetku so premalo pozornosti posvečali vprašanju srbske manjšine, z veliko simboličnimi gestami so po nepotrebnem provocirali Srbe ali pa jim nudili izgovor za uporniške akcije. Srbsko problematiko so tudi podcenjevali, in ko se je kasneje vse skupaj še bolj zapletlo, je bilo val nezadovoljstva težko zaustaviti. Srbska nacionalna politika je takšno stanje seveda izkoristila in probleme spodbujala. Menim, da bi morali hrvaški politiki srbsko manjšino že na začetku pridobiti na svojo stran in potem problemov ne bi bilo. Tuđman jim zdaj hoče dati celo avtonomijo, vendar je za to že prepozno. Problem tako Hrvaške kot Srbije je predvsem mešanje politike in vojne ter neopredelitev za eno ali drugo. Že od začetka sem jim svetoval internacionalizacijo krize in da naj skušajo »potegniti« Evropo in ZDA v razrešitev problema. Seveda pa bi se potem tudi Hrvatje morali držati dogovora o premirju, kajti Evropejci že nekaj časa razmišljajo, če ni krivda na obeh straneh.

TRIBUNA: *Evropa 92 je mogoče malce preveč ambiciozen cilj mlade slovenske države. Kdaj bomo Slovenci lahko rekli, da smo Evropa in ne Balkan?*

DRNOVŠEK: Trenutno se nahajamo v zelo čudni situaciji. Evropa nas ne sprejema predvsem zato, ker smo tudi mi vključeni v sankcije ES. Vendar pa je treba poudariti, da je precej pozitivnega razpoloženja do osamosvojitve Slovenije. Imel sem precej pogovorov z vodilnimi evropskimi politiki, ki so mi dejali, da računajo na to, da bodo Slovenijo kmalu sprejeli v Evropsko skupnost. Vendar pa je za zdaj ES zainteresirana za razrešitev jugoslovanske krize v celoti. Zato nam včasih kar direktno rečejo, da bi nas morala zanimati tudi rešitev hrvaške krize in ne samo priznanje Slovenije. Zato sem se ves čas »boril« za to, da bi v tej osamosvojitveni fazi vzpostavili nekakšen partnerski odnos z Ev-

ropo in imeli razumevanje za stvari, ki jih oni želijo. Tako bi tudi oni lažje razumeli naše probleme.

TRIBUNA: *Gospodarstvo je precej boleča točka Slovenije, vendar pa je na žalost to eden od kriterijev za vstop v Evropo...*

DRNOVŠEK: Menim, da bo prišlo do precejšnjih socialnih in gospodarskih problemov v naslednjem letu. Jugoslovansko tržišče je izgubljeno in mislim, da nekatere gospodarske panoge, ki so bile zelo povezane, vezi ne bi smele prekiniti. V svetu vlada danes velika konkurenca, zato je nove trge težko poiskati. Slovenija bi morala predvsem z vsemi sredstvi vzpostaviti novo državo, iskati nove trge, prestrukturirati gospodarstvo, zamenjati sistem lastninskih odnosov... Vendar pa bi takšen proces zahteval maksimalno angažiranje v ekonomski politiki, kar bo seveda v sedanji situaciji malce težje.

TRIBUNA: *Zadnje čase je precej popularno »pljuvati« po obrambnem ministrstvu Janeza Janše, ki ima menda precej bohoten aparat tajnih služb. Ali se mogoče bojite, da vam prisluškujejo?*

DRNOVŠEK: Upam, da ne, kajti takšna vrsta demokracije bi bila res skrajnost. To bi bil resen problem in porodila bi se vrsta vprašanj glede tega, kaj je Slovenija sploh dobila z demokracijo in drugimi spremembami.

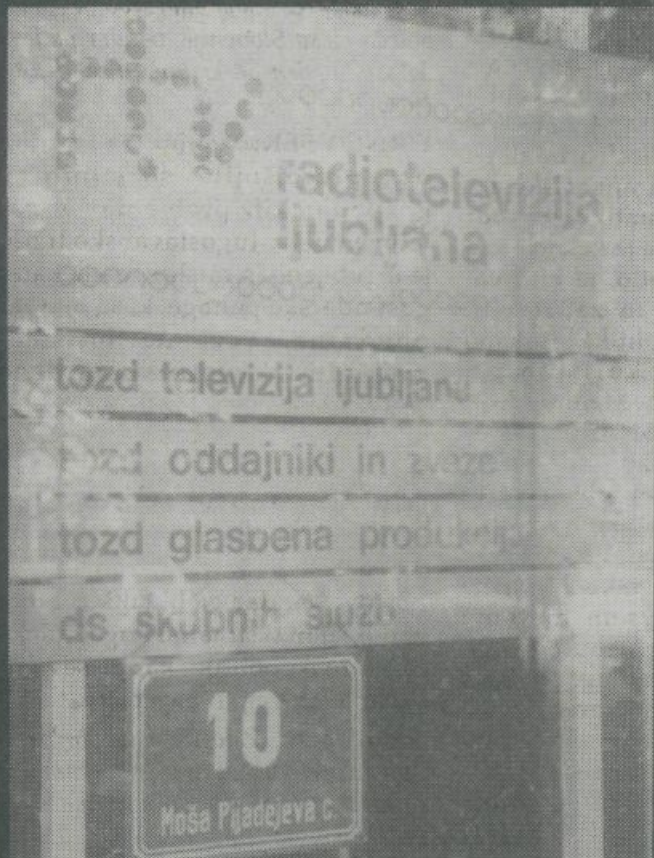
TRIBUNA: *Ali je aparat tajnih služb in prisluškovanj sploh potreben?*

DRNOVŠEK: Če vam povem po pravici, sploh ne vem, kako razširjen je ta aparat, zato bi težko presodil, ali je potreben ali ne. Vendar pa Slovenija ne bo velika vojaška sila in tudi uveljavila se ne bo s klasičnimi vojaško-obveščevalnimi sredstvi. Eksistenca Slovenije bo odvisna predvsem od njenih ekonomskih dejavnikov in od tega, če se bo uspela vključiti v evropske civilizacijske trende. Seveda pa je tu ključnega pomena varstvo človekovih pravic, ki je eden od glavnih kriterijev za vstop v Evropo.

Domen Rant

TV MED OBLASTJO

IN HISTERIJO

Če je dogajanje na osrednji slovenski televiziji le odraz tega, kar se dogaja v koaliciji Demos-a in obratno, potem bo 14. redna seja Sveta RTV Slovenija "usodna". Odgovorila naj bi na številna vprašanja in govornice, ki so te dni krožile v javnosti in v sami televizijski hiši. Sprožilo pa jih je pisanje Ljerke Bizilj, s katerimi je sebi naredila reklamo, kolegom pa medvedjo uslugo.

Naročnina za monopolista

Generalni direktor dr. Janez Jerovšek (v hiši mu pravijo Napoleon) predlaga Svetu RTV-ja povišanje rtv naročnine za mesec december kar za 55 odstotkov. Po novem naj bi znašala 560 tolarjev. Poleg inflacijske spirale uvršča dr. Jerovšek med vzroke za povišanje tudi zvišanje cene časnika Delo. Ob tem pa v stilu pravega demagoga pozablja, da Delo lahko kupiš ali pa ne, z nakupom televizorja pa si si kupil tudi program TV Slovenija. V prvem primeru gre za konkurenčno firmo, v drugem pa za monopolista, ki ob vsakokratnem zvišanju naročnine ne ponudi nič drugega kot obljube. Tako tudi tokrat dr. Jerovšek obljublja, da bo z večjo naročnino izboljšal program.

Demos je na malih ekranih največkrat

Na predhodnem zasedanju Sveta RTV je dr. Pavle Gantar dal pobudo za ugotavljanje časa, ki ga televizija posveča strankarskemu življenju. Tu gre predvsem za posebne informativne oddaje, kot so Žarišče, Omizje, Tele M, Studio Ljubljana in Studio 2. S tem naj bi dokončno ovrgli ali potrdili tarnanje Demosovih politikov, da so jim televizijski novinarji (ne)naklonjeni.

In kaj kažejo rezultati raziskave, ki jo je pripravila Bogdana Herman? V prvi polovici letošnjega leta je v 72 Žariščih, 17 Omizjih, 45 oddajah Studia Ljubljana, 25 oddajah Tele M in 24 oddajah Studia 2 sodelovalo 521 gostov. Kdo so tisti, ki so se največkrat pojavljali na malih zaslonih? Če ste verjeli tarnanju Demosa, potem boste presenečeni: največkrat sta se pojavila dr. Jože Pučnik in Janez Janša (7). Sledijo Dušan Plut (6), dr. Dimitrij Rupel, dr. Jože Mencinger in Lojze Peterle (5), Spomenka Hribar, Jelko Kacin, Ciril Zlobec, Milan Kučan in Igor Bavčar (4); sedem gostov je nastopilo po trikrat in šestintrideset gostov po dvakrat.

S tem preštevanjem "naših in vaših" je Demosovim kričočem padel argument iz rok, dobili pa so ga novinarji, saj so dokazali, da pri novinarskem delu upoštevajo strankarski ključ. Lahko pa pričakujemo, da bo reakcija prišla z nasprotne strani. Opozicija je po teh podatkih sodeč močno zapostavljena in lahko v imenu demokratične pravičnosti zahteva novo delitev televizijskega kolača. Morda bodo ponovno zastokali Demosovci: Na televiziji že smo večkrat, vendar novinarji ne poročajo točno.

Kakorkoli že, verjetno televizijsko informiranje nikoli ne bo vsem povšeči. Predvolilni čas pa oblasti narekuje določene taktične poteze, od katerih bi utegnili novinarska srenja imeti celo koristi. Če bo znala ta čas izkoristiti za podpis kolektivne pogodbe po lastnem okusu, potem bo to velik korak za slovensko televizijsko novinarstvo.

Televizija za volilno zmago

Dejstvo, da je bila zadnja seja Demosovega sveta prvič odprta za javnost oziroma novinarje, je za mnoge analitike znamenje, da je sezona lova odprta. Verjetno gre za predtekme, v katerih se zbirajo "fis" točke. Poplava tiskovnih konferenc, okroglih miz, srečanj in obiskov kaže na to, da so stranke začele resno jemati medijski prostor. Novinarjem pa ostane dilema, kako se ubraniti pred tistimi, ki skušajo medije "vzeti" v lastne roke. In končno, kako se bodo televizijski novinarji ubranili pred strelovodom, ki je - figurativno rečeno - Demosov bič?

Uredništvu informativnega programa gre priznati, da v tem trenutku vzdržuje ekvidistanco. Na primer: enako časa odmeri poročanju s sestanka krščanskih demokratov in izvenparlamentarne stranke SDU. Zapletati se bo začelo tik pred volitvami, ko bo tako rekoč vsaka televizijska minuta pomembna. Takrat bo verjetno nastopil generalni direktor, ki poleg menažerskih funkcij trenutno opravlja tudi uredniške. In ve se, kako bo razsojal.

Verjetno televizijskim novinarjem, če želijo ubraniti lastno avtonomnost, ostane le ena pot. Izdelava novinarskih pravil za volilno obdobje, ki jih sami pripravijo in s katerimi seznanijo politične stranke. Z njimi bi bili vedno korak pred politiko.

Marko Končar

Od Srboslavije do balkanske (konfede)racije

DAN, ki ga ne bo, REPUBLIKE, ki jih ni

Še pred nekaj leti smo slavili, peli domovini in plesali kola. Letos 29. november ne bo več državni praznik, dan republike bo praznik neke tuje, nam neljube države. Končno smo spregledali, da Juga ni bila nikoli naša domovina, marveč ječa narodov. Pravzaprav nismo nikoli živeli v deželi, kjer so si ljudje bratje, marveč so pod krinko praznih idej skrivali stoletno sovraštvo. 72 let skupnega življenja ni bilo sad zgodovinskih teženj, marveč suženjstvo pod imperialnim škornjem Srboslavije.

Jugoslavija je splet zgodovinskih okoliščin. Srbija ni skrivala apetitov po ozemlju sosednjih narodov, ki so bili pod turško ali habsburško nadoblastjo. V balkanskih vojnah si je podredila Sandžak, Kosovo in Makedonijo, v avstrijsko cesarstvo pa je pošiljala svoje teroriste, ki so želeli priključiti Bosno in Hercegovino Srbiji. Najbolj znan srbočetniški terorist Gavrilo Princip je ubil avstrijskega prestolonaslednika in s tem dal zeleno luč za začetek svetovnega klanja.

Od velike Srbije do Srboslavije

Velika Britanija, ki si je prizadevala čim bolj oslabiti habsburško monarhijo, je v londonski pogodbi obljubila roparskima Italiji in Srbiji visoko nagrado za sodelovanje na pravi strani. Italija bi dobila Trentino, avstrijsko primorje z Istro in severni del Dalmacije do Šibenika. Ostalo Dalmacijo, del Hrvaške, Slavonijo, BiH in Vojvodino pa je obljubila Srbiji. Nagrada, zelo blizu srbskim Načertanijam, je bila vredna truda.

Avstro-Orgska je prej razpadla kot kapitulirala: od nje so se razdružile ČSR, Madžarska in Država Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Italija si je vzela, kar ji je po londonski pogodbi pripadlo, Srbija, ki je medtem priključila Vojvodino in drugo oko, pa bi storila isto, če ne bi prišlo do pogajanj z Narodnim svetom SHS. Ta je brez soglasja

slovenskega narodnega sveta in hrvaškega sabora novo državo prepustil srbskim osvajalcem po načelu: bolje vrabec v roki kot golob na strehi. Italijane so zaustavili na vrhniškem klanecu, nas pa prepustili Srbom za nadaljnjih 72 let.

Bolje rat nego pakt

Prva Juga je bila ponesrečena tvorba, kar dokazujejo različni načini srbske oligarhije, da bi si preko vsiljevanja ustave, policijskega terorja, umorov v skupščini in diktaturo podredila vse nesrbske narode. Tudi ustanovitev Hrvaške banovine je ni mogla ustavititi pred razpadom; za slednje so poskrbeli proangleški srbski pučisti z geslom »Bolje rat nego pakt«. Ustanovitelji druge Juge so uvedli boljševisko diktaturo, zaukazali bratstvo in enotnost ter nenehno strašili pred nešteto sovražniki, ki hočejo razbiti »našo skupno domovino«. Toda država ni mogla obstajati na skupnih lažeh, namišljeni enakopravnosti narodov in centralističnemu ropanju razvitih republik. Zatiranje narodov in političnih nasprotnikov je pripeljalo do razmaha nacionalizma in navsezadnje državljanske vojne.

Bolje rat nego pakt 2

Zadnji vlak za pomiritev so jugoslovanski narodi zamudili po odstavitvi liberalnih komunistov, ko je vojaška hunta izvedla tihi državni udar in osamila celo samega maršala. Takšen status quo se je ohranil vse do ponovnega vzpona srbskega nacionalizma 1987, ko je Miloševićovo vodstvo zahtevalo, naj Srboslavija postane še bolj srška. Nerešeno albansko vprašanje je dovoljevalo manipulacije s Kosovom, dokler ga niso okupirali in pripojili »matici«² Srbiji. Slobo je združil Srbe iz treh delov pa še obe očesi ter izumil ustaški genocid nad golorokimi Srbi. Nesrbski narodi so začeli bežati iz nore skupnosti, srbska JLA pa je hujskala knindže k upor proti demokratično izvoljenim oblastem. »Tudi mrtvi Srbi imajo pravico živeti v eni državi,«³ so rekli srbski znanstveniki, za žive Nesrbe pa jim ni bilo mar. Jugoslavija se je tako še enkrat potrdila kot razširjena Srbija, v kateri so Srbi enakopravnejši od ostalih: Makedonci so Južni Srbi, Muslimani Srbi napačne vere, Črnogorci drugo oko v glavi, Hrvati so vojni plen, Slovence so osvobodili, Šipci pa naj izginejo prek meje v

Albanijo ali Turčijo. Srbija je bila vedno mala, tako je tudi Draži Mihajloviću bila Velika Srbija padec s konja na osla.

Jugoslovanska anti-teza

Državljska vojna s spopadom med Srbi in Hrvati potrjuje, da jugoslovanske sinteze nikoli ni bilo. Evropa je pokazala zelo malo spretnosti, da bi zaustavila širjenje srbske oblasti na ozemlju drugih republik in zvezne institucije. Še sami Srbi več ne marajo Jugoslavije do Triglava, marveč do Korduna (s konja na osla). O tem, koliko je možnosti za tretjo Jugo, pa priča tudi nesposobnost jugoslovanskih republik za skupno obrambo proti srbski nadvladi. Hrvaška ni preprečila agresije srbske vojske na Slovenijo, Bosna in Hercegovina pa prepušča svobodno delovanje iste armade z njenega ozemlja proti sosednji republici, medtem ko je svojo mejo skrbno zavarovala pred posredovanjem hrvaške garde v dubrovniški občini. Muslimani in Makedonci razglašajo svojo nevtralnost, obenem pa želijo samostojnost. Jugoslovanska dezintegracija s tem postaja stvarnost.

Balkanska vojna ali balkanska konfederacija?

Srbi lahko vojno prenesejo preko meja mrtve domovine: kosovski problem postaja vsealbanski, napad na Makedonijo pa bi vključil tudi interese Bolgarije in Grčije, prve na strani Makedonije, druge na strani Srbije.

Če je Srbija uspela priliti olja na ogenj že leta 1914, lahko spre vse svoje sosedje še sedaj. Pri tem nista izjemi niti Madžarska in Romunija, ki imata precej neporavnanih računov. Težko je namreč živeti v Srbiji in še težje okrog nje.

ES žal ne razlikuje med agresijo in obrambo, zato pa so toliko vrednejši napori lorda Carringtona, da bi sprte strani povezal v najmanj asociacijo. Pozabil je na Bolgarijo in Albanijo, morda tudi Grčijo, ki bi jih morali prav tako povezati v Balkansko asociacijo (pakt). S tem bi lahko omilili ali izničili možnost oboroženega spora na nemirnem polotoku. Ne bi smeli pozabiti na podobne uspešne poskuse ZDA, ko so z ustanovitvijo NATO pakta pripomogle h kasnejši integraciji Evropske skupnosti ter k temu, da so evropski narodi naposled zakopali bojne sekire.

Igor Kršinar

NACIONALIZEM? NE, HVALA!

...in rekel je Gospod: »Glej, vsi so eno ljudstvo in imajo en jezik in to je začetek njihovega početja; zdaj jih ne bo nič zadrževalo, da ne bi storili karkoli jim pride na um. Dajmo, stopimo dol in zmešajmo njih jezik, zato da drug drugega govorice ne bodo razumeli!« In razkropil jih je Gospod od ondod po vsej zemlji...

(Mojzesova knjiga 11, 1-9)

Tako je Bog ob vznožju babilonskega stolpa zaradi drobne nevoščljivosti, ki je izvirala iz vse večjih sposobnosti ljudi (sicer njegovih proizvodov), hoté ali nehoté ustvaril ljudstva, ta pa so se skozi zgodovino in kulturo razvila v narode. Upošteva dejstvo, da so se vzporedno z narodi razvili tudi najrazličnejši nacionalizmi, mu pravzaprav ne moremo biti pretirano hvaležni. Najokrutnejše vojne v zgodovini človeštva so se vodile v imenu narodov in njih ideologije so temeljile na najrazličnejših nacionalizmih. Tudi zadnja balkanska vojna, ki divja le nekaj sto kilometrov od Ljubljane, ni izjema.

Priznati je treba, da v zgodovini nacionalizem ni vedno nosil negativnega predznaka. V času francoske revolucije je bil ravno nacionalizem ena najpomembnejših gibalnih sil, ki so ustoličile nov dinamičen družbeni razred, buržoazijo. Nastanek moderne nacionalne države je zahteval opustitev tradicionalnih lojalnosti in namesto njih na prvo mesto postavil pripadnost narodu. To pa je vodilo v nastanek prvih nacionalističnih ideologij. Nemško literarno giabnje »Sturm und Drang«, katerega vodilni teoretik je bil J.G. von Herder, je razvilo teorijo o duši naroda, ki posamezniku menda nalaga poseben način mišljenja in čustvovanja, tej, na psihološkem razizmu sloneči ideologiji, sta sledila najprej romantični, kasneje pa emotivni nacionalizem. Slednji je povečeval nacionalno čast, temelčilo na emocijah, ki jih posameznih čuti do naroda. Zavračanje racionalizma (ki se je pojavilo že pri emotivnem nacionalizmu) pa je vodilo v integralni (totalitarni) nacionalizem, katerega oče je bil Charles Maurras. Ideologijo, ki jo je razvil, so kasneje prevzeli in nadgradili fašistični (nacistični) ideologi v Italiji in Nemčiji. Opaziti je, da se trend nacionalizma spet vse bolj razvija povsod po svetu. Tudi v njegovem razvitem delu.

Slovenci...

V nekdanji Jugoslaviji so kljub bolj ali manj vsiljenjem bratstvu in enot-

nosti prevladoval precej stereotipne predstave o južnoslovanskih narodih. Črnogorci so veljali (in še veljajo) za lené. Albanci za potuhnjene in zahrbtne. Bosance izdaja prirojena neumnost, Hrvati so že po naravi fašistoidni, Srbe mučijo pretesne meje (sicer so pa prav gostoljubni), Slovenci pa so značilno marljivi in varčni. Po pričakovanem razpadu Jugoslavije, do katerega je prišlo predvsem zaradi mednacionalni trenj, se je med Slovenci odpor do drugih južnoslovanskih narodov še povečal, po drugi strani pa se je povečala tudi slovenska nacionalna samozadostnost. Politiki in stranke, ki povečujejo kvalitete naroda in se sklicujejo na njegovo menda že tradicionalno državotvornost, so v očeh javnosti mnogo »boljši« od pragmatikov, ki jim gre za pravno in socialno državo.

Ob razglasitvi neodvisnosti so se po slovenskih mestih začeli pojavljati plakati, ki propagirajo samostojno Slovenijo. Vse lepo in prav, ampak teksti, ki plakate krasijo (Blagoslovljena Slovenija, Ljubo doma, kdor ga ima) nimajo nič skupnega z moderno potrošniško družbo in s časom, v katerem meddržavne (nacionalne) meje mednarodni pretok dobrin, ljudi in informacij vse manj omejujejo. Poleg tradicionalistične navlake, ki nas obremenjuje, pa je za Slovence značilna še nagnjenost k malikovanju zahodnoevropskih narodov, njihove pridnosti in uspešnosti. Slovenska zaljubljenost v zahodnjake očitno dosega neslutene razsežnosti, zato si je časopis Slovenec privoščil zanimivo reklamno akcijo. Na črne majice so natisnili avstrijsko državno zastavo, v njeno belo polje pa so postavili značilno ime časopisa. Reklamna akcija pa med sicer zavednimi Slovenci ni povzročila nikakršnega škandala. Morda se Srbi, ki trdijo, da smo germanofili, niti ne motijo.

...in ostali Balkanci

Za razliko od Slovencev so jo ostali južnoslovanski narodi ob razpadu Jugoslavije slabše odnesli. Nacionalizem, ki se je razvil v Srbiji (deloma pa tudi na Hrvaškem), je počasi, ampak vztrajno, dobival razsežnosti integralnega (totalitarnega) nacionalizma, ki popolnoma enači narod z državo. Izjave, ki zagotavljajo, da se bo država Srbija raztezala po vseh področjih, kjer se nahajajo srbski grobovi, samo potrjujejo tragičnost položaja, v katerem se je znašel Balkan. Vojna, katere namen je menda zaščititi srbsko prebivalstvo na Hrvaškem, vedno bolj divja in zahteva vse več žrtev.

Vzporedno s spopadi na fronti pa poteka med Hrvaško in Srbijo še medijska vojna. HTV in hrvaško časopisje v tradicionalni maniri nacionalizma odrekata srbskim vojakom vsakršno človečnost, po drugi strani pa RTB in srbski tisk pripadnike hrvaških obrambnih sil zmerjata s fašistoidnostjo in genocidnostjo. O tem, da obe strani svoje vojske kujeta med zvezde, ker menda umirajo za »pravo stvar« (beri narod), pa tako ali tako ni potrebno zgubljeni besed.

Poročila s fronte nas na žalost ne morejo prepričati, da se bo vojna (ki je sicer proizvod balkanskih nacionalnih nestrpnosti) v doglednem času končala, in pričakovati je še več mrtvih, ranjenih in razseljenih. Ubogemu Balkanu še Bog ne more več pomagati, nekateri pa še kar verjamejo vanj.

Gregor Kozovinc

MEJA RAZDORA

MED NARODI

Velika gospodarska škoda

Eden od glavnih nasprotnikov meje v takšni obliki, kakršna je zdaj, je vsekakor koprski župan Aurelio Juri. Že na začetku je povedal, da so obtožbe, ki prihajajo iz Ljubljane, češ da je povezan z italijanskimi neofašisti in hoče avtonomijo Istre, povsem neutemeljene. Kot je poudaril, so imeli pred osamosvojitvijo Slovenije 26. junija sestanek predstavniki vseh istrskih občin, kjer so slovensko politično vodstvo opozarili na morebitne posledice, ki bi jih povzročila postavitve državne meje na nekdanj svobodno prehodnem ozemlju. Sicer ne nasprotuje meji v tem trenutku, ko na Hrvaškem divja vojna in je kontrola ljudi in blaga vsekakor potrebna. Vendar, eno je vprašanje varnosti, drugo pa gospodarski vidik. Gospodarska škoda bo seveda velika, zato je, ko so izračunali škodo enotedenske vojne v Sloveniji, predlagal, naj izračunajo tudi škodo, ki jo je povzročil mesec dni meje. Prav tako je naročil obrtnikom, naj naredijo bilanco, koliko prometa so imeli tri mesece pred postavitvijo meje in koliko tri mesece kasneje. Tudi turizem je precej v upadu, saj je izvensezonski promet v primerjavi z lanskim letom že za 60 odstotkov manjši. Dotok ljudi se je zelo zmanjšal, manj ljudi pa hodi tudi na Hrvaško, v Istro. V teh krajih se že pojavlja sovraštvo do ljudi, ki so to mejo postavili - Slovencev. Tako hrvaški ribiči kot protiukrep že napovedujejo vojno našim ribičem, ki ne bodo več smeli

loviti v njihovih vodah. Koprski župan Aurelio Juri je še dejal, da sta slovenski in hrvaški del Istre gospodarsko tako povezana, da se ju ne sme ločevati, kajti to bi lahko imelo katastrofalne posledice.

Poleg tega »državna« meja med Slovenijo in Hrvaško nikoli ni bila definirana. Za kaj takega tudi ni bilo potrebe, saj sosednji republiki nikoli nista bili suvereni. Obstajala je nekakšna imaginarna črta, ki ni motila niti enih niti drugih. Sedaj pa se je pojavila kopica problemov, saj npr. občina Buje trdi, da njihova katastrska meja sega do starega korita reke Dragonje, občina Buzet pa zahteva pet slovenskih občin, ki naj bi po katastrskem zemljevidu pripadale njim. Medtem pa v Piranu trdijo, da spada Savudrija v njihovo občino. Takšne »igrice« so po Aureliju Juriju nevarne, saj lahko kaj kmalu pride do rušenja medčloveških odnosov ter pojavov avtonomizma in separatizma.

Problematičen je tudi človeški faktor, saj so ljudje, ki živijo tik ob meji, v dobri meri šokirani. Počutijo se sicer varnejše zaradi vojne na Hrvaškem. Vendar manj kot je vesti o dogodkih v sosednji republiki, bolj zahtevajo vrnitev prejšnjega stanja, seveda zavedajoč se, da je treba upoštevati suverenost obeh republik. Medtem pa predvsem politiki iz sredinsko-desno usmerjenih strank (Pirnatova NDS) trdijo, da je meja atribut državnosti, da ni države brez meje, da je meja varovalna linija pred prihodom »črnuhov«, Azijcev... V teh pogledih je čutiti precej ksenofobije, zato Aurelio

Zgodovinska in večstoletna želja slovenskega naroda, da bi bil samostojen, se bo, kot kaže, končno uresničila. Seveda pa je slovo od jugoslovanske države prineslo tudi precej novosti, na katere se bomo morali šele navaditi. Tako bomo poleg meje z Madžarsko, Italijo in Avstrijo dobili tudi mejo z nekoč bratsko in danes »krvavo« hrvaško državo. In medtem ko »ljubljanjski centralisti« trdijo, da je meja poglaviten atribut državnosti, politiki in prebivalci primorskih krajev menijo, da je meja v takšni obliki povsem nepotrebna.

Juri meni, da se v Istri vse bolj krepi odpor proti centrom - Zagrebu in Ljubljani. Poseben problem je seveda italijanska manjšina. V celi Istri je kar 25000 Italijanov, od tega 3000 v Sloveniji. Ker bodo zdaj razdeljeni v dve državi, se seveda upravičeno bojijo tihe asimilacije.

Koprski župan pravi, da se problem meje lahko reši na več načinov. Razmišlja o ceni proste trgovine, o opciji monetarne in carinske unije ter o opciji proste cone v Istri. Seveda je še kup drugih možnosti, npr. dvojno državljanstvo za prebivalce Istre, lahko bi se uvedli okrajji, zaščitila naj bi se italijanska narodnostna manjšina...

Različni mejni režimi

Mejni prehod Dragonja, kjer smo se ustavili po polurnem spanju in »drdranju« v avtobusu, ni ob sitnem deževju izgledal prav nič romantično. Sedem carinskih in miličniških hišic na levi in desni strani ceste, po domače imenovanih »kontejnerji«, nas je spominjalo prej na kakšne »čevapdžinice« in prodajalne hotdogov kot pa na državno mejo. Le tabla z napisom »carina - douane« ter carinik, ki je avtomobilom zdolgočaseno mahal z roko, naj nadaljujejo pot, bi pri naključnem mimoidočemu mogoče porodila misel o državni meji.

V prvem, najmanjšem »kontejnerju«, je menjalnica denarja, kjer je razmerje med tolarji in dinarji 100 proti 80. Za pultom je sedela simpatična rjavolasa gospodična Renata: »Tukaj sem že od 25. oktobra, sem pa sem prišla iz Škofij, kjer sem delala v Kompasu. Moram priznati, da smo presenečeni, ker imamo zelo malo prometa. Očitno kupujejo prebivalci sosednje republike tolarje kar

'doma'. «Medtem pa je brkati carinik, ki ni hotel povedati svojega imena, poudaril, da je predvsem važen režim na meji: »Ljudi v glavnem spuščamo brez nepotrebnega maltretiranja. Včasih zahtevamo le, da pokažejo osebno izkaznico, pa še tega je zadnje čase bolj malo. Sicer sem tukaj v službi od 8. oktobra, saj je bila prej le kontrolna točka. Dela nas osem carinikov, tako da v štirih izmenah dežurata po dva carinika. Do zdaj ni bilo nobenih problemov, saj nismo odkrili nobenega trgovanja z orožjem ali kaj podobnega.« V notranjosti največjega »kontejnerja« smo srečali drugega brkatega carinika iz Škofij, ki je prav tako želel ostati anonimen: »Vse poteka brez zastojev, malce bolj problematično je le pri prevozu blaga. Vedeti morate, da je od vseh potnikov, ki gredo čez mejo, kar 50 odstotkov Istranov. Predvsem ti so se bali, kako bodo čez mejo »pretihotapili« ozimnico - drva, prašiče, teleta ipd. Vendar pa so kmalu spoznali, da glede tega ne bo nikakršnih problemov. Menim, da

je le en odstotek tukajšnjih prebivalcev, ki jih je meja prizadela v ideološkem smislu. Sprejeli smo že nekaj prebeglih hrvaških gardistov, ki so bili v glavnem brez dokumentov. Predali so nam orožje, mi pa smo jim dali civilne obleke.« S kavico sta nam postregla Zulkarnej Murtezič ter Milovan Stanojević iz Bihaća, ki še vedno nista uspela obiskati domačih: »Če vam poveva po pravici, sva bila na začetku glede meje kar precej zaskrbljena. Pričakovala sva, da bodo cariniki natančneje pregledovali ter po nepotrebnem 'tečnarili'. Vendar je režim na meji

ustrezen. Zato bi morale takšne meje, če bo seveda do tega prišlo, imeti vse jugoslovanske republike.« Ker je vedno bolj deževalo, smo se od carinikov hitro poslovili ter čez dragonjski most suvereno vkorakali v suvereno republiko Hrvaško, kar je nazorno dokazovala zastava s šahovnico na drogu. Kakšen pa je čas vojne in čas miru, smo se seveda zelo hitro seznanili, ko smo zagledali hrvaškega miličnika, popularnega MUP-ovca. Začetni prijazen obraz je zamenjal precej hladen in oster pogled, ko je v naših rokah zagledal diktafon. Seveda nam je po nič kaj prijaznem »odmah gasi mikrofon« ter »ko ste i zašto snimate« postalo jasno, da iz te moke ne bo kruha. »Redarstvenik« nas je napotil v »kontejner« k dežurnemu cariniku, ki je bil še bolj preplašen od svojega »policajskega« predhodnika. Dejal je, da se lahko pogovarjamo le brez

prižganega diktafona, saj bi lahko imel »problem zbog onih odozgo«. Vendar pa se je kljub začetnemu mencanju le razgovoril ter povedal, da imajo za razliko od slovenskih carinikov ostrejši mejni režim, saj od skoraj vseh potnikov v avtomobilih ter pešcev zahtevajo dokumente. Stalno je zaposlenih osem carinikov, medtem pa se osem miličnikov menja - »jedni dolaze sa fronta, a drugi na njega odlaze«. Dodal je še, da je za zdaj vse skupaj »bez veze«, ker meja še ni pravilno določena in začrtana.

Nervozni »bratje« Hrvati

V bližini mejnega prehoda ni večjih naselij, zato smo se napotili kar do najbližjih hiš. Srečali smo damo srednjih let, Andrejo z Gorenjske, ki je v šali dejala, da si je očitno izbrala zadnjo lokacijo za postavitve hiše: »Še dobro, da smo pred leti, ko smo gradili hišo, izbrali tole mesto, saj bi kmalu »pristali« na Hrvaškem. Sicer sem rojena na

Foto: Matjaž Mazzini Aurelio Juri

Jesenicah, sem sem se preselila pred osmimi leti iz Mojstrane. Meja me prav nič ne moti, saj je potrebna, če hočeš imeti svojo državo. Vendar pa meja, kolikor vem, zelo moti domačine, Primorce.« Toda upokojeni Primorec Maksimilijan, ki je stal v bližini, ni bil zaradi tega prav nič prizadet: »Za zdaj nimam nobenih pripomb, saj nas čez mejo spuščajo brez problemov. Večkrat grem tudi na Hrvaško in do zdaj nisem imel težav. Tja hodim predvsem v nedeljo, ko obiščem trgovine, saj imam še nekaj dinarjev, ki bi jih rad čimprej porabil.« Malce naprej smo srečali 85-letno staro, ki nas je v hiši pogostila z domačim kuhanim vinom: »Tukaj sem od leta 1955, prej pa sem živel v Istri. Hčerka živi v Izoli in mi večkrat prinese vse, kar potrebujemo. Živela sem že v Avstroogrski, Italiji, Jugoslaviji, zdaj pa bom očitno še v Sloveniji. Naj me dajo, kamor hočejo, mi

je prav vseeno, saj od tega nimam nobenih koristi. Pred kratkim so me obiskali slovenski cariniki, ki so zahtevali, da naj se podpišem na nekakšne papirje. Na žalost ni šlo, ker ne znam pisati.«

Na hrvaški strani smo zaradi silnega dežja komaj kaj videli pred nosom, zato smo se napotili kar do najbližje hiše, kjer nas je pes hrvaškega porekla tako oblajal, kot da bi šlo za življenje. Iz hiše je izvabil nejevoljnega gospodarja, ki je postal še bolj slabe volje, ko je izvedel, kdo smo in kaj hočemo. Samo odmahnil je z roko »kaj čete pitat« ter odhlačal nazaj v hišo. Še vedno je lilo kot iz škafa, zato se je pred nas kot strela z jasnega postavilo hamletovsko vprašanje: kam zdaj? Vendarle smo s fotografom in njegovo spremljevalko sprejeli salomonsko odločitev, da gremo naprej, kajti zazdelo se nam je, da vidimo nekaj sto metrov pred nami naselje. Nekako smo »priveslali« do njega, kjer smo v restavraciji tople čaje ter špagete plačali celo s tolarji. Pred restavracijo pa smo »naleteli« na Mladena Škerjanca, ki je študent 3. letnika elektrotehnike v Ljubljani: »Menim, da meja ne bi smela potekati tukaj, ampak kje drugje, saj še vedno ni pravilno določena. Drugače pa nimam nobenih pripomb, saj je na vaši strani mejni režim v redu.« Počasi smo se začeli odpravljati proti domu, zato sem Hrvata v bifeju preko ceste vprašal, kje je najbližja avtobusna postaja. Na moje presenečenje je suvereno izjavil, da »tu za vas nema nikakve avtobusne stanice«, zato nam je pot do postaje pokazal Ante iz

Slavonskega Broda: »Tukaj sem kot begunec in moram priznati, da sem vam kar nevoščljiv, ker imate mir. Meja je v redu, saj je tako, kot da je ne bi bilo. Zato pa bomo s Srbi po koncu vojne naredili mejo, podobno zdaj že bivšemu berlinskemu zidu.«

Očitno je, da bo postavitve carinarnic ter uvedba kontrole vzdolž slovensko-hrvaške meje še dolgo časa burila duhove, saj so razlike med Ljubljano in »obmejnimi« političnimi ter občinskimi »gospodarji« za zdaj nepremostljive. Vzdolž celotne imaginarne črte med Slovenijo in Hrvaško je za zdaj spornih približno 14 področij, na Primorskem pa sta »sumljivi« obe koriti reke Dragonje. Lahko le upamo, da poleg gospodarske škode ter poslabšanja odnosov med narodom meja ne bo povzročila še česa hujšega...

Domen Rant

Vojno dobičkarstvo

Vice Vukov: 1971 ni 1991

DOMOLJUBNE PESMI

Na Hrvaškem še vedno divja vojna, fenomen domoljubnih pesmi pa dobiva dimenzije, ki zagotovo presegajo okvir ukvarjanja z zabavno glasbo.

S pojavom domoljubnih pesmi, pravo poplavo novih naslovov in imen, se je pojavilo tudi umazano politikanstvo. V prvi fazi so tovrstne pesmi odigrale pozitivno vlogo v obujanju starih pozabljenih hrvaških napevov, ki so bili v boljševidnem režimu načrtno zatirani. Kasneje pa je prišlo do popačenja osnovne, pozitivne ideje. Večina omenjenih pesmi je posneta na slabih trakovih, amatersko aranžirana in producirana. Grafično opremo, ki glasbo spremlja, lahko razglasimo za grozljiv kič. Prepogosta in neokusna (zlo)raba hrvaških državnih simbolov je privedla do stihijskega in nedopustnega prostitutiranja ter blatenja (npr.) hrvaškega grba, ki se je zdel avtorjem seveda najbolj primeren za dosego svojih ciljev. Z razplamtevanjem vojne na Hrvaškem so se rojevale nove hrvaške pesmi z različno tematiko - od

tistih, ki so bile blizu koračnicam do onih, ki so hlepele po miru in ljubezni. Množično angažiranje hrvaških umetnikov se je zgodilo spontano. Vprašanje pa je, če je res vedno šlo za »vzvišene« cilje?

Od Tomislava Ivčića do ...

Dolgo načrtovano idejo o svojevrstnem hrvaškem Band-aidu je prvi osmislił Tomislav Ivčić s pesmijo »Stop the War in Croatia«. Ta poteza znanega estradnega umetnika pa je naletela na različne odmeve. Široke ljudske množice so bile navdušene, saj sta bili pesem in spremljajoči video-spot blagozvočna, hkrati pa je bilo sporočilo nedvoumno: Zaustavite vojno na Hrvaškem!

Po drugi strani so mnogi spretno širili najrazličnejše govornice in se vključili v umazane intrigantske igrice. Poleg medsebojne ljubosumnosti in zavisti, ki je stalni spremljevalec občutljivih umetniških duš, je bil drugi kamen spotike, seveda politika.

Če problem specifičnega fenomena domoljubnih pesmi poenostavimo, lahko rečemo, da gre zgolj za ocene, kdo od izvajalcev ali avtorjev ima boljše zveze z današnjo oblastjo. Jasno je namreč, da so se tudi glasbeniki, kot pač vsi ostali, razdelili na »prave« in tiste, ki so se s svojimi pesmimi vedno spogledovali s političnimi veljaki.

Vice Vukov molči

Med te zagotovo ne spada Vice Vukov. Pevec z velikimi glasovnimi sposobnostmi na splošno začudenje danes molči. Zakaj?

Opozoriti je treba, da je Vice Vukov, skupaj s plejado javnih delavcev, na svoji koži izkusil leto 1971 in vso okrutnost komunizma, ki ga je označil za hrvaškega nacionalista. Onemogočili so mu celo javno nastopanje. Vice Vukov je torej

govoril, ko so vsi njegovi kolegi molčali, danes pa, ko smo priče v nebo vpijočega »hrvatovanja« s strani nekdanjih partijskih pevcev, Vice molči. Mogoče ima celo prav?!!

Dobičkonosni opij za ljudstvo

Kakšna pa je pravzaprav funkcija takšnih pesmi danes? Še vedno gre za opij za ljudske množice, za vzbujanje občutja upanja in opogumljanje v težkih in zmedenih časih. To ugotovitev potrjuje vsakodnevna rast prodaje tovrstnih izdaj. Poleg tega proizvajalcem plošč, avdio in video kaset prodaja domoljubnih pesmi že vnaprej zagotavlja dobiček. Ko že govorimo o dobičku ne smemo pozabiti na izvajalce. Čeprav skoraj vsi svoj dohodek namenjajo v dobrodelne namene, je pogosta in dolgotrajna reklama na televiziji, radiu in v časopisih nedvomno odlična naložba za prihodnost. Prav tako je lahko manipulirati z izseljeno Hrvaško. Hrvati, ki živijo v tujini, razmišljajo predvsem s srcem, še posebej danes, ko se matica nahaja v vojni. Zato so dovzetni za vse trike umazanega show-businessa. Vse pa vendarle ni tako črno, saj moramo poudariti, da so se prav z organizacijo dobrodelnih koncertov zbrala pomembna sredstva, ki so v odločilnih trenutkih veliko pomagala. V takih primerih neposredne pomoči so se domoljubne pesmi pokazale kot upravičene.

Obstaja še en vidik uspešnosti. Pesmi v zaustavljanju krivic in trpljenja. To je internacionalizacija. Kaj to pomeni? Gre za praktično vsakodnevno oddajanje določenega spota ali avdio posnetka na najpomembnejših svetovnih radijskih in televizijskih postajah. Žal pa te možnosti nimamo. Kajti usmerjati dušo sveta je res težko. Za to bi potrebovali znanje, delo, seveda pa tudi denar! Če upoštevamo vse probleme, ki otežujejo celovitejši učinek, je upravičenost pesmi bistveno manjša.

Znotraj naših meja se ne bo nič spremenilo. Še vedno bo ob zvokih hrvaških koračnic vsakdo lahko postal junak ali pa bo jokal nad svojo usodo in hrepenel po miru.

Nove domoljubne pesmi

Croatia Records (bivši Jugoton) pripravlja nov program na tem področju, tako da bo Hrvaška bogatejša za niz novih domoljubnih pesmi. Upajmo, da bojo pri izbiri novih skladb prišli do izraza profesionalni kriteriji. Kajti z natančneje opredeljenimi merili, ki veljajo v svetu, se lahko izognemo politikanstvu in medsebojnim obtožbam, hkrati pa onemogočimo, da bi si posamezniki gradili popularnost na račun nesrečnih časov.

Bruno Lopandić

TAM DALEČ, DALEČ OD MORJA

- Nekaj bizantinske resnice -

Povsem slučajno se 4. novembra 91 znajdem v Sargansu, kjer stopim na Eurocity Transalpin za Dunaj. Tam se dokončno odločim in jo namesto v München k prijateljski udarim na Hellas-express za Beograd. Interrail ratura. Do Kelebie spim, nato me na hodniku oblegata dva prostovoljca za srbsko gardo, sicer iz Düsseldorfa. Po uri vicev iz zajebancije se »zamorbidiziramo«. Aco, isti Mickey Rourke z brado, poleti že v bojih pri Kninu, kjer mu je šrapnel oplazil nogo, na vprašanje o klanju pravi: »Še več je tega, kot kaže TV, precej več, posebno šešljenci to počno.« In seveda Hrvati; enega brata so mu ubili pri vojakih, drugega ustaški nož na poti domov. Too much miren je, ko to pravi, ve, da je le eden od neprešteti, ki jim je vojna vzela družine.

Turška dediščina

Avtobus Beograd-Doboj. Prvi šok. »Ni mi treba verjeti,« pravi poslovnež s hribov južno od Banja Luke, »s Slovenci sem imel vedno fair in korektno odnose - z vašimi turističnimi agencijami... Moj najboljši prijatelj, zdravnik, je znorel na fronti pri Okučanih, zdaj je tam na negi. U pičku materinu, nosili so mu otroke, nabite na kolce in pečene...« Prvič na poti mi naredi slabo. Ali obstaja ideja, vredna človekovega življenja? Ponekod še zmeraj. Kako velika meja je Sotla, nam sploh ni jasno! Morda ne Sotla, vsekakor pa vzhodno od Zagreba in južno od črte Karlovac-Reka. Če izvzamemo nekaj dalmatinskih mest. Vse ostalo je Balkan, kjer se raje kot puške uporabljajo noži, kmečka orodja in hišni pripomočki. In ti. »pacifistično« muslimansko časopisje v hujskanju k temu ni prav nobena izjema.

Balkanski sadizem

Ko pridem v SAO (Bosanska) Krajina, me torpedirajo z drugimi

Vvojnah je strašansko težko ostati nevtralen in se ne opredeliti za nobeno stran. Precej lažje je, če si ustvariš svojo logiko oziroma jo prevzameš od nekoga drugega in ne izgubljaš časa v objektiviziranju relativnosti resnic.

štorijami. Morda (spet) le propagandne poteze. Baje je TV kazala, kako so pri nekem ustašu pri Vukovarju našli ogrlico iz otroških prstov. Srbi so ponoreli. De Sade se lahko skrrije, V časopisju berem o 150 parih testisov, ki so jih našli v vodnjaku nekega klavca. Angleški klic obupane novinarko v Vukovarju tako izzveni v prazno. JA je med vsemi vpletenimi silami še najmanj nagnjena h klanju. To počno »dobrovoljci«, ljudje dobre volje... Tesnoba, strah, gnev. Med ljudmi vre. Najbolj besni Ilić iz Doboja. Doboj - center sveta. Danes del najnovejše SAO, neke SAO Severna Bosna. V kateri je - mimogrede - le 28 odstotkov Srbov in so v večini le na njenem zahodu. SAO brez prihodnosti.

Večina mojih pogovorov v Bosni se je začela tako:
 »Kako je zdaj v deželi, tam pri vas?«
 Na odgovor »dobro« ali »mirno« je sledilo vprašanje:
 »Ima li bencina?« V severni Bosni so ob skoraj vsaki črpalki nad 500 m dolge kolone avtomobilov, brez voznikov, puščenih ob cesti že več dni.
 Ko sem pritrtil na to, so me navadno vprašali, če je kaj problemov (namreč za Srbe v Sloveniji). Nato sem obrazložil, da je vse okay, in uvodni del pogovora se je navadno končal:
 »Seveda ne, Slovenci so se spet najbolj poceni izmazali. Kot so se zmeraj... Neka, neka...«

Poturčenci & janičarji

Viva Las Vegas! me pričaka Elvis Presley v nekem vaškem »kafiču« na meji med SAO Krajina in SAO Severna Bosna. Takoj za tem narodnjaki. Trenutno je glavna tema v Bosni smrt Tome Zdravkovića-Whiskyja, Magic Johnson pa je samo eden od mnogih, ki bo umrl malo prej. Gostilna je polna rezervistov JA oziroma teritorialcev. Eden non-stop muči video-poker, drugi so se zgrnili okrog bilijarda, tretji

samo pijejo. Med njimi srkam Nektar pivo. Puške so v skladišču, zastražene. Poročnik, Musliman, pravi: »Tak je ta folk tu. Najprej so na vso silo hoteli orožje, po dveh dnevih pa je večino volja minila.« Orožje

je namreč treba čistiti... V tej TO so samo Srbi. Ker je vas srbska. Pa tudi sicer. Prostovoljci iz sosednjih vasi so v glavnem nezaposleni. Hrčija je prej delal v Zagrebu: »Šel sem. Ni bilo več klime za nas. Sčasoma so skoraj vsi bosanski Srbi zbežali. Tudi tisti iz SUP-a. Ti so na začetku govorili, češ da šahovnic, ki so jih nosili na kapah, na čelu, 'ne vidijo'...« Povem, da sem slišal, da so v ZNG tudi Srbi. »So, jebo-ih-ko-ih-rod, so, malo jih je, vendar so. V glavnem so to oni zagrebški in reški. Ti nimajo kam. Tako se odkupujejo za varno življenje po vojni... A ti si mislil na te naše (bosenske op.a.), janičarje... Glej, iz sosednje vasi je eden. Zeno je pustil, otroke, šel tja, se spet poročil, zdaj je v gardi. Ta ne bo ostal živ, če pride nazaj... Skupaj sva igrala nogomet.«

Drugi teritorialec, Mitar, dodaja: »Dosti več je Muslimanov. Ti so v ZNG hodili množično, še preden so izbruhnili pravi spopadi. Takrat se je to zdelo dobro: 3000 mark na mesec. Kot v Kninu.« Pri šanku obrne glavo proti nam neka gorila, kakih 30 let, že na pol plešast, iz neke vasi visoko v hosti - Aleksa, za prijatelje Popaj: »Hodili so, hodili. Imel sem jarana iz

vojske, človek iz Tuzle. Po treh mesecih so dobili domov truplo.« Prve tri plače naj bi baje bile izplačane šele po treh mesecih: 9000 naenkrat! Kasneje mi poročnik razlaga: »Tako so to počeli. Ko je treba izplačati keš, izvajajo akcije in plačance pošiljajo za kanonfuter. Ali pa začno s progromi, kot je bil na Bilogori. Povedo jim, da denarja trenutno ni, nato jim določijo hiše za ropanje. Če kdo noče... Potem pač ni več zanesljivo in ga -« z roko nakaže rez pri vratu.

Plaćanci

Kamorkoli grem, ljudi sprašujem, kdo so plačanci, od kod, koliko jih je. Nihče ne zna na to odgovoriti. Ljudje povedo pač, kar slišijo. Beograd streže s Kurdi, Nizozemci, Nemci, afriškimi kriminalci. Sam slišim najrazličnejša natolcevanja (iz tretjih in še bolj daljnih rok), vendar o tem ne bom pisal. Morda hrvaških plačancev niti ni (več) toliko (absolutno in relativno), vendar so postali izredno močno orodje ustrahovanja. Čedo je 30-letnik iz okolice Doboja, gnilih zob, rahlo smrdljivega zadaha, prostovoljec, skratka na pogled tisti »ta pravi« četnik: »Bil sem v Vukovarju. 45 dni. Ne vrnem se tja za nobeno ceno. Zame je ta vojna končana, naj si jebejo mater. Razen če bo treba tu, v Bosni. Jebem jim mater, vdremo v neki rov. Noter človek, crknjen, rjavopolt. Vidi se: neki Arabec, Kurd, koji kurac, Palestinec, ne vem. Priklenjen z verigo tako, na kratko, za beton, v zid. Zraven njega nekaj kant vode, konzerve, prepečeneč, še cela skatla s strelivom... Ta ni imel kaj izgubiti, razumeš, priklenili so ga, idiota, ni se mogel umakniti. Jebem im sunce da im jebem. Jebi ti te fanatike!« Še bolj neverjetno se vam bo zdelo pričevanje moža iz Teslića, ki je bil nekje pod Psunjem ali Ravno goro, če sem ga prav razumel: »Tako pravijo oni temu: čistimo teren. Vas prazna, žive duše nikjer. Pa še malo prej smo se streljali. Pri dveh hišah nekaj zaklanih ljudi. Že dlje časa, morda skoraj teden. Neki domačin -

Srb iz Pakraca - kliče ostale. Med svinje v svinjaku se je skrila stara baba. Komaj smo jo zvekle ven. Roti nas, naj je ne ubijemo. 'Ženska, mi smo jugoslovanska vojska, nič ti nočemo', jo prepričujemo. Nič. Šele kasneje se pomiri in nam ponudi prase. In nato, za svinjakom, proti potoku, najdemo skoraj na kupu tri mrtve zenge. Od daleč se zdi, da so ožgani - gardisti navadno vse tujce zažgejo, da ni moč razpoznati identitete. Pridemo bliže, previdno, zaradi min, tam pa črnici, jebo-ih-bog! Jebo-im-jamater. Kožo imajo skoraj sivo. Pofukani nigeriji!... Ne vem, zakaj so jih tako pustili.«

Knindže, zenge in prašiči

Le malo Bosancev je šlo med knindže. Tudi tisti, ki so šli, so se v glavnem vrnili, ker je kapetan Dragan baje delal strahovito selekcijo. Med drugim so zavrnilo Pera iz Šnjegotine, a je bil nato v Baniji, ob Glini, dva meseca in pol. »Vidiš, ranjen sem v roko. Stalno mi dreveni, a dobro sem šel skozi. Dragi moj, videl sem prašiče, kako jedo mrtvo starko. Prasci in krokarji - oni so za to. Nikoli več ne bom mogel jesti svinjine. Razen morda naše, domače...« Baje je tudi na TV kazalo nekega prašiča s človeško roko... V »kafiču« z rezervisti mi Hrčija, s pravim imenom Savo, najprej pravi: »Glej ti to. Plačanci delajo zanje najbolj umazane posle. Kaj hočeš - znajo reči le: 'Ja, ustaša'. Nič drugega. Ljudstvo (srbsko op.a.) jih lahko roti in prosi, kolikor hoče - on tega ne razume, boli ga kurac, tudi če bi - saj je prišel sem

ubijati, za denar!« Strinjam se s fanti, da za take ljudi ni treba imeti milosti. Nato me pitajo s pripovedkami, kako ti tujci še živim ljudem režejo vitalne organe, ki jih nato prodajajo agentom nemških in švicarskih bolnišnic. Tako se za srce baje dobi 2000 mark. Kar je trenutno enako plači plačanca v hrvaški vojski. Če jih je še kaj ostalo...

Titoizem

Pred leti je bil v Bosni največji greh govoriti proti Titu. To sem okusil na lastni koži. Cinično je, da je prav srbsko ljudstvo Titu najbolj verjelo in ga spoštovalo. Danes je Broz »nihče«, za Srbe Slovenec-Hrvat, ki je njih razdelil, da bi ohranil ravnotežje v tej balkanski gnojnici. Srbi se ne sramujejo, da so se med vsemi najbolj drli Druže Tito mi ti se kunemo, ko je crknil. »Bili smo zaslepljeni, pretentani,« pravi Đele iz Banja Luke... Spasuje iz Prnjavora: »Ma, človek, Tito je bil največji ustaš, poslušaj ti mene: četa ustašev je stražila Jasenovac. Samo četa! Zakaj vse do 45-ega partizani niso niti enkrat izvedli napada nanj!? A vedelo se je - trupla so plavala po Savi... In po vojni - nikdar ni obiskal Jasenovca. Daj, pojasni mi to.« Ne znam, nimam podatkov, prvič slišim te informacije. Da, Jasenovac je eden od vzrokov za srbo-hrvaško vojno.

V neki obcestni prodajalni najdem okorelo titoistko. Eno zadnjih. »Še sedaj ne morem verjeti, da se te stvari dogajajo. Vi, Slovenci, ste se izvlekli, toda kako bo z

nami tu, jooj... Moža mi še niso odvekli - če mi ga in če umre, kaj mi bo vse to!? Vsa ta politika in suverenost - vse zastonj... Pojma nimaš, kako se bojim. Noža... Moj bog, bila sem z AFŽ v Jasenovcu in videla tisti film. Tri leta sem sanjala grozote... Vzgajali so me v duhu rdeče zvezde - tako sem vzgajala tudi svoje otroke.« Njeni hčerki sta edini, ki nista hoteli slišati o srbski vojski, le jugoslovansko imata za svojo. »Eden lepši od drugega,« mi opisujeta JA prostovoljce iz Srbije, ki so šli tam mimo na položaje v Vojnić in Vrginmost zamenjat Črnogorce. Večina njih se je potem uprla »sramotnemu umiku«, ki ga je naložila ČG skupščina, in se vrnila. Saj v Črni gori tako ali tako nimajo kaj pametnejšega početi... Tudi Milica, pravzaprav plavalasi in ploščatoglavi Milan iz okolice Teslića, je bil tam. »Ko enkrat prideš tja, in vidiš tisto bedo. In strah v očeh nemočnih. In sebe kot njihovo edino upanje. Potem enostavno dobiš tisti občutek dolžnosti. Mislim, da do tedaj v življenju nisem storil še nič koristnega...«

Samo sloga...

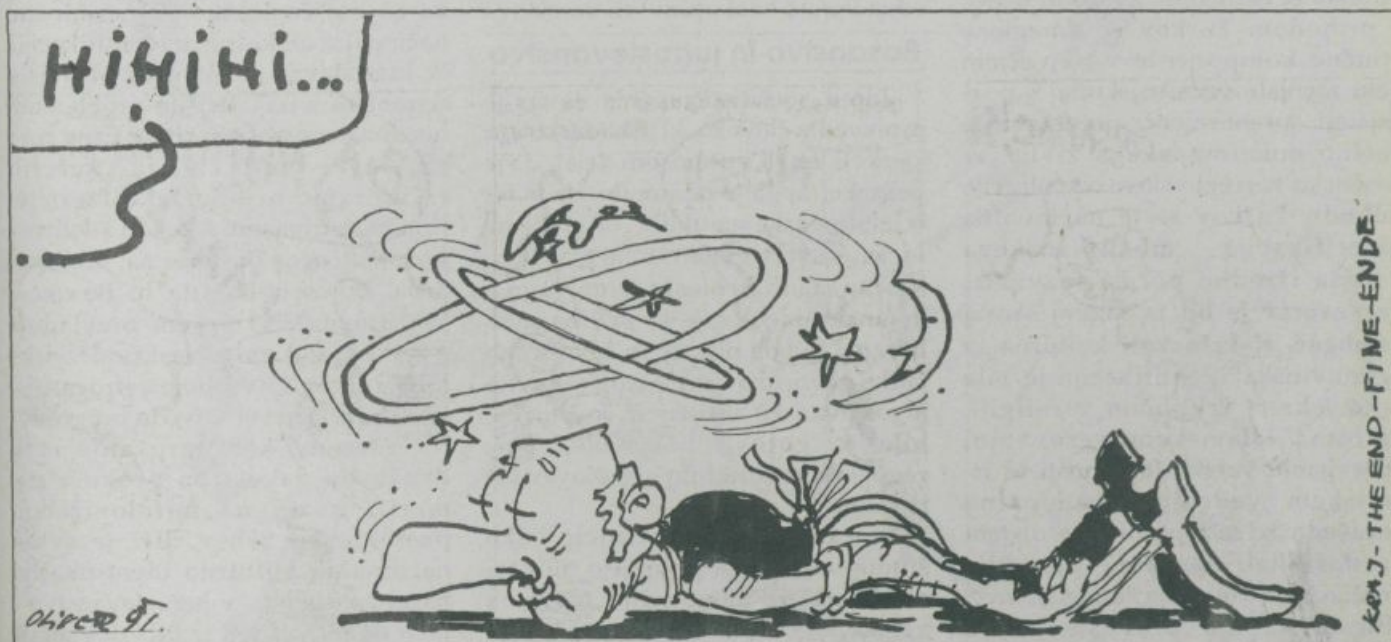
Srbi so danes verjetno najbolj enotni v svoji zgodovini. Mladohrvaška simbolna agresija in romantično divjanje sta jih homogenizirala do skrajnosti. V Bosni je k temu pripomoglo bedasto preglasovanje HDZ & SDA pri sprejemanju deklaracije o suverenosti, kar je bil politični idiotizem, Izetbegovičeva usluga Miloševiću. Fantastičen odstotek ZA Jugoslavijo na

kasnejšem srbskem referendumu je dokaz za vse to... Na moje pripombe, da so zmanipulirani tudi danes, so mi v glavnem odgovarjali, da se zavedajo propagande in medijske vojne - pač zaradi specifičnega položaja: izpostavljenost tako HTV kot TV BG in stalno spremljanje TV SA ter dostop do obojnega tiska, kar jim daje celovitejšo sliko. Vsak drugi pove, da ne ve, kaj je res, vendar da je po njegovem... Vsak četrti prepričano doda, da so (ne glede na medijsko vojno) Hrvati tako ali tako »genociden narod« (!?)... Toda, v out-out situaciji alternative ni. »Ne moreš biti drugo kot Srb in za Srbel!« mi pravi Dragan-Drage. »Resnica je relativna, samo - druge poti ni. Če bi bil za Hrvate, bi me moji izobčili, šokci (= katoliki, ergo Hrvati op.a.) pa bi me samo izkorostili, dokler bi me potrebovali... Če bi živel v Sarajevu, bi šlo - tukaj pa, tu sem SDS, nič drugega.« V Banja Luki, kjer faks ne dela, ker nimajo s čim ogrevati predavalnic, so oddajnik drugega kanala naravna na TV BG, v srbskih vaseh nihče več ne plačuje naročnine za Sarajevo. Bosna je kantonizirana. Enotnost bosanskih Srbov črnijo le še redke izjeme, kot je Bogić Bogičević. Ki jim »dela sramoto«. »Če bi bil na njegovem messtu kak Musliman, ajd v redu. Ampak da Srb igra poštenjaka do ostalih, ko pa vsi ostali delajo za svoje narode. Samo on ekstra. Smejijo se mu za hrbtom. Tele!« mi to pojasnjuje Marko iz Doboja, »intelektualac«.

Nadrealisti

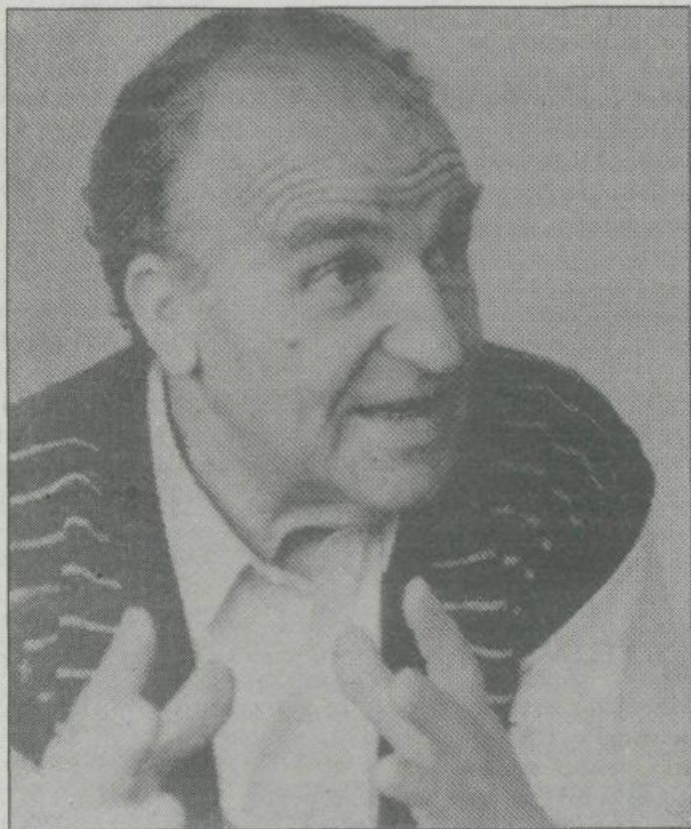
Švicarska Srbkinja mi je v Churu približno takole zdrdrala svoje zveneče stavke: »Veš kaj, jebem-imate! Vsem, jebem-ih-bog! Da-bog-da-crkli, vsi po vrsti. U pičku materinu, meni je žal ljudstva, navadnih ljudi, jebem-te-Isus... Šla je država v pizdo matere, a bila je dobra, kakršna je bila!« 9.11., na dan plebiscita, je na avtobusu Tuzla-Beograd med Zvornikom in Loznicom folk zabaval plečat 60-letni kmet. Med drugim: »Ja, ljudje, iskali smo stranke, sami smo jih hoteli. Zdaj jih imamo. Glejte, kaj delajo. Ee, veste, kaj vam povem: jebem jaz Alijo in Irfana. V rit. In Karadžića in Momčila, in Ključića! Bogme, lahko tudi v usta.« Ko je veselo sestopil z avtobusa, je šofer izjavil, da je imel mož dejansko prav. Nihče ni oporekal, bili smo v Srbiji... Navadno bosansko ljudstvo pač mora storiti to, kar veli lokalni hodža, pop ali župnik. Temeljni razcep v Jugi je religiozni. In če je strah sprožil vojno na Hrvaškem, samo še »hladnovojni« strah drži Bosno v miru. V kuloarskih in gostilniških debatah se ob gledanju Top liste nadrealistov med navadnimi spet širi tiha želja, da bi se pojavil novi Tito, preprečil vojno in bratomorno klanje... Čuvajte se Švabov, sporočajo Srbi v Bosni, prepričani, da je Nemčija kriva za njihovo gorje...

Miodrag Djurdjević

KAKO OSTATI BOSANEC?

Če bi se zgodil čudež in bi se balkanske vojne končale le z manjšimi posledicami za bosensko-hercegovsko območje, bi morda nekateri bosenski liderji ali celo člani Evropske skupnosti poslali zahvale Turčiji zaradi njenih osvajalnih pohodov na Balkan, še posebej zaradi nekdanje islamizacije pravoslavnega, katoliškega in bogomilskega prebivalstva. Čeprav pozabljamo na 500 ali 600 let in se po malem šalimo s krvavo zgodovino, si tako mogoče lažje zamislimo današnjo Bosno in Hercegovino brez muslimanskega naroda. Kakšna bi bila v tem primeru srbsko-hrvaška fronta!? Dejstvo je, da so v današnji vojni zmešnjavi Muslimani svojevrsten filter (generali bi temu rekli »tampon cona«) med Hrvati in Srbi v Bosni.

Je Izetbegović Bosanec?

Muslimani in muslimani

Številne raziskave kažejo, da so Muslimani nastali z etnično integracijo starih bogomilskih Bošnjakov, priseljencev s hrvaških in srbskih ozemelj, pravoslavnikov in katoliških konvertitov iz Bosne, Balija ter priseljencev neslovenskega porekla iz različnih islamskih dežel. S prihodom Turkov so omenjene etnične komponente v največjem delu menjale vero in skupaj s poznejšimi sprebrnjenci predstavljale večino muslimanskega življa na bosensko-hercegovskem ozemlju. Po odhodu Turkov se je nacionalna identifikacija muslimanskega naroda izredno počasi razvijala, pravzaprav je bil ta razvoj skoraj nemogoč. Kakršnakoli kulturna in zgodovinska identifikacija je bila tako iskana izključno v religiji, oziroma islamskem verovanju, opravljanju verskih dolžnosti in islamskem vedenju. Nacionalno nezavedni so se zapirali vase, ob tem pa doživljali neuspehe propadle Turčije tudi kot svojo lastno nesrečo. Hkrati pa sta pravoslavna in

katoliška konfesija »kradli« vernike druga drugi; privržence sta seveda, sicer z manjšim uspehom ali celo uporabo sile, iskali med muslimanskim življem. Šele leta 1919 so muslimani kot verska skupnost dobili mednarodni status manjšine. V zdaj že nekdanji Jugoslaviji so dobili tudi veliki »M« ter postali eden izmed enakopravnih narodov.

Bosanstvo in jugoslovanstvo

Zares, socialistična Jugoslavija je proizvedla človeka, ki je kadarkoli in kjerkoli lahko s ponosom dejal, da je Bosanec; to pa je pomenilo, da je bil iz istoimenske republike, ne glede na to, kateri veri ali narodu je pripadal. Močan egalitarni sindrom jugoslovanske ideologije je razlike med Bosanci še bolj prikril. In če bi sploh lahko govorili o kakršnikoli resnično jugoslovansko usmerjeni kulturi, je bila to gotovo bosensko-hercegovska kot produkt jugoslovanske revolucije.

Vendar, različne sociološke študije in analize potrjujejo ali vsaj aludirajo na nacionalno oziroma versko neskladje stereotipne vizije

Bosanca. Namreč, znano je, da je bila BiH največje emigracijsko območje nekdanje Jugoslavije, ker poleg na ekonomska vprašanja opozarja tudi na nekatera druga. Ali je bilo množično zapuščanje BiH zares pogojeno samo z iskanjem zaposlitve oziroma reševanjem eksistencialnega vprašanja? Ali pa lahko vzrok za to poiščemo tudi v nezadostni nacionalni ali kulturni identifikaciji? V Jugoslaviji so namreč obstajale republike z izrazitejšim problemom nezaposlenosti - na primer Črna gora in Makedonija - iz katerih emigriranje ni bilo tako izrazito. Končno prihajamo torej do »delitve« socialističnega Bosanca na: Bosanca-Srba, Bosanca-Hrvata in Bosanca-Muslimana. Pri prvem prevladuje nekakšna zožena zavest podeželske »filozofije«, ki vsebuje retrogardistična načela in vse novo in progresivno razume kot ogrožanje, vso družbeno zavest pa poskuša usmeriti nazaj na mitologizacijo preteklosti. Srb v BiH je svojo nacionalno kulturno identifikacijo našel že davno - v jugoslovanstvu - tako da mu odhod iz BiH ni vzbujal

posebnih nostalgčnih občutkov. Išoč zaposlitev je lahko odšel v katerokoli republiko (najpogosteje Hrvaško ali Slovenijo) - vse to je bila namreč Jugoslavija; lahko se je tudi vrnil v Bosno ali pa - v skrajnem primeru - odšel v »svojo« Srbijo. Tudi statistični podatki kažejo, da je po 2. svetovni vojni v Jugoslaviji iz BiH emigriralo največje število pripadnikov srbske nacionalnosti.

Bosanci-Hrvati, največ jih je v zahodni Hercegovini, so se običajno izseljevali v svojo domovino ter se hkrati poskušali rešiti zgodovinsko neznosnega soseda Srba. Tako bližnjega in vendar tako oddaljenega. Večina Hrvatov, ki je emigrirala iz BiH, se tja ni več vračala, tako kot tudi Srbi ne.

Za Bosanca-Muslimana tega ne bi mogli trditi. V povprečju se je namreč iz BiH izseljevalo najmanj Bosancev muslimanskega porekla; večina tistih, ki so iz nje emigrirali pa se je vanjo tudi vrnila. Versko in kulturno identifikacijo so namreč lahko našli le v BiH, vse ostalo pa je bilo zanje, zavedno ali ne, tuja dežela.

Stoletna ogroženost

Kot že omenjeno, Muslimani so bili v BiH stoletja žrtev velikih pretenzij in apetitov Srbov in Hrvatov, Bosna pa jim je služila kot nekakšna zgodovinska podlaga samo za versko legitimizacijo. Davnega leta 1927 se je levičarsko usmer-

jen študent muslimanskega porekla z beograjske pravne fakultete Ibrahim Filipovič iz Ključa v vseh svojih dokumentih deklariral kot Slovenec. Kot Slovenec je ta svet tudi zapustil. Svojo odločitev pa je, še za časa življenja seveda, razložil z bolečo resnico, da se Srbi in Hrvati »trgajo« za Muslimane. Muslimani so se torej tudi takrat čutili ogrožene zaradi velikosrbskih in velikohrvaških teženj. Po statističnih podatkih iz leta 1953 so v BiH zabeležili 105 Slovencev islamske vere; v zvezi s tem med strokovnjaki prevladuje mnenje, da ne gre za prebivalce slovenskega porekla, temveč deklariranje analogno Filipovičevemu izpred skoraj tridesetih let.

Položaj se je v zadnjem času vsaj deloma spremenil, oziroma izrazite velikosrbske pretenzije so občutno vplivale na prebujanje nacionalne zavesti Muslimanov in pospešile zdaj nujno politično zблиževanje Hrvatov in Muslimanov v Bosni. Tradicionalna muslimanska toleranca in »merhamet« (potrpežljivost) - predstavljena v liku Alije Izetbegoviča - je gotovo prava politična umetnost.

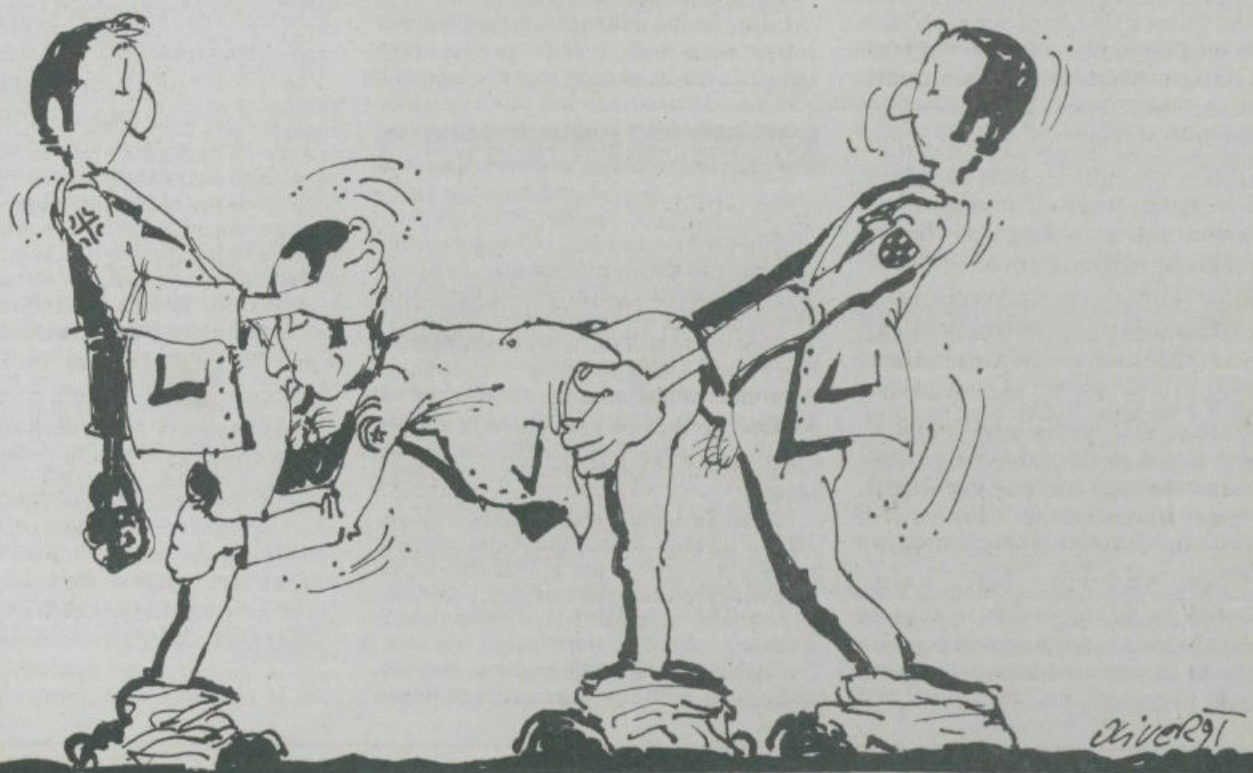
Neka povsem druga religija, religija Alahovih načel, ki v nas budi negativne predsodke (saj nas spominja na džihad, muslimanske ekstremiste, maščevalne Arabce, krvi željne Turke...) kljub vsemu še vedno kolikor toliko ohranja mir

med dvema konfesijama - pravoslavno in katoliško. Prav tako ni težko opaziti, da v parlamentu BiH naziv Bosanec, ko se obračajo prebivalcem te republike, uporabljajo le še Muslimani.

Politični položaj in napetost v BiH ne dovoljujeta s strani Muslimanov niti ene same napake. Zato naziv Bosanec krpa le manjše luknje bosensko-hercegoveškega parlamenta. Na večje zahteve Srbov - kot so regionalizacija BiH ali oblikovanje različnih krajin - Muslimani odgovarjajo s podobno idejo, vendar ne na bosenskem ozemlju temveč ozemlju Srbije in Črne gore, s tem pa zavirajo in vnašajo zmedo med velikosrbske liderje, Hrvati pa medtem prestrašeno opazujejo razvoj dogodkov...

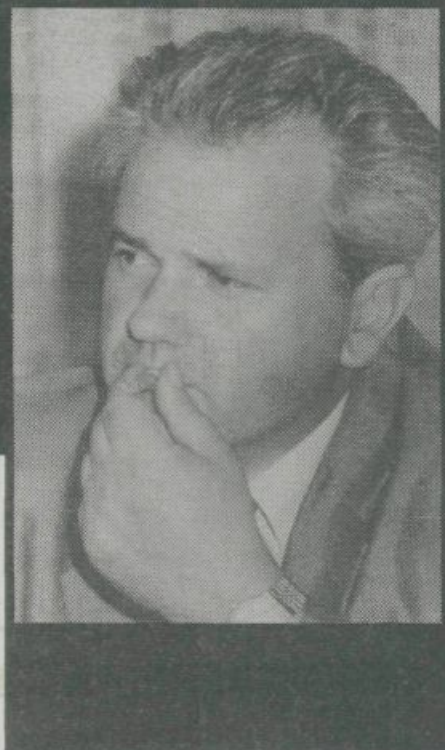
To je še en dokaz, da tudi Muslimani niso pozabili na možnost oblikovanja svoje skupne države, pa čeprav ne bodo več Bosanci - kot to ni več večina Srbov in Hrvatov v BiH. Ostati Bosanec je morda vendarle mogoče - s pomočjo bosenske duhovitosti, ki je navzoča celo v teh apokaliptičnih časih. Ker - kot baklava za številne ni več baklava, ampak srbska pita s prelivom, bi se lahko ostalo tudi Bosanec - s prelivom, seveda nacionalnim.

Damir Domitrovič

SRBIJA V IMENU NARODA

Srbija, do vratu pogreznjena v krvavi jugoslovanski ples, se že tretjič v tem stoletju srečuje z mednarodno ekonomsko blokado. Trenutno glavni krivec sicer še ni imenovan, vendar je tarča že izbrana. Če k tej blokadi prištejemo še pregovorno slab ekonomski položaj, vojno in polom srbske medijske »resnice«, potem se ponuja logičen zaključek: srbski vladajoči garnituri so dnevi šteti. Toda, ali je res tako?

Že takoj po Miloševićem prihodu na oblast so se pojavile napovedi o njegovi skorajšnji politični smrti. Vendar si je vožd s svojim štabom začrtal jasno strategijo, ki pa je bila pogojena s krvavim razpadom jugoslovanske federacije, kar se je tudi zgodilo. S svojo konvertitsko SPS je elegantno pometel z opozicijo, homogeniziral vesoljno srbstvo, raztresel virus nacionalizma po celi »Jugi«, razkrinkal razbijalce federacije in za posladek popeljal Srbijo v osamitev. Nič pa ne kaže, da bi po opravljenem poslanstvu bil pripravljen prepustiti oblast opoziciji.

Trden prestol

Ne glede na to, da je Srbija do vratu v težavah, se zdi, da ima Milošević realne možnosti ostati na prestolu še lep čas. Razlogov je več.

Iracionalni razlogi bodo predmet raziskav bodočih generacij. Se dolga desetletja se bo pisalo o voždu, ki je strnil nacijo v obrambi pred secesionizmom, ustaštvom, separatizmom in fašizmom, o junaškem duhu srbskega nacionalizma, ki se je spoprijel z vatikansko-kominternovsko zaroto in o mitoloških dejanjih srbskih »die-hard« junakov. Vso iracionalnost bi lahko strnili v agresiven šovinizem, ki daje v letu 1991 sliko svojevrstnega anahronizma, obenem je pa realnost.

Racionalni razlogi voždovega trdnega položaja pa so bolj otipljivi. Kot ena redkih komunističnih partij, ki so na parlamentarnih volitvah osvojile oblast, se je SPS trdno zasidrala v vse pore družbe. Socialisti imajo trdno oporo v »krajinskem lobbyju«, katerega jurišniki so v vsakem trenutku pripravljeni narediti red na beograjskih ulicah. Povezanost preoblečenih socialistov in največjih srbskih industrijskih gigantov pa je znana.

Z nasledstvom Jugoslavije pa ravna Srbija kot »svinja z mehomo«: po potrebi pomenita besedi Jugoslavija in Srbija eno in isto, seveda z blagoslovom polpredsedstva, za katerega je povsem nepomembno, da v njem sedi

predstavniki pravno neobstoječega Kosova Sejdo Bajramović, ki se je v Haagu izkazal s tem, da je izgubil kovček in se priklonil portirju. Čeprav to polpredsedstvo pri dokazovanju legitimnosti dalj kot do Romunije ni prišlo, je doslej opravilo za srbski blok nekaj taktično uspešnih potez. Najkoristnejše se je izkazalo ob prošnji za namestitve mednarodnih mirovniških sil v Jugoslaviji. Po srbskem scenariju naj bi mirovne sile samo legalizirale nove memorandumske meje, kar ni daleč od resnice, saj so te enote predvidene samo za razmejitev, ne pa za posredovanje. Princip efektivitete torej, pri katerem se iz dejanskega stanja zahteva legalno pravno priznanje.

Klicanje modrih čelad in premestitev reševanja krize v OZN, kjer ima Srbija za razliko od Evrope nekaj zaveznikov, je vsekakor najsijajnejša Miloševićeva zunanjepolitična poteza.

Kljub vsem njegovim »pomagalom«, ki ga ohranjajo na položaju, pa bi bil Miloševićev položaj dokaj majav brez podpore vodilnih srbskih intelektualcev. To je obenem tudi eden izmed glavnih vzrokov padca opozicije.

Opozicija in kvaziopozicija

V Srbiji je odnos vodilnih intelektualcev do oblasti presenetljiv. Skorajda vsi prominentni intelektualci se identificirajo z vodilno socialistično garnituro. Spisek je dolg, od Dobrice Čosića, Braneta Crmčevića, Moma Kaporja, Radoša Kalajića in drugih. Razloga sta dva. Prvi je vsekakor vojna s Hrvaško, ki zahteva optimalno homogenizacijo naroda, drugi pa je Miloševićeva identifikacija z Memorandumom SANU iz leta 1986, kar je po nekaterih indicijah ključen moment voždovega uspeha.

Vsi ti razlogi pa ne opravičujejo trošenja zla po medijih, kar ti gospodje uspešno počnejo. Poleg tega jim je eno od glavnih opravil še prerekanje po časopisih o tem, kdo je prej začel zastopati teze o enotni srbski državi.

Kljub velikemu številu strank in različnih militantnih formacij je jasno, da je srbska

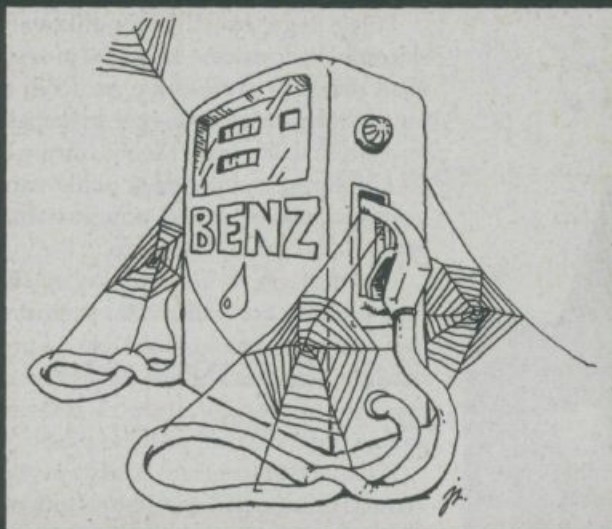
opozicija potolčena. Glavni razlog, zakaj je tako, je seveda spet vojna. Glavna opozicijska stranka, Draškovičeva SPO, je ostala brez adutov, ki so v rokah vladajoče SPS. SPO nima nobenega manevrskega prostora, zato neodločnost in nihanje med vojno za zedinjenje srbstva in željenim mirom. Pod streho resne opozicije bi lahko prišli še Mićunovičeve demokrate, reformiste »srbskega Kennedyja« Durića in liberalne Koste Cavoškega, ki pa vsi skupaj z vegetarijanskim društvom Beograda ne morejo resno konkurirati Miloševiću.

Kvaziopozicija se je definirala ob kulminaciji spopadov na Hrvaškem. Pod ta imenovalec gre šteti razne bradate radikale, svetosavce in četniške monarhiste, ki pa v predvideni bitki socializma z monarhijo, ki se Srbiji obeta, ne bodo prišli na svoj račun, saj je adut monarhije v Draškovičevih rokah. Celotno kvazi-opozicijo v Srbiji bi lahko z malo posploševanja označili kot Miloševićevo trobilo, kar nekatere od teh strank tudi same priznavajo. Osnovni moto kvaziopozicije je vojna »pravoslavja proti fašizmu«, ne pa razlike med republiko in monarhijo ter totalitarizmom in demokracijo.

Razen povsem nepričakovanega zasuka Miloševićevega prestola ni danes sposobna zamajati nobena od srbskih političnih grupacij. V rokah sta mu ostala še dva glavna aduta: razširitev spopadov na ozemlje BiH in finale, odprtje južne fronte, kjer lahko upravičeno pričakujemo mednarodni spopad z vključitvijo Albanije. Težko bi namreč našli Srba, ki bi resno oponiral boju za Kosovo.

Igor Jukić

Naftni embargo

PETROL JE PRIPRAVLJEN NA ČRNO VARIANTO

Politično osamosvajanje Slovenije je po svoje vplivalo tudi na osamosvajanje Petrolovcev, k temu pa gre prišteti tudi vojno na Hrvaškem, ki je pretrgala marsikatero vezi, in naftni embargo, ki visi kot Demoklejev meč nad slovenskim gospodarstvom. O tem je bilo govora na tradicionalni novinarski konferenci.

Petrol je pripravljen

Po besedah generalnega direktorja Petrola Franca Premka je podjetje letos pokrilo 80 odstotkov potreb slovenskega tržišča, kljub neugodnim razmeram. Po njegovih predvidevanjih bo ob koncu leta prodaja manjša za 8-10 odstotkov, predvsem zaradi vojne v Sloveniji, slabe turistične sezone in ogromnega izpada tranzitnega prometa.

Vprašanje, ki je te dni aktualno, se glasi: Smo v Sloveniji pripravljeni na morebitni naftni embargo? Direktor Premk pravi, da te dni polnijo svoja skladiča in s tem maksimalizirajo naftne zaloge. Če do naftnega embarga pride, imajo zalog za okoli 40 dni. »Sankcije Evropske skupnosti nas niso doletele nepripravljene,« trdi Premk, »saj smo že več kot tri tedne v stalnih stikih z našimi partnerji.« Imajo tudi obljube dobaviteljev, da bo plačano blago tudi dejansko prispelo na slovensko tržišče. Tudi tuji partnerji (npr. avstrijski OMV) upajo, da bo Slovenija izločena iz evropskih sankcij.

Prav tako proizvajalke nafte (članice Opeca) niso dobile nika kršnih navodil s strani vlad, kako naj nastopijo ob morebitnem embargu.

V Petrolu pa so kljub vsemu optimistični in računajo, da embarga ne bo. Če pa do njega vseeno pride, bo na potezi vlada, ki bo morala sprejeti določene omjevalne ukrepe. Ali so primerni boni, višje cene, ali drugačne omejitve, v Petrolu ne vedo.

V žepu pa imajo tudi adute, ki bi jih

izkoristili ob morebitnem embargu, saj ima Petrol dve firmi na tujem: na Cipru in v Avstriji.

Cena ni nikoli previsoka

V Petrolu opozarjajo, da z višanjem cen naftnih derivatov ni moč omejevati porabe. Tako učijo tudi izkušnje ob zadnji podražitvi, saj je poraba bencina pred podražitvijo in po njej enaka: okrog 1.200 ton na dan. Aleš Petermel, vodja razvoja pri Petrolu je omenil, da so vladi že lani predložili evropski sistem naftnih zalog, ki naj bi zadostovale za 90 dni. Takšen sistem je povezan z velikimi sredstvi. Nasploh so se

katero si bodo zagotovili večjo količino nafte. Slovenski naftni trg je še vedno močno odvisen od sovjetskega, čeprav se v Petrolu že preusmerjajo na druge trge.

Če so do sedaj, predvsem s pomočjo vlade in banke, uspeli pokrivati devizne potrebe, bo to vprašanje v bodoče zelo pereče. Kljub temu da ima Petrol lastne devizne vire (maloobmejni promet, ki predstavlja 15 odstotkov prodanega bencina v Sloveniji), bo morala za določeno obdobje država še vedno usmerjati devize za naftne potrebe. V pripravi je projekt bonov za tuje turiste, s katerimi bi povečali devizni priliv, razmišljajo pa tudi o drugih poteh.

Na novinarsko vprašanje, ali so Petrolovci sestavni del tako imenovanega naftnega lobija, je generalni direktor Premk odgovoril, da je dobro sodelovanje med vlado in Petrolom nujno potrebno. Ko je govoril o strukturi cene naftnih derivatov, je dejal, da 45 odstotkov končne cene predstavlja nabavna cena, 5 odstotkov trgovska mreža,

polovica pa gre za proračun. Tudi z zadnjo podražitvijo se ta razmerja niso spremenila.

Na tiskovni konferenci so predstavili tudi Petrolovo kreditno kartico, s katero je omogočeno lažje in ugodnejše plačevanje na njihovih bencinskih črpalkah. Zaenkrat to kartico uporabljajo samo podjetja, čez leto dni pa jo bodo imeli tudi posamezni kupci. Poleg tega bodo njeno uporabo razširili tudi na druge dejavnosti.

Branko Čakarmiš

Načrt 92

* V Petrolu so pripravili tudi načrt prodaje tekočih goriv za prihodnje leto. Po prvi varianti naj bi se v industriji poraba zmanjšala za 25 odstotkov, široka poraba pa za 10 odstotkov. Po nekoliko ugodnejši varianti bi potrošnja ostala enaka, zaradi padca industrijske proizvodnje bi se za četrtno zmanjšala tudi poraba goriv.

* Lani so v Petrolu prodali okrog 1,4 milijonov ton goriva, letošnje ocene pa kažejo, da bodo prodali nekoliko manj - okrog 1,3 milijonov ton nafte.

v Petrolu pohvalno izrazili o sodelovanju s slovensko vlado, Ljubljansko banko in špediterji.

V lendavski rafineriji imajo zalog do 15. januarja, saj so bili pogovori s Hrvaško uspešni, s pomočjo slovenske vlade pa bodo pogajanja o uporabi hrvaških naftnih virov še nadaljevali. V lendavski rafineriji zadovoljijo 30 odstotkov slovenskih potreb.

Pričakujejo, da bodo v Moskvi v prihodnjih dneh podpisali pogodbo, s

POGLED NA EVROPO:

EXPERT JUNIOR

Expert Junior

Vsa stvar se začne v Franciji leta 1967. Pariz. Skupina ambicioznih študentov ustanovi agencijo za posredovanje intelektualnih storitev - Junior Enterprises. Po dobrih 25 letih delovanja preraste v široko zasnovano mrežo agencij širom Evrope (Francija, Nemčija, Španija, Švica, Italija, Portugalska, Nizozemska, Madžarska). V njo je danes vključenih več kot 15.000 študentov. Ti s pomočjo raznih sponzorjev (banke, zavarovalnice, investicijska podjetja) vodijo različne projekte, ki se navezujejo na njihov študij in njihovo bodočo poklicno profiliranost. Ni odveč podatek, da ima najboljša francoska agencija na univerzi v Lyonu, katero vodi pet študentov, letno za milijon nemških mark prometa.

Mladi podjetni Francozi so tako konec šestdesetih let ustvarili novo zadovoljstvo in s tem tudi novo povpraševanje. Njihovo delo je bilo usmerjeno k večnim spremembam znotraj gospodarskih vej, na katere so znali odgovoriti s svojo kreativno destrukcijo in jih izrabiti kot možnost.

Načrti Junior Enterprises za leto 1992 so karseda velikopotezni. Želijo razširiti Mrežo Junior Enterprises tudi v Veliko Britanijo in v države bivšega vzhodnega bloka. V prostoru Evropske skupnosti bodo okrepili stike med članicami le-te; gre predvsem za sodelovanje pri projektih, ki jih financira Evropska gospodarska Skupnost. Kot vsako leto doslej bodo tudi letos izdali letno knjigo (alma-

nah), s podatki o vseh agencijah, vključenih v mrežo Junior Enterprises. Med njimi se bo prvič in tudi kot prva iz Slovenije pojavila agencija Expert Junior iz Ljubljane.

Expert Junior je nova dejavnost študentske organizacije Univerze v Ljubljani. Agencija je bila ustanovljena z namenom zagotoviti študentom dodatno strokovno izpopolnjevanje v času študija na osnovi sodelovanja s podjetji, z izobraževalnimi in raziskovalnimi ustanovami z opravljanjem raziskovalnih nalog ter strokovnih analiz.

Projekti, ki se bodo izvajali znotraj agencije Expert Junior se spogledujejo s podobnimi, ki jih agencije Junior Enterprises v evropskem prostoru prakticira-

jo že vrsto let. To pa so: raziskava domačega trga, mednarodne raziskave trga v vseh državah članicah mednarodne mreže Junior Enterprises, arhitektura, informatika, grafično oblikovanje, industrijsko oblikovanje, tehnološke in tehnične raziskave, statistične analize.

Poleg tega načrtujejo oblikovanje skupine svetovalcev, ki naj bi jo sestavljali priznani profesorji z različnih fakultet ljubljanske Univerze in uspešni podjetniki v Sloveniji. Menijo, da jim bo taka poteza pripomogla k oblikovanju lastne podobe in olajšala povezavo med gospodarstvom in Univerzo.

Prvenstveno vodilo pri delovanju Expert Juniorja bo, dati možnost študentom, da svoje znanje dokažejo še pred uradnim koncem študija - to je pred zagovorom diplome - in da za izkazano znanje prejmejo tudi pošteno plačilo.

K Expert Juniorju lahko pristopi vsak, ki mu je uradno priznan status študenta. S pristopno izjavo si pridobi možnost, da sodeluje ali izvaja projekte, za katere tudi odgovarja. Torej, če vas zanima kariera, če želite pridobiti čimprej in čimveč raznolikih izkušenj, sposobnosti, ne odlašajte. Vstopite v svet Expert Jr. z velikimi koraki. Pokličite na telefon 061/ 319-498. Tam vam bodo Jernej Videtič (stiki s tujino), Uroš Močnik (promocija), Boštjan Jazbec (sponzorstvo), Jure Fišer (finance) in Matevž Slapničar (koordinator za stike z univerzo) med pogovorom zaupali tudi svojo vizijo razvoja Expert Jr. na Slovenskem in bodoče aktivnosti, ki bodo zaobsegale vse, od organizacije mednarodnega seminarja v Ljubljani, vključevanja diplomskih nalog in posredovanja tem za diplomske naloge v okviru mednarodne mreže Junior Enterprises, posredovanja štipendij, sodelovanja s podjetniškimi inkubatorji, pripravo natečajev za najboljše podjetniške ideje, spremljanja talentiranih dijakov v gibanju Znanost mladini do priznavanja dela na projektih Expert Jr. kot obvezne prakse.

Ergo, upajmo samo, da Expert Junior postane zaščitni znak sposobnih študentov ljubljanske Univerze in da slovensko gospodarstvo pokaže dovolj velik interes za to simpatično obliko povezovanja in sodelovanja. Enako velja tudi za Univerzo.

Klemen Zorman

RAZSTAVA
SATAN PANONSKI-KEČER II.
ŠE RIŠE, ŽIVI IN PIŠE
OTVORITEV
21.II.91

BALKAN ŽUR - OBVEZNO
PRINESITE ŽLICO!

28.II.91

TRIBUNINA PARTY

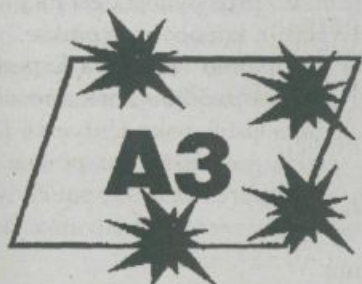
Z NAKUPOM VSTOPNICE
PREJMETE TUDI
TRIBUNO IN KONZUMACIJO

RADIO*
STUDENT
DOUBLE MONO LOONEY FM RADIO

BOMBOLA

Igra. ki osvaja
vsak torek
ob enajstih

V I T A L D A T A

PRAVOSLAVNE PREFERENCE

(Politika ekspres) Najprej malo politike: zanimivost z Divjega vzhoda. V Srbiji, ki ji »vsi« napovedujejo črn konec, sama pa se istočasno kar bohoti, so med 20. in 30. oktobrom letos izvedli anketo o priljubljenosti posameznih osebnosti. Podobno tisti, ki jo najdete občasno v Delu. Izprašanih je bilo 1100 ljudi, z izjemo Kosova in Metohije. V primerjavi s septembrskim pregledom je prišlo le do neznatnih sprememb: *Kapetan Dragan*, junak stripa, je ostal na prvem mestu, *patriarh Pavle* pa je drugo moral prepustiti voditelju pravoslavcev v Bosni, g. *Radovanu Karadžiću*, ki je bil tedaj tretji. Na četrto mesto se je z 0.74 točk prebil manj znani g. *Slobodan Milošević* (septembra peti, z 0.38 točk), septembra četrti *Dragoljub Mičunović* (0.52) je padel na osmo mesto (0.39). *Vuk Drašković*, človek, ki mu Srbi očitajo, da jih hoče razenotiti zaradi svojih strankarskih interesov, ostaja med negativci (-0.66 točk), ne glede na to, da se je v primerjavi s septembrom (-0.84) popravil. Prilagamo tabeli za domačine in tujce: pomagajte si z njima in si ju razlagajte po svoje!

Jugokri			
+ kapetan Dragan	1.03	princ Aleksander	0.17
R. Karadžić	0.78	A. Bakočević	0.08
patriarh Pavle	0.75	M. Paroški	0.05
S. Milošević	0.74	V. Kadrijević	0.02
M. Babić	0.60	V. Drašković	-0.66
B. Jović	0.54	A. Marković	-1.38
V. Šešelj	0.49	- F. Tuđman	-1.76
D. Mičunović	0.39		

Willkommen in Serbien			
+ M. Gorbačov	0.65	G. Bush	-0.22
F. Mitterand	0.15	H. Van den Broek	-0.73
L. Carrington	0.05	- H. Kohl	-1.29

SAO VODIČ

Pred dnevi je nastala prva hrvaška samoupravna avtonomna oblast, Herceg-Bosna, s sedežem v Mostarju. Zahodna Hercegovina (občine Livno, Duvno, Posušje, Ljubuški, Čitluk, Lištica, Grude, Neum in deloma Mostar) je namreč etnično skoraj povsem hrvaška in je v trenutni vojni dala najboljše borce, tako v ZNG kot v črno legijo, Paragine ustaše, ki jih JA tako dolgo ni mogla zmleti pri Vukovarju; nekaj tisoč jih je v obdonavsekm raju tudi pustilo svoje kosti... Vendar, ne bomo tu o vojni - poglejte si, katere so druge nove avtonomne oblasti, ki so seveda vse srbske, čeprav v nekaterih Srbi sploh ne tvorijo večine. Če še niste slišali zanje - nismo si jih izmislili, povzemamo jih iz sarajevskih *Večernjih novina* (6/11/91). Ko se boste mudili tam doli, bodite torej previdni. Da ne pozabim, Kosovo je baje neodvisno, Sandžak (Tutin, Novi Pazar, Sjenica) naj bi tudi zdaj postal nova SAO.

1. SAO Krajina: Knin, Benkovac, Obrovac, Gračac, Donji Lapac, Titova Korenica; zavzeli še: pol občine Drniš,

skoraj cel Slunj, pol Gospića, Otočca, Ogulina, del Šibenika.

2. SAO Zahodna Slavonija in Banija: Vojnić, Vrginmost, Glina, Dvor, Kostanjica, Petrinja, Pakrac; zavzeli še pol občine Sisak, Karlovac, Novska, Nova Gradiška, Daruvar in del Slavonske Požege; spremenljiva situacija v Grubišnem Polju.

3. SAO Vzhodna Slavonija, Baranja in Srem: Beli Manastir, Vukovar, del Osijeka ter Vinkovcev (v vseh občinah je dejansko šlo za upor določenih vasi, podprtih z JA); Vukovar končno imajo.

4. SAO (Bosanska) Krajina: Banja Luka, Bosansko Grahovo, Drvar, Bosanski Petrovac, Ključ, Mrkonjić-Grad, Glamoč, Šipovo, Laktaši, Čelinac, Skender-Vakuf, Prnjavor, Srbac, Bosanska Gradiška, Bosanska Dubica, Bosanski Novi, Kupres.

5. SAO Hercegovina: Trebinje, Ljubinje, Bileća, Gacko, Nevesinje, Čajniče, Kalinovik, Foča.

6. SAO Romanija: Sokolac, Han-Pijesak, Pale, Olovo, (kjer živi kar 71 odstotkov Muslimanov).

7. SAO Severovzhodna Bosna: (popularno SAO Semberija): Bijeljina, Lopare, Ugljevik.

8. SAO Birač: Bratunac, Srebrenica, Šekovići, Vlasenica, Kalesija, Živinice, Zvornik, Kladanj (Srbi so v večini le v Šekovićih, vendar kar s 94 odstotki).

9. SAO Severna Bosna: Bosanski Brod, Bosanski Šamac, Derventa, Doboj, Maglaj, Modriča, Odžak, Teslić, Tešanj, Zavidovići, Orašje, Banovići, Živinice, Gračanica, Lukavac, Gradačac (najnovejša SAO, Srbi so le v Tesliću v absolutni večini).

AMERIŠKI SEN 1

Pustimo balkanske zdrahe, jugokratizacijo in neštete mrtve. Ameriška mōra so blazine. Število poškodbleta 1990 v ZDA zaradi hišnih rastlin: 1325, zaradi blazin: 3971, zaradi božičnih okraskov: 5868, proizvodov, namenjenih za uporabo v genitalnem delu telesa: 6133, zobotrebcev: 7832, opreme prve pomoči (!?): 26641, papirnatega denarja (??) ali kovancev: 29613. Število poškodb lani, povzročene med boksom: 5993, nogometom: 414294, košarko: 640759 in med navijanjem (cheerleading): 12405.

AMERIŠKI SEN 2

(velja bolj za študente) Če pojedete v Portland, Oregon, bodite pozorni na najnovejši način patroliranja policijskih posadk, ki zasegajo avtomobile ljudi, ki »snubijo« prostitutke. Ko enkrat zamaskirani policistki nič hudega sluteči Janez ponudi denar za seks, vložijo proti njemu obtožnico, njegov avto pa odvedejo. Prvokratni ponudniki običajno dobijo svoje avtomobile nazaj, potem ko plačajo vleko in »skladiščenje« ter stroške »operacije mamljenja«. Ponujevalci ponavljalci avtomobile izgubijo... V prvih šestih mesecih letos je policija v imenu mesta zajela 207 vozil, vključujoč traktor s prikolico, naloženo s čokoladicami!... Nič takega na vidiku v Ljubljani. Kdaj bo sprejeta legalizacija prostitucije in trave?...

M.D.

SLOVENSKI ŠTUDENTJE V EVROPI

Lahko rečemo, da smo storili še en korak k priznanju Slovenije. V četrtek, 14.11.1991, je ESIB (European Student Information Bureau), največja in najvplivnejša evropska študentska organizacija, ki jo sestavljajo samo nacionalne študentske organizacije, na konferenci v Ciudad Realu blizu Madrida, sprejela medse ljubljanske in mariborske študente, pod imenom Republike Slovenije in nam s tem odvzeli status slovenskih predstavnikov znotraj Jugoslavije. To je bil uspeh enoletnega sistematičnega dela in skrbnih priprav slovenskih predstavnikov (Gorazd Jančar, Jožko Možina in Mojca Saje).

Na konferenci ESIB-a v Madridu smo skupaj z avstrijskimi in belgijskimi predstavniki najprej dosegli sklep, da je ESIB politična organizacija, ki je neodvisna od dela in stališč svojih vlad (čeprav bi to moralo biti za nevladne organizacije samoumevno), to pa je bilo izhodišče za nadaljnje pogovore v zvezi z glasovanjem o spremembi statusa slovenskih študentov. Dosežen je bil dogovor med stranjo, ki je najbolj nasprotovala naši prekvalifikaciji (Švedska, Luksemburg, Velika Britanija, Finska, Češkoslovaška! in Nizozemska), da ne bodo nasprotovali temu predlogu, če se bo z njim strinjala večina ostalih. Po dvehurni razpravi za zaprtimi vrati, ki so se je udeležili le člani ESIB-a in slovenski predstavniki je bil dosežen konsenz - Slovenija bo postala polnopraven član ESIB-a.

Lahko rečemo, da smo priznanje še najbolj samoumevno sprejeli mi sami, saj se nam ne zdi čudno, če se sprejme nacionalna organizacija samostojne države, marsikdo od predstavnikov drugih evropskih držav pa je bil krepko presenečen ob neugodnem izidu naše prošnje, ki se ga pred razpravo ni bilo nadejati. Ob naši delegaciji je imel največje zasluge za naše priznanje prav gotovo predstavnik Avstrije Richard Hawkes in pa direktorica ESIB-a Sarah Adams. Odločitev je še posebej pomembna zato, ker je večina nacionalnih predstavnikov v ESIB-u kader, iz katerega črpajo vladni aparati le-teh držav. Tako recimo laburis-

tična stranka v Veliki Britaniji financira volitve britanskega študentskega predsednika. Olaf Palme (če vzamemo najvidnejšega) pa je prav tako nekoč zavzemal to mesto na Švedskem.

Žal za skupno izjavo za evropsko javnost ni bilo mogoče doseči konsenza, vendar pa se bo večina organizacij za ta korak odločila sama.

Na istem zasedanju so zavrnilo kandidature ene največjih nemških študentskih organizacij, o hrvaškem predlogu pa v odsotnosti njenih predstavnikov niso hoteli razpravljati, deloma zaradi očitno neugodnega rezultata za to republiko.

Gorazd Jančar,

član študentske vlade za mednarodno dejavnost.

SLOVENSKI ŠTUDENTJE V EVROPI (drugič)

V četrtek, 14.11.1991, so nas, študente ljubljanske in mariborske univerze, sprejeli v ESIB (European Student Information Bureau) kot polnopravne člane in to pod firmo države Slovenije.

Sprejem v to največjo in najvplivnejšo evropsko študentsko organizacijo, v kateri smo do sedaj imeli članstvo na ravni Jugoslavije, nikakor ni potekalo brez zapletov in težav. Že na poti v Ciudad Real blizu Madrida, so Jožetu Možini, bolj znanemu kot študentski minister za kulturo (v resnici je moj osebni stražar ter domnevni vodja zloglasnega Oddelka 5), na celovškem letališču zaplenili Bowie Knife in so mu ga vkljub protestom z naše strani in spornemu statutu KVSE vrnili šele v Madridu. Na poti preko Zürichja so avtorja članka grobo zavrnilo na švicarskem letališkem mejnem prehodu, češ da potrebuje za vstop v Švico (by the way - Švice OZN ne priznava) vizo v magičnem modrem passaportu. Toliko o naši priznanosti. Mojca Saje se nama je pridružila ne samo zaradi osebnih kontaktov v ESIB-u, temveč kot koordinatorka ETA-e (bas-kovske separatistične organizacije) za srednjo Evropo.

Sam sprejem v Evropo je bil formalnost. S Švedi, ki so vodje njihovega bloka, sem se že ob priliki, ko smo v Tuniziji kupovali njihovo orožje (kar še naprej zanikamo) dogovorili, da nam ne bodo nasprotovali, mastne podkupnine, droga in ženske pa so opravile vse ostalo.

Richard Hawkes, avstrijski plačanec iz Britanije, ki je tam prejšnje leto izgubil volilni boj za predsednika britanskih študentov, je v naši navezi napadel peščico preostalih iz boka in že je bilo polnopravno članstvo v naših rokah!

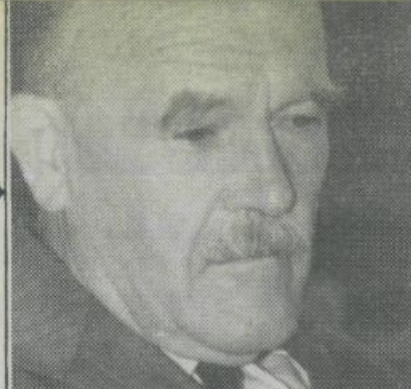
Bolj zaskrbljujoča je bila afera Slovenijagate, ko je Jožko v skladu s tradicijo Oddelka 5 snemal diskusijo o nas na diktafon. Zgroženi predsedujoči študentski predstavnik iz Švice je takoj prekinil sejo in stante pede zasegel kaseto, ki sedaj verjetno počiva v temnih globočinah trezorjev švicarske prestolnice. Povolilno razpoloženje je bilo neverjetno. Fantje (in dekleta) dobesedno niso mogli verjeti, da so nas sprejeli. Trdno so tudi prepričani, da bodo naši (pravi) gospodarji to lahko uporabili pri meddržavnem priznavanju Slovenije.

Toliko o resničnem dogajanju na sestanku ESIB-a.

Gorazd Jančar

TRIBUNIN FOTOLABOR

Bučar se je dokončno odločil, da ne bo komandant v parlamentu. Bajega bo zaposlil Janša.

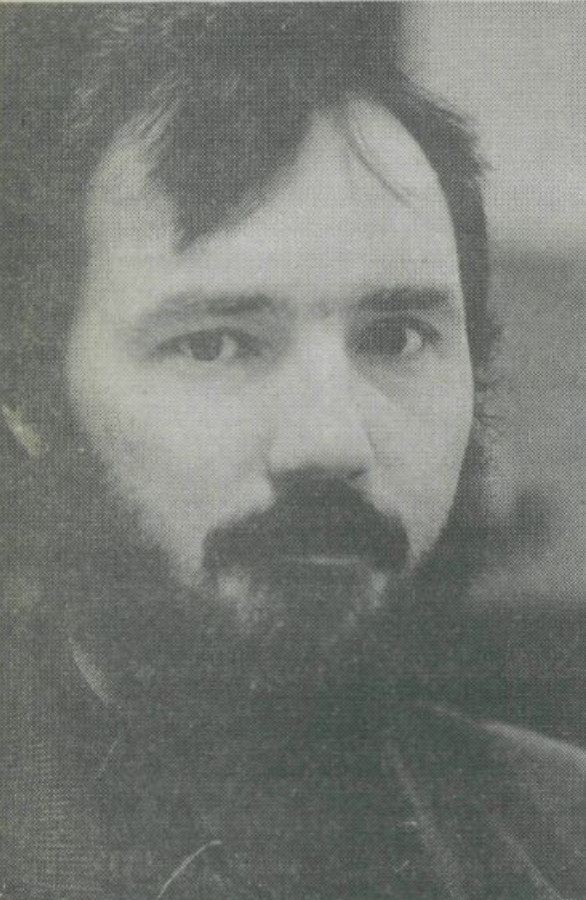

Kdor visoko gleda, nizko pade.

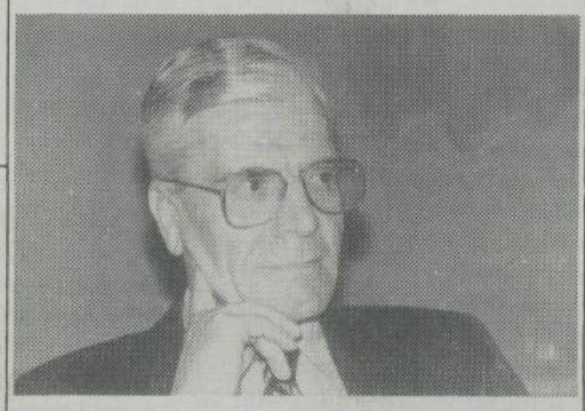
Štefan Korošec je kljub temu, da je v Lisaboni pozabil vse svoje spodnjice, prišel prvič v parlament. Prenovitelji verjamejo v boljše čase.

Šešok in Peterle tekmujeta, kdo bo imel več potomcev. Zaenkrat vodi finančminister. Prednost: 4:3. Kmalu bo 4:4.

Marojevič in Kranger sta se dogovorila, da bosta volitvah nastopila v koalici. Geslo: Za čifurje in opice.

Ker Andrej Poznič ni več šef študentskega parlamenta, ima dr. Rus vse več možnosti, da postane ljubljanski rektor.

Janšev trn v peti, predsednik slovenskega PEN-a Boris A. Novak, je zaprosil za politično zatočišče v Srbiji. Sovražniki njegovega sovražnika so ga sprejeli odprtih rok.

Plut še vedno ne more priti k sebi, ker si Demosovci v Poljčah niso natočili čistega vina. Pili so namreč mlado, motno vino.

Študentsko organizacijo je zapustil njen kaplan. Hvaljen bodi Jezus.

V LSD je puč že mimo. Mileta so se skušali rešiti z inscenirano prometno nesrečo. Črni so že skoraj obupali.

NOVI ŠTUDENTSKI POLITIKI NASPROTI

Parlament na novo - kmalu tudi vlada

Foto: Tomi Drozg

Direktor z ministri - odhajajo?

Kandidiranje novega vodstva

Ker novi parlament seveda ne more brez predsednika ter podpredsednikov za zakonodajo in nadzor, je sledila predstavitev pravil o kandidiranju in volitvah v organe parlamenta. Pravila so bila soglasno sprejeta. Med desetminutnim odmorom so kandidati za mesta v parlamentu izpolnili prijavnice in jih oddali volilni komisiji. Za mesto predsednika parlamenta sta kandidirala: *Janez Drnovšek*, Fakulteta za elektrotehniko in *Andrej Kobe*, FNT - fizika, ki je pripravil tudi program.

Za nadzorni odbor sta kandidirala: *Sandi Kovačič*, Fakulteta za veterino in *Blaž Jezeršek*, Teološka fakulteta. Za zakonodajno komisijo *Iztok Malačič*, Ekonomska fakulteta (kasneje je odstopil) in *Klemen Podobnik*, Pravna fakulteta. Vsak prijavljeni kandidat je parlamentu na kratko predstavil svojo vizijo dela na mestu, za katerega je kandidiral.

Še o Andreju Pozničju

Pod točko razno velja omeniti poročilo dosedanjega predsednika ŠP (med njegovim predsedovanjem je prišlo do neke vrste spora med njim in vlado): »Tudi nekatere pristojnosti vlade in parlamenta niso jasno razmejene. Gre predvsem za predstavniško funkcijo in skapanje pogodbe z direktorjem (ŠO, op.a.). Menim, da mora oboje pripasti parlamentu, ker

se tako krepi njegova nadzorna moč nad vlado.

Parlament je najmočnejši takrat, ko voli vlado. Potem boste doživljali skrajno podcenjevalen odnos s strani vlade. Posebno če bo ostalo jedro dosedanje garniture...

Dovolite mi še zadnje opozorilo, ko boste volili novo vlado. Potrebujemo zelo močno socialno vlado, ker se standard nezadržno niža in je treba biti zelo ustvarjalni in delaven, da bomo te hude čase preživeli. Kaj mi pomaga taka politika, da se rokujem s slovenskimi veljaki, če pa študentje nimajo človeka dostojnega življenja. Prosim Vas, da boste na to še posebej pozorni.«

Po predlogu poslancev so poročilo razmnožili in ga poslali kot gradivo na naslednjo sejo ŠP.

Parlament - drugič

Na novo konstituirani ŠP se je na svoji prvi redni seji sestal 20. novembra, predvsem zato, da bi izvolil svojega predsednika in oba podpredsednika. Obravnava Poslovnika o delu Študentskega parlamenta je bila preložena na naslednjo sejo. Volilna udeležba je bila 96 odstotna - od 49 izvoljenih kandidatov jih je bilo prisotnih 47. Za mesto predsednika sta kandidirala dva kandidata, za iz-

Študentski parlament se je na svoji konstitutivni seji zbral 13. novembra t.l. Čemu velja pripisati enourno razpravo o sprejetju dnevnega reda? Ali porajanju mlade demokracije v mladi Sloveniji - po zgledu slovenskega parlamenta - ali oblikovanju skupine 13 poslancev, ki so zavrnili predlog dnevnega reda in za katere se šepeta, da so že pred prvo sejo ustanovili t.i. nenačelno koalicijo. Kakorkoli že, od 47 izvoljenih poslancev ŠP, jih je bilo na konstitutivni seji 43. Po sprejetju predloga skupine 13 poslancev o spremenjenem dnevnem redu je bila na vrsti obravnava poslovnika. Povedati pa gre, da nekdanjemu parlamentu v obdobju svojega ustvarjanja ni uspelo sprejeti poslovnika. Tako je tudi novi parlament razpravo o tem preložil na naslednjo sejo. *Andrej M. Poznič*, dosedanji predsednik ŠP, je tako predal vodstvo seje začasnemu predsedniku *Jožetu Ažmanu*.

volitev pa je bilo potrebnih več kot polovica poslanskih glasov. Po prvem krogu je bilo razmerje glasov za predsednika 23:23, zato je bil izveden še drugi krog.

Janez Drnovšek, predsednik parlamenta ŠOU v Ljubljani

Po drugem krogu volitev za predsednika in preštetu ostalih glasov, so bili rezultati takšni:

Predsednik parlamenta ŠOU v Ljubljani: *Janez Drnovšek*, Fakulteta za elektrotehniko (23 glasov, *Kobe* 22 glasov, 2 vzdržana)

Za predsednika zakonodaje je bil izvoljen *Klemen Podobnik*, Pravna fakulteta, za podpredsednika nadzornega odbora pa *Sandi Kovačič*, Fakulteta za veterino.

»Parlament ima takšnega predsednika, kakršnega si zasluži.« To so besede poraženega predsedniškega kandidata *Andreja Kobeta*, ki je prvi spregovoril, takoj po tem, ko je novo vodstvo ŠP zasedlo svoja mesta. Obljubil pa je, da bo redno obiskoval seje parlamenta in se sprijaznil s svojo pasivno vlogo v njem.

Pod točko razno se je sprejel sklep o oblikovanju zakonodajne komisije

Foto: Tomi Drozg

Marko Kušar - zadnja večerja.

na naslednji seji. Na dan pa je prišla afera o vabilu skupine AGK, ki pravi: »Vse, ki mislijo, da je bila seja ŠP predolga in premalo produktivna, vabimo na srečanje v torek, 19.11.1991 ...v prostore AGK...«

Sledila je neke vrste zaobljuba, ki bi jo bilo treba podpisati. Pod vabilo so se podpisali štirje poslanci. Vabilo, ki ga niso dobili vsi poslanci parlamenta, temveč le nekateri, je povzročilo nekaj vroče krvi. Za takšne stvari je krivo to, da parlament deluje brez pravilnika.

Študentska vlada

Volitve nove vlade bodo predvidoma 4. decembra. Tako sta do predvidenega roka prispeli dve skupinski kandidaturi. Javno soočenje teh dveh ekip in razprava o njihovih programih je bila 20. novembra, takoj po seji parlamenta.

Ekipa Matjaža Tavčarja

Prvi se je predstavil mandatar Matjaž Tavčar, absolvent kemije, ki v svojem programu dela vlade kot celote pravi:

A) Študentska vlada bo delovala tako, da bo čimbolj študentska, kar pomeni pridobivanje čim večjih ugodnosti za študente...

B) Takoj moramo omogočiti najemanje stanovanj po cenah, ki bodo blizu, če ne enake tistim v Študentskem centu, vsekakor pa bodo morale biti subvencionirane s strani države.

C) Preko resorjev, ki organizirajo dejavnosti s področja kulture in športa, moramo doseči čim večjo aktivnost in zanimanje študentov na področjih ustvarjalnosti - tako ljubiteljske kot profesionalne.

Poudaril je še vključitev institucij v svoje delo in dejavnosti, zlasti mesto Ljubljana, ki se je razglasilo za Univerzitetno mesto ter samo Univerzo v Ljubljani. Preseči bo treba trenutno pasivnost študentov in dati državi čutiti, da študentje obstajajo ter da bi morala Študentska organizacija postati način uresničevanja študentskih idej in se končno otresti političanske hipoteke iz preteklosti.

Za svoje ministre pa predlaga:

■ Minister za proračun, *Andrej Linke*, študent farmacije:

Misli, da je potrebno standardizirati postopke za pridobitev proračunskih sredstev za študentska društva in ostale študentske skupine ter Študentski organizaciji zagotoviti nove vire prihodkov, eventualna prostta sredstva pa plasirati v varne in donosne naložbe in imeti čiste račune oz. dobre prijatelje.

■ Minister za zunanje zadeve, *Gorazd Jančar*, študent avtomatike:

V svojem programu govori o ustanovitvi mednarodne pisarne ŠOU v Ljubljani, osnovanju delovne skupine na republiški ravni za uspešno vključitev v program TEMPUS, vključitvi v študentske programe Evropskega sveta, nadaljevanju sodelovanja v Evropskem študentskem informativnem biroju, sodelovanju ŠOU v sklopu mladinskega kongresa OZN itd.

■ Ministrica za izobraževanje, *Aleksandra Kačar*, študentka Pravne fakultete:

Zavzema se za sodelovanje z vodstvom Univerze, doseči vpliv na habilitacijo učiteljev na Univerzi preko lobiranja z direktorji ali predsedniki poslovnih odborov bank in posojilnic, pridobitev ugodnih posojil

za študij, pomoč študentom pri težavah, na katere naletijo v toku študija, nadarjenim študentom pa omogočiti štipendiranje...

■ Minister za šport, *Robert Rozman*, študent računalništva:

V svojem programu ponuja razširitev ponudbe športnih dejavnosti, sodelovanje s ŠOU Maribor in ustanovitev komiteja za šport v okviru ZŠS in s tem vsakemu študentu omogočiti aktivno vključitev v to zvrst...

■ Minister za informiranje in založništvo, *Peter Knežo, ml.*, študent elektrotehnike:

Poteguje se za ustanovitev Študentske založbe, ki bo vključevala vse dosedanje izdaje ŠOU. S tem bodo uredniki posameznih izdaj razbremenjeni poslovnih opravil. Del aktivnosti bi namenil informiranju študentov in tudi javnosti o delu ŠOU. Namerava izdelati prenovljeni koncept revije TRIBUNA, ki naj bi s tem pridobila na študentskosti.

■ Minister za socialno-ekonomsko vprašanja, *Marko Osolnik*, študent FDV:

Trdil se bo doseči povišanje subvencij pri nastanitvi v ŠD na vsaj 45 odstotkov, za vse študente, ki bivajo kot podnajemniki pa doseči zmerne cene. Tudi sodelovanje s ŠC in strokovno službo pri Univerzi v Ljubljani je potrebno poglobiti in doseči boljše štipendijsko politiko in s tem večje število stimulativnih štipendij.

■ Minister za organiziranost študentov, *Miran Gombač*, študent gradbeništva:

Študentom bo omogočil delovanje na čim več področjih (interesno povezovanje bi potekalo na področjih že ustaljenih projektov), vzpostavil organiziranost na fakultetah ter ponovno oživil delovanje študentskih pokrajinskih klubov.

■ Minister za kulturo, *Jožko Možina*, študent Filozofske fakultete:

V svojem programu pravi: »V prejšnjem mandatu sem skupaj s pomočnikom in strokovno službo oblikoval pogoje za enotno vodenje študentske kulturne politike. V tem mandatu si bom prizadeval nadaljevati načrtano pot. Med smernicami

Andrej Poznič - odhaja...

omenjam oblikovanje študentskega kulturnega središča, programa kulturnih dejavnosti v ŠC, organizacijo študentskih kulturnih projektov in animacijo študentskih interesov na področju kulture ter sodelovanje s študentskimi kulturnimi društvi.«

Povedati je še teba, da so izmed kandidatov za sestavo Tavčarjeve vlade, Matjaž Tavčar, Gorazd Jančar, Robert Rozman, Peter Knego, Miran Gombač in Józko Možina delovali v zdajšnji vladi.

Ekipe Tomaža Erzarja

Po besedah *Tomaža Erzarja*, študenta FF, III. stopnja, njihova odločitev za kandidacijo izvira iz dejstva, da so v svojem dosedanem študijskem življenju opazili izredno nezainteresiranost študentske populacije za delo njihove lastne organizacije, predvsem pa so nezadovoljni z delom stare vlade. ŠOU postaja sama sebi namen, njihov cilj pa je, da se ta samozadostnost odpravi. Njihov program obsega naslednja področja, ki so jih v soglasju s parlamentom pripravljene dosledno pokrivati:

■ **Zakonodajno področje** vključuje spremembe stare ustave ŠOU-a, pravilnikov o volitvah poslancev v

študentski parlament in pravilnikov o forsiranju študentske vlade. Nujno je treba sprejeti poslovnik o delu parlamenta in vlade, ki ju dosedanja vlada in parlament v tem času nista uspela sprejeti.

■ **Socialno-ekonomsko področje** namenja pozornost socialnemu statusu študentov in s tem tudi stanovanjskim vprašanjem, ugodnemu kreditiranju študija in štipendiranja.

■ **Področje proračuna** obsega podporo študentskim projektom, minimalizacijo stroškov za reprezentanco in večjo predstavitev ŠOU, analizo uspešnosti tekočih finančnih obremenitev organizacije ter sodelovanje s podjetji, ki bi lahko študentom s svojimi izdelki in storitvami nudile konkretno pomoč.

■ **Izobraževalno področje**, kjer bodo sprožili pobude za spremembo in izboljšavo študijskih programov, se zavzemali za širšo raven študentskega odločanja.

■ **Področje mednarodnega povezovanja** omenja sodelovanje s študentskimi organizacijami po svetu v interesu pridobivanja informacij in izkušenj o delu njihovih fakultet ter povezavo s tistimi, ki stike z mednarodnimi študijskimi institucijami že imajo.

■ **Področje športnih dejavnosti** se bo potegovalo za sprožitev postopka pridobivanja prostorov, ki bodo namenjeni športnim aktivnostim študentov in tudi širše dostopni.

■ **Področje kulturnega udejstvovanja** pa bo poskrbelo za uveljavitev izvirne študentske ustvarjalnosti. Odločitev je prostovoljna, trdna in nepreklicna. Sestava ekipe pa naslednja:

■ mandatar *Tomaž Erzar*, roj. 22.9.1963, študent Filozofske fakultete, III. stopnja;

■ kandidat za mesto ministra za proračun: *Jernej Razboršek*, roj. 5.3.1971, študent 2. letnika Ekonomske fakultete - smer: bančništvo in finance;

■ kandidat za mesto zunanjega ministra: *Stanislav Knez*, študent 5. let-

nika veterine;

■ kandidat za mesto ministra za informiranje: *Andraž Zorko*, roj. 16.1.1971, študent 3. letnika FDV - Sociologija, smer za družboslovno informatiko;

■ kandidat za mesto ministra za izobraževanje: *Iztok Malačič*, roj. 1.12.1971, študent 2. letnika Ekonomske fakultete, smer: bančništvo in finance;

■ kandidat za mesto ministra za kulturo: *Mateja Sever*, roj. 19.8.1970, študentka 3. letnika ALU, smer: slikarstvo;

■ kandidat za mesto ministra za šport: *Martin Konte*, roj. 3.8.1970, študent 2. letnika FNT - kemija;

■ kandidat za mesto ministra za socialo: *Igor Brlek*, roj. 30.5.1967, študent 3. letnika Filozofske fakultete, smer: filozofija.

Vprašanja in odgovori

Približno dvajsetminutni predstavitvi obeh ekip so sledila vprašanja parlamentarnih poslancev in drugih gostov. Ta naj bi bila namenjena načrtom nove vlade, a so zadevala tudi spor med nekdanjim predsednikom ŠP in vlado. V zvezi z afero »Janez Drnovšek«, ki ga je zdajšnja vlada hotela postaviti na mesto svetovalca, se je pojavilo vprašanje, kako si nova vlada predstavlja svoje delovanje glede na negativno reklamo. Peter Knego iz Tavčarjeve ekipe je odgovoril, da je študent Drnovšek sprva res sprejel mesto svetovalca, da pa ni šlo za nikakršno zavajanje javnosti; temveč je to le interpretacija novinarjev. Mandatar Erzar je temu ugovarjal in zatrdil, da je šlo za namerno zavajanje. Obe ekipi sta bili tudi za nadaljnje sodelovanje z Zvezo dijakov. Glede Tribune so oboji za projekt 20.000 tribun na dom zastoj. Priprave konceptov so v teku. Vprašanj in obljub je bilo še veliko. Program obeh ekip so začrtani zaenkrat le še okvirno. Kako so se odločili na novo pečeni parlamentarci, bomo videli 4. decembra.

Sergeja Hadner

1. metoda:

Denar, ki ga imate, lepo zapravite na način, ki vam prinaša največ užitka. (Saj je že Oskar Wilde rekel: »Smisel denarja je v tem, da ga zapraviš.«) Torej, povabite punco ali fanta (kar pač imate) na večerjo v kakšno izmed boljših restavracij in ob siju sveč in prijetnem klepetu bo ves napor, ki ste ga vložili, kaj hitro pozabljen. Lahko greste v kino (predlagam, da to storite v ponedeljek - nižje cene vstopnic!), gledališče ali pa karkoli drugega, kar vam pade na pamet in bo tem uživale. Opozorilo: ob uporabi te metode žal ne boste denarno obogateli, boste pa pravi milijonar, kar se tiče užitkarstva. Vedite pa, da je ob dandanašnji inflaciji vsak užitek danes cenejši kot jutri!

2. metoda:

Zaslужeni denar zapravite za trajne dobrine, ki jih potrebujete in s katerimi si zagotovite višjo družbeno pozicijo. Saj poznate tisto: »Žensko je najlažje zapeljati z avtom!« Tudi pri teh dobrinah velja isto kot pri potrošnih - jutri bodo dražje, zato jih kupite danes!

Vendar pazite - ne zaletite se v prvo trgovino, mimo katere greste, saj se cene od trgovine do trgovine močno razlikujejo.

3. metoda:

Če prisluženega denarja ne nameravate zapraviti, ga vložite v banko. Realno boste sicer nekaj izgubili, vendar še vseeno manj, kot če bi se vam ta denar valjal po žepih - tam zgubite skoraj 1 odstotek na dan. Posebna ugodnost se v banki ponuja lastnikom tekočih računov. Ti lahko s čeki zapravljajo denar, ki ga še nimajo, saj lahko izkoristijo limit (obresti na dovoljeni limit so 23.33 odstotkov). Glede na to, da je bila inflacija v oktobru (podatek Zavoda R Slovenije za statistiko!) 21,5 odstotna, v novembru prav gotovo ne bo nižja - oglejte si samo cene v vaši samopostrežni trgovini.

4. metoda:

Prav neverjetno, toda devize so še skoraj po isti ceni kot pred dvema tedni, od 42.00 SLT so se marke na tržnici povzpele le na 42.60 SLT, v banki pa nemško valuto dobite po 43.30 SLT. Zato vam tokrat odsvetujemo nakup deviz, saj jih boste v primeru pomanjkanja tolarjev prodali za borih 41.60 SLT. Izjema so tisti, ki nameravajo varčevati na dolgi rok, ter tisti, ki nočejo nič tvegati. Če imate marke v nogavici, zgubite vsako leto le okoli 5 - 6 odstotkov, kolikor pač znaša inflacija v Zvezni republiki Nemčiji. Raje pa ne kupujte dolarjev, saj je zdrsnil pod 1.60 DEM, najnižjo vrednost po marcu letos.

KAKO OBOGATETI???

Kratki tečaj, 2. lekcija

Ha, če ste se držali napotkov, objavljenih v prejšnji številki, imate sedaj že kar lep kup denarja, zato bom tokrat obravnaval metode, ki vam bodo pomagale ohraniti čim bolj realno vrednost zasluženega kapitala.

5. metoda:

Svetovne raziskave kažejo, da se ekonomsko najbolj izplača investirati v znanje. Torej: vložite zaslužen denar v knjige in študij, sicer boste še naprej izgledali kot reven študent, a pomislite, kako bi se vam lahko čez nekaj let nasmehnil direktorski stolček, prikupna tajnica, službeni šofer službenega avtomobila... (metoda je učinkovitejša s pomočja stricov na ustreznih položajih). Žal pa nakup knjig ni dovolj, temveč jih morate tudi odpreti in ob njih presedeti veliko uric, kar vam dodatno jemlje čas za služenje cekinov in zapravljanje le-teh. Če se odločite za to metodo, stisnite zobe in počakajte do diplome.

5. metoda:

Ne, ni napaka. To je le še ena metoda, kako zaslužiti, in je logično nadaljevanje 1. lekcije. Primerna je le za ljudi z novinarsko žilico. Pridružite se novinarski ekipi Tribune (naslov in uradne ure si oglejte na prvi strani) in poleg avtorskega honorarja si boste ustvarili tudi odmevno ime v novinarskem svetu. Tako! Vaš denar je sedaj bolj ali manj na varnem ali pa že uživale v trošenju tolarjev in ostalih čarob-

nih šelestečih papirčkov. Ponovno vam polagam na srce, da so dobrodošla vaša pisma z idejami in mnenji glede obravnavane teme. In še misel za konec: »Denar ni vse, toda vse brez denarja je nič!«

Še več pa boste dobili, če svoja tolarska sredstva vežete. Za vloge na vpogled - hranilna knjižica, žiro in tekoči račun - prejmete le 10.75 odstotkov obresti mesečno - SKB banka vam za vloge, vezane nad en mesec ponuja 21.70 odstotno mesečno obrestno mero in, ker je obrestna mera za vloge vezane nad tri mesece le 21.89 odstotna, se vam zato splača vezati vsak mesec sproti. Tako izgubite le 0.19 odstotkov mesečno, lahko pa sproti odločate, kaj boste storili s svojim denarjem; saj se v tej državi nikoli ne ve, kaj se bo zgodilo čez tri mesece, in si tako za minimalno izgubo pustite precej širši manevrski prostor.

Odsvetujem pa vam najemanje raznoraznih kreditov, banke imajo v Sloveniji pač prevelik monopol, tako da se vam kaj kmalu lahko pripeti, da radikalno spremenijo pogoje poslovanja, in v tem primeru se boste zelo težko izvlekli iz njihovega prijema.

Vaš,

stric Skopušnik

PRENOVA IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV NA FAKULTETI ZA DRUŽBENE VEDE (FDV) - bivši FSPN

STANE JUŽNIČ - DOBRI STARI ČASI

Spremema naziva fakultete iz FSPN v FDV je utemeljena iz vidika perspektivne prenove visokošolskega študija oziroma celotne dejavnosti fakultete. Nomen est omen! Nov naziv FDV naj bi pomenil prenovljeno študijsko in raziskovalno usmeritev, ki ni v seštevku posameznih dosedanjih programov (socioloških, politoloških, komunikoloških itd.), ampak v širokem področju različnih znanstvenih disciplin, ki se združujejo v različne programe (smeri) na osnovi obstoječih in bodočih zaposlitvenih potreb v Sloveniji. Novi naziv - FDV - pa ustvarja tudi probleme. Najprej, ekonomske in organizacijske vede so tudi družbene vede. Po mnenju profesorjev teh ved naziv FDV zavaja in je preambiciozen.

1. Ne glede na teoretsko pomembnost socioloških, politoloških, komunikoloških, kulturoloških in drugih znanstvenih področij načrti posameznih študijskih programov ne bi smeli izhajati iz šablonsko vzetih enotnih osnov, kar se v predloženih programih kaže v začetnih skupnih predmetih - Obča sociologija, Obča politologija, Obča komunikologija - in v drugih predmetih, ki izhajajo iz skupnih temeljev. Zato so načrtovani programi študijsko preveč stereotipno usmerjeni ter vsebujejo umetno ustvarjeno kombinacijo dosedanjih usmeritev, ki v več ozirih ne ustreza sedanji družbeni situaciji in predvidenemu prihodnjemu razvoju.

2. Pri oblikovanju študijskih programov je treba izhajati iz obstoječih oziroma predvidenih potreb po

diplomantih, to je potreb na posameznih gospodarskih, upravnih, socialnopolitičnih in drugih področjih, ki se med seboj razlikujejo po vsebini in po zahtevnosti, pa tudi po količinsko možni absorpciji absolventov (diplomantov) družboslovnih in drugih študijskih programov. Na teh področjih obstaja velika zamenljivost ne le družboslovnih študijskih profilov, katere bo proizvajala FDV, ampak tudi pravnih, ekonomskih, organizacijskih, humanističnih, pedagoških profilov. Fleksibilnost napolnjevalnja teh področij z absolventi različnih visokošolskih programov je na teh področjih relativno večja kakor na drugih (npr. medicinskih, matematično-prirodoslovnih, specializiranih tehničnih) področjih, kar povzroča močno konkurenco med njimi. Na eni strani zaradi tega diplomantom FDV ni vedno zagotovljena ustrezna zaposlitev, na drugi strani pa obstajajo zanje večje možnosti pri pokrivanju različnih zaposlitvenih potreb, kakor so jih nudili dosedanje programi FSPN.

3. Načrtovani visokošolski programi na FDV bodo konkurenčno uspešni, če bodo bolj kakor programi na drugih fakultetah ustrezali potebam prakse. Zato morajo izhajati iz analize zaposlitvenih potreb po njihovi kvantitativni in kvalitativni vsebinski plati. Zahtevnost dela na posameznih zaposlitvenih področjih se mora pokrивati z zahtevnostjo visokošolskih programov. To ne

Kritična analiza na novo načrtovanih dodiplomskih izobraževalnih programov na FDV temelji na njihovi predstavitvi v Informaciji o študiju FSPN marca 1991.

narekuje vsebinskega zoženja oziroma pretirano specializacijo programov, zahteva pa multidisciplinarne osnove, ki omogočijo prilagoditev za konkretne naloge v praksi oziroma dajejo možnost nadaljnega formalnega podiplomskega izobraževanja oziroma neformalnega funkcionalnega (dopolnilnega) postsekundarnega izobraževanja).

4. Konkurenčnost zahteva kvaliteto in aktualnost (aggiornamento) vsebine in podajanja študijskih predmetov, ki morajo biti široko oblikovani in primerljivi z vsebino in ravno na kvalitetnih evropskih univerzah oziroma na univerzah drugih razvitih držav. Izogibati se je treba težnjam, ki izhajajo iz interesnega samoupravljanja in zaprtosti fakultet, pogojene z dosedanjim načinom financiranja z upravno-organizacijsko zamejenostjo, da se v študijske programe vključujejo predmeti, oblikovani po meri fakultetnih učiteljev. Študijski program ne sme biti narejen na osnovi kolegične solidarnosti in upoštevanju predvsem individualne specialnosti posameznega učitelja, čeprav je ta lahko na visoki teoretski ravni. Tako so lahko oblikovani le izbirni predmeti, ki jih študenti svobodno izbirajo, in individualna, svobodno izbrana vsebina magistrskega in doktorskega študija (ne pa tudi vsebina specialističnih podiplomskih programov, ki mora bolj dosledno slediti zaposlitvenim potrebam). Pri vseh študijskih programih mora biti možno

izbirati predmete na drugih fakultetah oziroma angažirati habilitirane učitelje drugih fakultet ali celo »privatne docente«.

5. Pri dodiplomskih visokošolskih programih je treba vnaprej predvideti možne in koristne povezave z različnimi vsebinami in načini formalnega podiplomskega študija (specializacija, magisterij, doktorski študij) in neformalnega postsekundarnega dopolnilnega (funkcionalnega) izobraževanja. To povezavo je treba prikazati že pri ponudbi dodiplomskih študijskih programov. Nakazati je potrebno tudi širše možnosti zaposlovanja različnih izobrazbenih profilov - v večji meri kot doslej. Študijski programi, za katere se bodo odločali kandidati za družboslovni študij in financerji tega študija (štipenditorji), bodo na ta način bolj konkurenčni.

MANCA KOŠIR - SE BO SPET PRELEVALA?

6. Različna zahtevnost delovnih in upravno-organizacijskih vlog na širšem družboslovnem področju za nekatere vloge nujno terjaja podiplomski študij, kar je treba vnaprej nakazati; na drugi strani pa velikemu delu študentov, ki bodo stopili v delovno razmerje, zadostuje manj zahtevni krajši študij. To prihaja v poštev zlasti na personalno-zaposlovalnem področju (izraz »kadrovsko-managerski« ne ustreza), v javni upravi, na upravnih delih v podjetjih in zavodih, pri pomožnih novinarskih delih in pri socialnem delu. (FDV bi morala vključiti med svoje programe tudi socialno politiko in socialno delo kot poseben program.) Dopolnitev programske ponudbe s krajšimi in manj zahtevnimi programi bi razširila krog kandidatov za študij in povečala konkurenčnost ponudbe FDV.

Hkrati bi z ustrežno selekcijo ter študijskim in poklicnim usmerjanjem omogočili študentom, da v veliki večini v predvidenem roku dokončajo študij, ki ustreza njihovim sposobnostim in motiviranosti za določeno zahtevnost in dolžino študija. Vsekakor zaskrbljuje podatek, da je npr. v šolskem letu 1988/89 le 31,8 odstotkov rednih študentov na FSPN (od skupnega števila 314) uspelo priti iz prvega v drugi letnik. Podobna nizka prehodnost in velik osip sta bila tudi v drugih časovnih obdobjih. Razlika med 800 vpisanimi študenti v šolskem letu 1988/89 in 101 diplomanti v letu 1988 je kritična, ne glede na to kako tolmačimo te podatke. Prehodnost in osip študentov sta v večini razvitih držav veliko bolj ugodna. V Veliki Britaniji npr. konča v normalnem roku študij cca. 80 odstotkov študentov.

7. V državah OECD imajo univerze in druge visokošolske ustanove vitalni interes, da povečujejo odzivnost študijskih programov na spreminjajoče se ekonomske in zaposlitvene potebe. To ne velja le za tehniške programe, katerim so do nedavna posvečali glavno pozornost, ampak tudi za doslej zanemarjeno področje storitvenih poklicev. Od leta 1980 dalje se v državah OECD večina študentov usmerja na to področje, ki je edini naraščajoči segment v gospodarstvu in v družbi. Zlasti področje informacij in komunikacij hitro narašča. Enak razvoj bo vedno bolj aktualen tudi v Sloveniji. Zaradi tega ima FDV velike možnosti za večjo konkurenčnost in pomembnost v celotni paleti visokošolske ponudbe.

8. V skladu s priporočili Education Committee OECD mora FDV sistematično spremljati trende ponudbe in povpraševanja diplomantov na družboslovnem oziroma na vseh tistih področjih, na katerih obstaja konkurenca pri zaposlovanju diplomantov FDV. Sistematično je treba analizirati reforme v državah OECD-ja pri oblikovanju programov, ki pripravljajo študente za storitveni sektor in storitvene poklice (v javnem in privatnem sektorju). Upoštevati moramo, da razvoj dopolnilnega (funkcionalnega) izobraževanja na postsekundarni ravni vpliva tudi na usmeritev in vsebino formalnega dopolnilnega visokošolskega študija.

9. Storitveni sektor in storitveni poklici doživljajo specifičen kvaliteten vsebinski razvoj. Za posamezne vrste storitvenih poklicev so vedno bolj pomembna

(tehnična) sredstva in specifična tehnologije. Zato visokošolski programi, ki pripravljajo študente za storitveno področje, vključujejo predmete, ki okvirno prikazujejo tipične storitvene tehnologije in dajejo študentom poglobljeni smisel za tehnološko plat njihove bodoče dejavnosti. Zaradi tega mora FDV sodelovati z zunanjimi strokovnjaki, ki obvladajo specifične tehnologije

(računalniške, administrativne, informacijske, komunikacijske, itd.). 10. Zaradi pomembnosti in ekspanzije storitvenega sektorja, postajajo osnovna družboslovna znanja in tehnologije iz tega področja vedno bolj nujna in uporabna tudi za tehniške in druge poklice, ki jih neposredno ne pripravlja FDV. Učitelji in sodelavci FDV naj bi zato s svojimi znanji sodelovali pri študijskih programih drugih fakultet in šol, kar bi bilo koristno za obe strani. FDV bi morala izoblikovati ustrezno ponudbo za posredovanje takšnih znanj v različnih oblikah (posebni predmeti, vložki v druge predmete, seminarji, povezani s prakso itd.)

11. Zamisel v Informaciji FSPN, da bi lahko bili nekateri študijski programi B program (npr. politološki in novinarski program) in bi se povezali z A programom na Filozofski fakulteti ali tudi drugod, kaže na odprtost FDV v drug univerzitetni prostor, vendar se ob tem porajajo pomisleki: a. Zakaj ne bi bili nekateri študijski programi na FDV A programi in se povezovali z B programi na drugih fakultetah? in b. Ali ni kombinacija A in B programov preveč toga in težko izvedljiva? Boljša rešitev povezovanja med fakultetami bi bila, če bi vsak študijski program na FDV imel jedro obveznih, zanj specifičnih predmetov, poleg tega pa bi bilo možno izbirati med več izbirnimi paketi predmetov na FDV ali na drugih fakultetah (te pakete bi lahko študenti s svojim mentorjem na FDV tudi individualno sooblikovali). Določen del programa (npr. do 20 odstotkov) naj bi študent popolnoma svobodno izbral med katerimikoli predmeti na univerzi v Ljubljani. Tako bi dosegli večjo odprtost FDV, večjo fleksibilnost pri oblikovanju študijskih programov in večjo motivacijo študentov pri študiju. V zvezi s tem bi bilo potrebno okrepiti mentorsko in svetovalno vlogo visokošolskih učiteljev in asistentov pri izbiri in oblikovanju študija.

Mitja Kamušič

Igor Lukšič

III. USTANOVITEV ZŠJ IN NJEN PRVI ZAGON

(AVTOMOMIJA ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA SE KREPI)

V letu 1950 in v začetku 1951 so študentje kritično pisali o svoji organizaciji, ker jim je postala pretesna.⁵⁰ Študentje so se zavzeli za svobodno diskusijo o vseh problemih, kar je predpogoj za samostojno in svobodno mišljenje. Poudarjajo naivnost prepričanja, da nasprtna mišljenja škodujejo razvoju lastnih pogledov. Nastopajo proti slepemu sprejemanju in izvajanju nalog, ki jih nalaga neka organizacija. Zavzemajo se za vključitev vsakdanjih tekočih problemov v LŠM.

⁵⁰ npr. "Zakaj so sestanki dolgočasni?", Študentski list 2. december 1950, "Mladinska organizacija na univerzi in njena perspektiva", Študentski list, 9. januar 1951, "Članek za vse",

⁵¹ Članek je bil napisan v aprilu še pred ustanovnim sestankom ZŠJ na osnovi dokumentov, ki so bili pripravljani kot gradivo za kongres. Ker predstavljajo ključno pred kongresom, čeprav je izšel po njem, ga uvrščamo pred predstavitev kongresa Študentski list, 31. marec 1951.

V začetku maja⁵¹ 1951 je Študentski list predstavljal utemeljitev za ustanovitev Zveze študentov Jugoslavije. Kot najsplošnejši razlog navaja dejstvo, da "vsakokratni stopnji doseženega razvoja ljudi odgovarja tudi stopnja razvoja organizacije."⁵²

⁵² Pred ustanovitvijo ZŠJ, Študentski list, 3. maj 1951, str. 1 Nato ugotavlja, da je "sedanja mladinska organizacija na univerzah Jugoslavije prišla na stopnjo, ko jo razvitost ljudi, njihova zrelost (ideološka enotnost) preraščata. Znak zaostanka je nezmožnost organizacije, da bi na tej stopnji, kot je danes, še nadaljevala svoje vzgojno delo."⁵³

⁵³ prav tam
Prej je organizacija izvrševala delo na istih osnovah in je bila uspešna, v začetku petdesetih let pa se v istem okviru izkazuje nedelavnost cele vrste organizacij in mlachnost funkcionarjev. Razlog so analitiki našli v dvigu članov na višjo stopnjo, ki ji struktura in vsebina stare organizacije ne ustrežata več. LM je na univerzi dosegla pomembne rezultate, ki so jo prerasli: dvig politične zavesti, dosegla je osnovno ideološko enotnost in praktično omasovljenost. Študente je začel dolgočasiti delo izključno na utrjevanju in dvigu enotnosti. Zato se postavlja zahteva po izpopolnjevanju organizacije "na osnovi posebnosti razvoja študenta, ki ga loči od ostalih članov mladinskih organizacij."⁵⁴

⁵⁴ prav tam
Te posebnosti so:
- višja intelektualna raven študenta,
- več in globlje izkušnje,
- razlika v načinu življenja,
- tradicija študentskih gibanj,
- ponos študenta na svoj položaj itd.
Študentje se morajo usmeriti na samostojno znanstveno delo in se vzgajati tako, da bodo svojo stroko s samostojnim raziskovalnim delom bogatili. Tem ciljem ne ustreza način dela, ki se je na univerzo preslikal iz LMJ. Za mladinske organizacije je primerno "enostavno kolektivno delo, t. j. vključevanje mladine v neke osnovne stabilne forme, ki se menjajo

sorazmerno zelo počasi, ker gredo vzporedno z dvigovanjem nivoja celotne mladine."⁵⁵

⁵⁵ prav tam
S študenti je drugače, zlasti glede na novo usmeritev v raziskovalno delo. Težjše dela je treba prenesti na individualno zaposlitev posameznika in preko te se posameznik vključuje v kolektiv. Študentom je treba prepuštili svobodno izbiro možnosti udeleževanja na teh področjih. Zato je študentom potrebna nova organizacija, ki bo sicer sprejela program KPJ, ostala v sestavu LMJ, vendar s samostojnimi vodstvi na vseh ravneh, še naprej bo ostala vzgojna organizacija za socializem.

Študentska organizacija mora vključiti vsakogar, ki je voljan delati, po njegovi prostovoljni odločitvi. Doseči bi bilo treba, da študentje sami sklicujejo diskusije o nejasnih vprašanih in se sami organizirajo, tako da bodo s tem razbremenili vodstva. Organizacija naj bi vzgajala ljudi, ki bodo svoje zamisli tudi sposobni uresničiti. Osnovno načelo organizacije bo: "sprostitvev posameznika, večja svoboda, da se bo mogel čim uspešneje, samostojneje razvijati in tako čim več koristiti skupni stvari - borbi za socializem."⁵⁶

⁵⁶ prav tam
Navedene usmeritve kot kaže niso bile povsem enoglasno sprejete, na kar nas opozarja nastop delegatov iz Ljubljane, ki so se morali posebej boriti za prilaganje organizacije posameznim študentskim centrom. Posebna študentska organizacija je bila organizirana na pobudo UK KPJ Beograda, ustanovni sestanek pa je sklical Centralni odbor LMJ. Uvodni referat na ustanovnem sestanku ZŠJ 28. aprila 1951 je imel predsednik UK KPJ Beograd. Na sestanku so študentje sprejeli Resolucijo o značaju in organizacijskih načelih ZŠJ, ki uvodoma predstavlja velike uspehe LMJ na univerzah: vključila veliko število študentov v politično in družbeno aktivno delo, izboljšala način študija, pomagala šolskim organom, krepila ljubezen do študija, šole in znanosti. Ti uspehi so omogočili ustanovitev ZŠJ. Pred organizacijo pa so se postavile nove posebne naloge:

"1. Borba za poglobitev socialistične demokracije, ki jo vodi naša Partija, je zajela tudi organizacije LM med študenti". Razvila se je zavest o pravicah, dolžnostih in odgovornosti slehernega člana in se ustvarila "možnost za povečanje individualne aktivnosti poedinca v najrazličnejših oblikah",
"2. Študentje se po svojih težnjah in stopnji intelektualnega razvoja razlikujejo od ostale mladine. Pri njih obstoji ponos na svoj položaj študenta . . ." "Članstvo v organizaciji, ki je jasno opredeljena kot študentska, bo bolj vezalo in aktiviziralo študente."
"3. Sodelovanje študentov pri javnem (političnem, kulturnem idr.) življenju domovine se bi s pomočjo aktivnosti svoje posebne or-

ganizacije dvignilo znatno višje, kot je bilo doslej, posebno še z upoštevanjem bogatih izkušenj med posameznimi univerzami in visokimi šolami, kakor tudi širše in neposredno sodelovanje z demokratičnimi študentskimi gibanji in organizacijami in izozemstvu."⁵⁷

⁵⁷ prav tam, str. 3
ZŠJ si je zastavila deset temeljnih nalog:
1. borba za socializem in neodvisnost na temelju programa KPJ,
2. borba za socialistično inteligenco,
3. razvijanje politične zavesti in politične edinstnosti študentov, boj proti IB in sovražniki med študenti,
4. borba za redni študij, interes in ljubezen do študija in znanosti,
5. boj za marksistično orientacijo študija,
6. splošno kulturno vzgajanje študentov,
7. razvijati šport in tekmovanja, izkoriščajoč jih za moralno politični dvig študentov,
8. boj za dvig splošnega materialnega stanja študentov,
9. navezati in krepiti stike z demokratičnimi študentskimi gibanji v svetu,
10. koordinacija dela z LMJ.
Statut določa ZŠJ kot prostovoljno in edino organizacijo na vseh univerzah v državi z združenji po fakultetah. Na čelu ZŠJ je centralni odbor, ki ima naslednje naloge:
- izvrševanje splošne linije Partije in odlokov CK LMJ, ki se navezujejo na ZŠJ,
- vzdrževanje stike z zvezami po univerzah in visokih šolah,
- organiziranje kulturno umetniških in športnih nastopov in tekmovanj med univerzitetnimi organizacijami v državi,
- pripravljanje kongresov.

Na ravni republik in pokrajin ZŠJ ni imela posebnih organov.
Jeseni 1951 je začela izhajati Tribuna, ki je zamenjala Študentski list.

V pripravah na ustanovitev ZŠJ na ljubljanski univerzi je prišlo do ostrih konfrontacij med zahtevami po tem, naj bo nova organizacija isto strokovna in po tem, naj se povsem ukine, ker se v praksi ne da nič spremeniti. Študentje so postavljali vprašanja o odnosu med partijo in novo organizacijo: ali "bodo funkcionarji partijske organizacije tudi v bodoče pedlagani mladinskim aktivom".⁵⁸

⁵⁸ Prispevek k diskusiji, Študentski list, 17. maj 1951.
V decembru je bil ustanovni sestanek ZŠJ na ljubljanski univerzi, na katerem so študentje sprejeli statut in resolucijo ZŠJ. Med nalogami, ki se razlikujejo od nalog sprejetih na kongresu ZŠJ naj omenim boj za sproščen študij in boj proti spreminjanju visokih šol in univerz v gimnazijske predavalnice.
Zanimivo je, da se del komunistov z medicinske fakultete sploh ni hotel vključiti v novo študentsko organizacijo, kar kaže na to, da nova organizacija sploh ni bila enoglasno sprejeta pri vseh študentih kot ni bila enoglasno sprejeta leta 1949.

Nova organizacija je ustanovila nekaj novih društev in združenj: folklorno skupino, športni klub Olimpija, APZ Tone Tomšič idr. Razširili so se tudi pokrajinski klubi, ki so se v glavnem omejili na organizacijo brucovanj in spoznavnih večerov.

Marca 1952 je bil I. kongres ZŠJ, na katerem so študentje pregledali enoletno delo in se zavzeli za dvig kvalitete študija, dvig znano-

sti na svetovno raven in za radikalno liberalizacijo študija.

V začetku leta je prišlo do stavke na medicinski visoki šoli, ki je bila posledica zaostritve odnosov med profesorjem in študenti. Študentska organizacija se je na tem primeru borila proti samopašnosti profesorjev, hkrati pa je podprla prizadevanja po dvigu kvalitete študija.

ZŠJ se je počasi utrjevala kot organizacija študentov. Hkrati pa so tekle diskusije o naravi nove organizacije. Študentski aktivisti so napadli malomeščanske kroge, češ da si predstavljajo ZŠJ kot "strokovno zabavno organizacijo". Po njihovem prepričanju pa je osnovna naloga ZŠJ "vzgojiti socialističnega intelektualca".⁵⁹ Kritizirali so prakso, ko so se študentje in sestankih pogovarjali le o vstopnicah in praksah v tujini.

⁵⁹ Vse življenje in delo na univerzi, govor predsednika UO Z. S., Tribuna 3. april 1952, str. 1

Študentje so se razživel spomladi 1952, ko so demonstriali proti ukrepom zaveznikov na tržaškem. V notranjem življenju ZŠJ se je poostril kriterij ne le za člana zveze, temveč tudi za študenta. Na tej osnovi se je bil boj proti nezdravim pojavi po letnikih. Študentje so razvili široko strokovno, politično, kulturno - prosvetno aktivnost na temeljih usmeritev kongresa v poživitev dela in v uveljavljanje principa decentralizacije ter elastične organizacije. Težišče dela ZŠJ je bilo postavljeno v posamezno enoto na fakulteti.

Demonstracije v zvezi s Trstom so dvignile politično zavest študentov. Predstavljale so široko sprejet kriterij narodne zavednosti in socialistične usmerjenosti študentov. Prav s temi demonstracijami je bila prekinjena diskusija o apolitičnosti ZŠJ kot pogoju za množično vključevanje študentov, saj je ZŠJ ravno na političnem terenu mobilizirala množice študentov. Število članov je naraslo za 1000. Kljub temu, je povedal S. Saksida v intervjuju za Tribuno, pa še obstajajo številne napake kot posledica starega načina dela, ki vodi v revščino vsebine dela in diktatorske ukrepe.⁶⁰

⁶⁰ Tribuna, maj 1952, št. 8-9, str. 2

Jeseni se je delo ZŠJ še stopnjevalo. Poleg tedanjih aktivnosti so študentje začeli razpravljati o sodelovanju pri pripravi osnutka zakona o visokem šolstvu in spremembi študija. Do teh prizadevanj sta jih privedla predvsem dva motiva:

- zoperstavljanje možnosti birokratske demokracije in

- motiv kulturne revolucije, ki zahteva, da se človek v praksi srečuje s konkretnimi problemi in se pri njihovem reševanju uči političnega, kulturnega, družbenega in gospodarskega upravljanja. S to aktivnostjo so oblikovali avtonomijo tako do oblastnih organov kot do univerzitetnih organov.

ZŠJ je za svoje delovanje kot smernice sprejela sklepe VI. kongresa KPJ / ZKJ, ki so odpirali novo perspektivo demokratizaciji tudi na univerzi, za kar so se študentje že zelo zagreli.

V tem letu je Tribuna prinesla pobudo, naj bi študentje imeli svojega poslanca v mestni skupščini. Pobuda ni bila sprejeta, je pa krepila študentsko identiteto in avtonomijo Tribune pri sprožanju pobud. Na redni letni skupščini ZŠJ na ljubljanski univerzi so se nekateri razpravljajci zavzeli za poudarek na

problemih študija in za njegovo enakopravno tretiranje z ideološkim delom. Študentje so nastopili proti zakonski določbi, da so predavanja obvezna. Januarja so študentje v Tribuni predstavili svoje zastopnike za kongres SZDL v Beogradu in probleme, ki jih bodo predstavili na kongresu. ZŠJ je nadaljevala diskusijo o osnutku zakona o visokem šolstvu in oblikovala štiri svoja stališča:

- oredeliti je treba javnost sej univerzitetnih organov,
- predvideti je treba možnost pritožbe ZŠJ na sklepe univerzitetnih organov,
- predavanja morajo biti prostovoljna,
- študentje morajo biti zastopani v univerzitetnih organih.

V marcu 1953 so se študentje dogovorili za reorganizacijo Upravnega odbora. Težišče dela so s predsedstva prenesli na odbore za ekonomsko-socialna vprašanja, šport, kulturno-prosvetno delo, odbor za mednarodne odnose in tisk.

Ob smrti B. Kidriča so študentje izrazili željo, da bi univerza v Ljubljani nosila njegovo ime. Ta pobuda sicer ni bila sprejeta, je pa izražala neko avtonomno pozicijo študentske Tribune pri sprožanju pobud na univerzi.

Zakonodajalec v novem osnutku zakona ni upošteval pripomb študentov, zato so šli študentje in javno predstavljanje svojih zahtev in agitiranje zanje. Potem so dosegli neke kompromisne rešitve. Ta uspeh so ocenili kot ugoden in izpostavili pomen javnega delovanja, ki mora seči preko zidov univerze. Konec leta je ZŠJ pripravila obsežne teze za diskusijo na redni letni skupščini v treh sklopih: politično organiziranje, strokovno delo, socialno ekonomski problemi. Skupščina se je zavzela za samostojno reševanje študentskih problemov. Opredelili so odnos ZŠJ do organov univerze, ki morajo "spoštovati ZŠJ kot suvereno samostojno organizacijo, ki do teh organov ni v nikakršnem podrejenem odnosu".⁶¹

⁶¹ Svoje probleme rešujemo sami, Tribuna, 27. nov. 1953, str. 1.

Problemi na gradbeni fakulteti so se zaostri. Študentske zahteve je vodstvo fakultete ignoriralo, zato so se študentje odločili za bojkot predavanj in vaj. Študentje so zahtevali skrajšanje študija in pravico do sooblikovanja študijskih načrtov. ZŠJ je vodstvu fakultete pisala pismo, v katerem zahteva rešitev problemov.

II. kongres ZŠJ je kot novost prinesel opredelitev za študentske predstavnike v univerzitetnih organih in zahtevo po boljši skrbi oblastnih organov za vprašanja univerze in še zaostri zahteve po dvigu kvalitete študija in zmanjšanju obsega študijskih programov. Jeseni je prišlo do konflikta med profesorji in študenti na pravni fakulteti, ko je fakultetni odbor pozval študente naj ne dovolijo, da bi jih prisilili k obveznemu obiskovalstvu predavanj in vaj.⁶²

⁶² Univerzitetni arhiv, 306/53, dopis dekana na PF fakultetnemu odboru ZŠJ.

Dejavnost ZŠJ se je vse bolj krepila. Pri tem so imeli velikovlogo starejši in deaktivirani oficirji.⁶³

⁶³ P. Vodopivec in J. Fizec, O študentskem organiziranju po drugi svetovni vojni, v: Petdeset let univerze v Ljubljani, izdala univerza v Ljubljani, Ljubljana 1963, str. 176.

To obdobje prvega zagona ZŠJ se konča v začetku leta 1954 z diskusijo o Dilasovih člankih. Tedaj je politično razgibano življenje ZŠJ zastalo. Diskusija je v študentske vrste vnesla precej zmede, vendar ni dosegla globljih razsežnosti. Najbolj to obdobje karakterizirajo poročila okrajnemu komiteju KP, ki je zahteval evidenco o vprašanju "uporabe in pomena besede demokracija med študenti".⁶⁴

⁶⁴ Dokumentacija UK ZKS, 1954

Dejavnost ZŠJ se je ponovno usmerila v množično iskanje in razkrinkavanje malomeščanstva, anarholiberalizma in pristašev IB. Vendar so se v teh diskusijah študentje dobro odrezali, saj so na UK ZK ugotovili, da so na številnih fakultetah študentje bolje poznali Dilasove članke kot člani ZK in svoja stališča bolje argumentirali.

Na UK ZK študentov so opredelili delo v ZŠ in društvih za glavno nalogo članov ZK. ZŠ je reševala vrsto problemov, ZK pa do tega ni zavzela stališča, kar so kritizirali. Na koncu pa so ugotovili, da jim je uspelo "uveljaviti ZŠ v smislu poglobljanja socialistične demokracije, idejno politično pa je ZŠJ čvrsto v naših rokah".⁶⁵

⁶⁵ Dokumentacija UK ZK, 1954

Prišlo je do zaostrite tržaškega vprašanja in poljskih nemirov. Študentje so se udeležili številnih demonstracij in izdali mednarodno številko Tribune.

V jeseni 1954 so študentje prvič volili svojega študentskega predstavnika v univerzitetni svet in fakultetne organe. Po istih načelih so bile izpeljane tudi volitve leta 1956 in 1958.

V obdobju 1951 do 1954 so študentje močno utrdili svojo avtonomijo in razvili nekatere povezave. ZŠ je oblikovala samostojne programe reforme študija, se zavzela za dvig kvalitete študija in dvig znanosti na svetovno raven. V primerjavi s prejšnjimi obdobji je bil s tem programom narejen velik korak k osamosvajanju ZŠ. Študentski list se je utrdil in je redno spremljal dogajanje na univerzi, služil pa je tudi kot sredstvo v samostojni akciji ZŠ. Ustanovljena so bila nova študentska združenja, ki so še okrepila samostojnost v samoorganizaciji. Izpeljana je bila prva reorganizacija študentske organizacije, za katero ni dala pobudo KP, pač pa je nastala v notranjih diskusijah organizacije. ZŠ je postavila samostojne zahteve do univerze in do oblasti, ko se je vključila v razpravo o novem zakonu o visokem šolstvu in se resno lotila obravnave konfliktov med študenti in profesorji. Prvič po vojni je ZŠ naslovila na oblast zahtevo, naj bolje skrbi za univerzo, s čimer je prekinila svojo podporniško dejavnost do oblasti. Tudi pobuda za poslansko mesto v mestni skupščini kaže na avtonomijo ZŠ in na razvijanje potrebe po povezovanju s širšim družbenim prostorom. Podobno velja za odnos ZŠ do SZDL. Organizacija je uvedla tudi nekatere nove metode dela npr. pisanje odprtih pisem, javno delovanje, demonstracije. Še naprej je utrjevala mednarodne vezi. ZŠ pa se je le s težavo osamosvajala v odnosu do KP/ZK, vendar so v diskusijah o Dilasu pokazali, da so mnogokje bili močnejši od ZK, kar je utrjevalo njihovo samostojno pozicijo. Že na začetku se je borila za avtonomijo v odnosu na zvezno vodstvo.

DETEKTIVKE

MIKROHIT

Sumljivi tipi, sumljivi ustanovitelji, sumljive šifre, sumljivo poslovanje, sumljivi ministri, sumljiva prodaja... Zato pozivamo SDK, da se do njih lepo obnaša.

MAGELLAN

»Ali misliš, da bo Peterle pokrili naše izgube?« vpraša Korsika Bavčarja.

»Molči, bedak, podtaknili jim bomo Pavleta Bratino, da bodo imeli tudi oni svoj časopis.«

LOTERIJA SLOVENIJE (3 X 3)

V boben dajo lažje in težje kroglice, gledalcem privoščijo prijetno glasbo in nasmešek. Naivneži, vidimo se ob Božiču.

DELO

Samostojen časopis za samostojno Slovenijo je vse bolj podoben samostojnemu oglasniku za 250 novinarjev.

KRIŽ KRAŽ

Še ena Jerovškova oddaja, v kateri se Ljerka Bizilj povzpne s šestega mesta na prvo, Spomenka Hribar pa pade s prvega na šesto v izboru za najnaj Slovenko leta. Sicer pa Spominčica tako ali tako ni Slovenka.

GENERAL IVAN BORŠTNAR

Poznamo ga iz Messinga, Kava-bara, Petrička, Uniona, Daj-dama, Partizana... Iz trenutka v trenutek spreminja barvo...

PETER BOŽIČ

Urednik revije Mentor, ki je sploh ne bere, in revije Evromaske, ki izhaja v angleščini. Hau du ju du, Pero!

SAMO RESNIK - NAPOLEON

Znani pisec znanstvene fantastike in prvi človek, ki je začel science-fiction knjigo o Igorju Bavčarju. Kdaj bo končana, se lahko pozanimamo pri junaku knjige - tel. 318-386 (dopoldne) in 448-660 (ponoči).

JAŠA ZLOBEC - STAREJŠI

Ogroža oblast Očeta mlajšega in ga vabi v LDS, seveda pod pogojem, da mu priskrbi malo pravega LSD-ja.

ANDREJ CAPUDER - KOMEDIJA

Kandidiral je za DEMOS-ovega dvornega norca z razlago, da je njegovo najboljšo priporočilo Božanska komedija. Komisija je to upoštevala.

TOMAŽ PANDUR

Če bi zvedel, da ima g. minister Capuder pisarno v kleti v družbi s starimi kantami, bi se onesvestil. Kaj bi se šele zgodilo, če bi vedel, da je tam tudi minister Ingo Paš?!

KSENIJA PREŽELJ

Vojskuje se s študenti. To je pravi bumerang, saj vemo, kako se je bojevala z obrtniki v času njenega službovanja na občini.

film

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

p r e d s t a v l j a j o

SREČANJE Z VENERO

(Meeting Venus)

Operna hiša Evropa, na odru tečejo priprave za postavitve TANNHÄUSERJA, za kulisami pa se odvija eksplozivno ljubezensko razmerje med dirigentom in zapeljivo primadono.

Najnovejša mojstrovina Istvána Szaba, avtorja filmov MEFISTO, POLKOVNIK REDL in HANUSSEN.

V glavni vlogi:

GLENN CLOSE

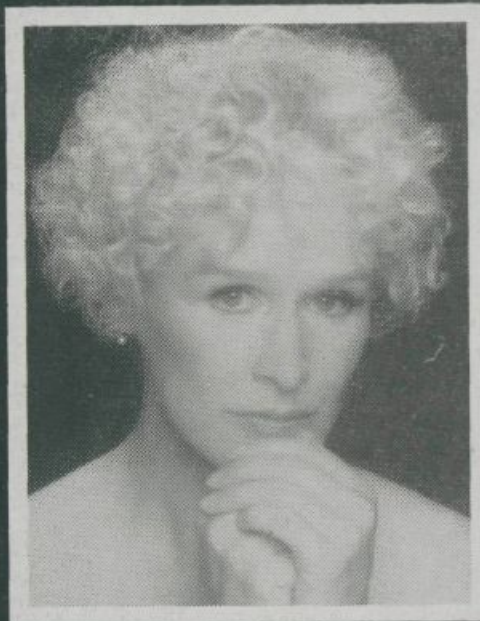
NA SPOREDU V KINU KOMUNA

Izhodišče: še neuveljavljeni madžarski dirigent Zoltan Szanto (Niels Arestrup) je povabljen v Pariz, kjer naj bi v Operi Europi postavil Wagnerjevega *Tannhäuserja*, čigar premiero bo prenašala tudi satelitska TV. Umetniki so zbrani iz cele Evrope, tudi bivšega Vzhoda, in Amerike. Že njihovo vodenje predstavlja problem: Szantovem vprašanju "Saj vsi govorite angleško?" sicer pritrdijo, toda maestro ve, da je Opera Europa kraj, kjer te lahko napačno razumejo v šestih različnih jezikih. Težave so tudi s pevci, ki so vsak posebej tipični predstavniki svojega naroda. Tannhäuser je (bivši) vzhodni Nемец, ki je prej pel v tovarniškem pevskem zboru in ima še sedaj stranski posel - "Singing no safe business", razloži Szantu, ko ga prosi, naj ga prestavi v cenejši hotel, da bo razliko v ceni lahko spravil v svoj žep. Mlada in ambiciozna Francozinja pada na starejše moške in hoče maestra zvleči v posteljo. Poljakinja med vajami pleče, Italijan zamuja, Američan je vojaški moči svoje države ustrezno aroganten.

Szanto ima probleme tudi z nameščenci opere: v vodstvu je polno antagonizmov iz polpretekle dobe - namesto skrbi za usodo produkcije se samo spletkari drug proti drugemu. Orkester in zbor se bolj kot s Tannhäuserjem ukvarjata s podpisovanjem peticij proti sponzorju opere, korporaciji, ki je obtožena onesnaževanja okolja. "Umetniki so birokrati, birokrati pa mislijo, da so umetniki," piše Szanto svoji ženi v Budimpešto.

Edina, ki ji je še do opere, je švedska primadona Karin Anderson (Glenn Close). Z njenim prihodom v film pride v prvi plan druga zgodba, »love affair« maestra in primadone, ki ga obremenjuje zlovešči sloves Andersonove, ki naj bi uničila že kar nekaj dirigentov, Szanto pa se ne more rešiti tudi misli na svojo

SREČANJE Z VENERO

(MEETING VENUS)

Produkcija: Enigma, Velika Britanija, 1991

Scenarij: Istvan Szabo, Michael Hirst

Režija: Istvan Szabo

Fotografija: Lajos Koltai

Glasba: Tannhäuser Richarda Wagnerja, izvaja Orkester londonske filharmonije pod vodstvom Mareka Janowskega

Pojejo: Kiri Te Kanawa, Rene Kollo, Hakan Hagegard, Waltraud Meier

Igrajo: Glenn Close, Niels Arestrup, Moscu Alcalay, Macha Meril, Erland Josephson

V filmografiji Istvana Szabe je bil do sedaj najbolj znan naslov Polkovnik Redl (Redl Ezredes, 1984). Do sedaj. Njegovo mesto bosta definitivno prevzela Zoltan Szanto in Karin Andersen, glavna protagonista Srečanja z Venero. Producent je Anglež, režiser je Madžar, denar je (med drugim tudi) japonski, film distribuira ameriški Warner Bros, dogaja se v Parizu... Je film - svetovni? V nekem smislu da, razpet je med Hollywoodom in Evropo, ne manjkajo pa tudi Japonci.

ženo in hčerko. Nad razmerjem vsi še zlovešča senca pokojnega dirigenta, ki je odkril Andersonovo, in ki ruši Szantovo umetniško samozavest.

Srečanje z Venero je filmska varianta Tannhäuserja. Še več. Bolj kot film je Srečanje opera. Wagnerjeve arije, ki jih pojejo Kiri Te Kanawa, Rene Kollo, Hakan Hagegard in Waltraud Meier, so mejniki, ki označujejo napredovanje zgodbe in se končajo na premieri, kjer se z vsemi glasovi zlijejo skupaj tudi vse zgodbe. Poleg glavnih dveh, postavljanja opere in ljubezenskega razmerja Close/Arestrup, je namreč v filmu še več stranskih zgodb: usoda nekdanje dirigentove madžarske prijateljice, ki je sedaj v Operi Europi; »would-be« pevca, ki dela v operi, da bi lahko poslušal velike zvezde ter seveda dirigentove žene, ki opero gleda doma. In kot Tannhäuser v sredini med Venero na eni in Elizabeth na drugi strani je v precepu med obema zgodbama dirigent Szanto: postaviti opero pomeni odpovedati se ljubezni. In obratno.

Szabov film bi moral biti na programu vsake šole demokracije, če bi take šole obstajale. Dobro delujoča demokracija ni idealna, temveč ksenofobična in zbirokratizirana družba, kjer en član orkestra vrže papirnati avion drugemu v glavo, medtem ko tretji dremlje, v vodstvu pa drug drugemu podstavljajo noge in pljujejo drug čez drugega. TV komentator, ki z nasmeškom reklame za zobno pasto ves cirkus komentira, pa pred vklopom v eter pošlje v kurac vodjo programa. Evropa zdaj? Da. In ne pozabite tablet proti bruhanju. Happy end je stvar, ki se zgodi samo v filmu. Ali operi.

Uroš Prestor

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**

Ponedeljek, 25.11.91

RADA SE TE SPOMINJAM
(WISH YOU WERE HERE),
V. Britanija, 1987. Scenarij
in režija: David Leland.
Fotografija: Ian Wilson.
Glasba: Stanley Myers.
Glavne vloge: Emily Lloyd,
Clare Clifford, Barbara
Durkin, Geoffrey Hutchings,
Charlotte Barker, Tom Bell,
Chloe Leland.

Torek, 26.11.91

**UTAPLJANJE PO
ŠTEVILKAH (DROWNING
BY NUMBERS),** V.
Britanija, 1988. Scenarij
in režija: Peter Greenaway.
Fotografija: Sacha Vierny.
Glasba: Michael Nyman.
Glavne vloge: Bernard Hill,
Joan Plowright, Juliet
Stevenson, Joely
Richardson, Jason Ed-
wards, Bryan Pringle.

Sreda, 27.11.91

MAURICE, V. Britanija,
1987. Režija: James Ivory.
Scenarij: Kit Hesketh-Har-
vey, James Ivory, po
romanu E.M. Forsterja.
Fotografija: Pierre Lhomme.
Glasba: Richard Robbins.
Glavne vloge: James Wilby,
Hugh Grant, Rupert Graves,
Denholm Elliott, Simon Cal-
low, Billie Whitelaw.

28.11. - 02.12.91

RAN, Francija/Japonska,
1985. Režija: Akira
Kurosawa. Scenarij: Akira
Kurosawa, Hideo Oguni,
Masato Ide. Fotografija:
Takao Saito, Masaharu
Ueda, Asakazu Nakai.
Glasba: Toru Takemitsu.
Glavne vloge: Tatsuya
Nakadai, Akira Terao, Jin-
pachi Nezu, Daisuke Ryu,
Mieko Harada.

Prosimo občinstvo, da
ne zamuja predstav.

Biseri za ogrlico

**V ZNAMENJU »ART«
FILMA**

19.11. - 02.12.1991

**PROGRAM FILMOV IZ »ART« DIS-
TRIBUCIJE CANKARJEVEGA DOMA**

Vzporedno s **FILM ART FESTOM** v *Cankar-
jevem domu* se ta manifestacija odvija tudi v
kinu Kompas (kamor je na spored - z enod-
nevnim zamikom - uvrščenih prvih deset fil-
mov s **FAF- a**) in pa v *dvorani Kinoteke*, kjer
bo mogoče videti šest filmov iz distribucije
CD. Tokrat imamo prvič priložnost »art« filme
Cankarjevega doma videti skupaj, v ciklusu,
ki zajema celoten distribucijski fond te »hiše«
izpred l. 1991. **NEBO NAD BERLINOM** (Der
Himmel über Belin/Les Ailes du désir, 1987;
r. Wim Wenders) in **ZIVALSKI VRT PONOCI**
(Un Zoo la nuit, 1987; r. Jean-Claude Lauzon)
sta bila že predvajana med 19. in 21.
novembrom, preostale štiri filme pa si lahko
še ogledamo v času med 25. novembrom in
2. decembrom.

RADA SE TE SPOMINJAM, prvi med temi
štirimi filmi, se odvija v angleškem ob-
morskem mestecu v zgodnjih petdesetih letih
in obravnava dvojno moralo britanskega
srednjega razreda. Gre za duhovito družbeno
satiro, polno zelo pikrih opazanj na račun
človeških slabosti, scenarist in režiser *David
Leland* pa na videz lahkoten način poda mar-
sikatero bridko resnico. Pravo odkritje tega
filma je predstavljala debitatka *Emily Lloyd*, ki

je bila za vlogo šestnajstletne Lynde deležna
številnih nagrad in priznanj (med drugim priz-
nanje **National Critics Society**,
nagrada **BAFTA** za najboljšo žensko vlogo).
V **UTAPLJANJU PO ŠTEVILKAH** se
srečamo z nenavadnim svetom *Petra
Greenaway*; če je pri nekaterih ustvarjalcih
nenavadna vsebina njihovih del, pri drugih pa
oblika le-teh, lahko pri *Greenaway* mirno
rečemo, da je nenavadno in »drugačno«
oboje. Tokrat gre za črno komedijo o zdrav-
niku-patologu in njegovemu napol noremu
sinu, ki se ujameta v mreže treh predstavnih
nežnega spola. Nič čudnega ni, če soočenje
kar s tremi generacijami personifikacij
»vagine dentate« naenkrat (njihov hobi je
utapljanje moških) presega patologove moči.
MAURICE *Jamesa Ivoryja* obravnava
homoseksualnost kot problem »grškega
etosa« (to je drugi film dvojice *Merchant-
Ivory*, posnet po romanu E.M. Forsterja - pred
njim **SOBA Z RAZGLEDOM/A Room With A
View**, 1985), zadnji film iz ciklusa pa je
mojstrovina *Akire Kurosawe* **RAN**, ki je imel
za predlogo **KRALJA LEARA** in je zanimiv
tudi zato, ker nas pripravlja še na eno inter-
pretacijo te *Shakespeareove* drame, tokrat v
režiji *Jeana- Luca Godarda*, ki bo v kratkem
prišla v naše kinematografe.

Igor Kernel

Sardonična pravljica za odrasle: Joely Richardson (*Cissie Colpitts* št.3), Joan Plowright (*Cissie Colpitts* št. 1) in Juliet Stevenson (*Cissie Colpitts* št. 2).

GO GAY FEST

Stradicionalnimi ljubljanskimi Dnevi Gay in lezbičnega filma letos že sedmič opozarja na svojo prisotnost na slovenski »sceni« tisti del naše alterkulture, za katerega vemo, da se je njegov status močno razlikoval v posameznih zgodovinskih obdobjih, državah in družbenih sistemih (v temle uvodu se omejujem na problematiko moške homoseksualnosti, ker so bile ženske po tej plati pač že od nekdanj deležne večje tolerance). Pri nas smo glede odnosa do homoseksualnosti šli skozi vse faze, značilne za prostor, ki je bil ves čas vpet v okvire evropske kulture, zrasle na temeljih krščanskega etosa.

Prav v zadnjih letih smo bili v tem pogledu priča sorazmerni permisivnosti, da pa je homoseksualna populacija s svojo kulturo tudi v tem obdobju ostajala na obrobju, je seveda razumljivo: že zaradi dejstva, da homoseksualnost predstavlja daleč najučinkovitejše sredstvo za preprečevanje rojstev, si nobena država ne more privoščiti, da bi tovrstne tendence svojih državljanov nagrajevala in jih stimulirala. Letos pa je v Sloveniji opaziti trende, ko ta segment našega prebivalstva izgublja nekatere že pridobljene ugodnosti (prim. ukinitvev subvencij za REVOLVER). Delno je to povezano s težkimi časi, ki so povzročili, da pri nas sedaj nasploh namenjamo manj denarja za kulturo kot v prejšnjih letih, po drugi strani pa so po lanskih volitvah v našem političnem prostoru prišli do izraza nekateri tradicionalistični elementi, z njimi pa je verjetno povezan tudi določen porast homofobije. Če je torej fobija s strani države v zvezi s homoseksualnostjo kot »a way of life« sicer po eni strani legitimna (prim. zgoraj), pa postane njena upravičenost precej bolj dvomljiva na področju kulture v ožjem pomenu te besede. Gre za vprašanje, kaj lahko homoseksualna kultura nudi tudi »povprečnemu heteroseksualnemu porabniku kulturnih dobrin« in s tem povezano vprašanje, če je homoseksualnost res tako zelo ekscesna, kot se zdi na prvi pogled.

Ugotovljeno je, da veliko fantov med odraščanjem doživlja tako imenovano »homoerotično fazo«. Prav tako ni redka priložnostna homoseksualnost (»Notsexualität«) pri mornarjih, vojaki, zaporniki ipd. Latentno homoseksualnost naj bi predstavljal npr. kandalizem (nagnjenje moškega, da drugim moškim razkazuje svojo golo partnerico, oziroma jim celo dopusti, da imajo vpricho njega spolne odnose z njo), enako naj bi veljalo za

primere, ko si več moških hkrati jemlje eno žensko (tudi skupinska posilstva sodijo sem). Nenazadnje, globoko prijateljstvo med moškimi lahko dobi primesi spolne privlačnosti (enega najlepših takšnih primerov vidimo v filmu ZALJUBLJENE ŽENSKÉ/Women in Love, 1969, Kena Russella, posnetem po romanu D.H. Lawrence), pri čemer lahko slednja povsem prevlada (»grški etos« v filmu MAURICE, 1987, Jamesa Ivoryja). In kar je najbolj zanimivo: prav skrajni homofobi naj bi tudi bili latentni homoseksualci (glej film SEKS NA MOTORJU/Spetters, 1980, Paula Verhoevena). Kinsey je celo mnenja, da bi morali zapreti polovico vseh moških, če bi se strogo držali zakonov proti homoseksualnosti, ki so veljali v njegovem času. Čeprav je Kinseyeva ocena verjetno pretirana, pa vseeno lahko služi - skupaj z ostalimi zgoraj navedenimi podatki - kot ilustracija v zvezi s prisotnostjo določenih nagnjenj med heteroseksualno populacijo, ki so očitno sorazmerno široko razprostranjena, vendar prikrita in potlačena. V tej luči postanejo razumljiva razmišljanja Vitana Māla (REVOLVER št. 1) o »reševanju zadnjih 10 odstotkov neznanja o sebi«. Takšen »holistični« pristop so sistematično gojili (in ga še gojijo) nekateri okultni redovi in gnostične sekte, ker se pri kompleksnih ritualih in v mističnem zanosu od izvajalca pričakuje, da je »cela« osebnost. Tako je npr. Aleister Crowley, ki v svojem »magijskem dnevniku« opisuje svoje eksperimente iz seksualne magije, vanje uvrstil tudi tehnike, ki vključujejo homoseksualni odnos (ezoterični nauki so manj naklonjeni homoseksualnosti, kadar ta predstavlja temeljno in izključno življenjsko orientacijo).

Svetopisemske aluzije in pokrajine, ljubimci, gay demonstracije in plesoče ženske: VRT (The Garden) Dereka Jarmana.

Na koncu si še pogledimo naslove filmov, ki bodo med 1. in 22. decembrom predvajani v Cankarjevem domu in v Roza disku (vključenih je nekaj eminentnih režiserskih imen):

1. decembra, Roza disko - ZGODNJA ZMRZAL (An Early Frost, ZDA, 1985, r. John Erman);
2. decembra, CD (še v okviru Film art festa) - MLADA UPORNIKA SOULA (Young Soul Rebels, V. Britanija, 1991, r. Isaac Julien);
3. decembra, CD - VRT (The Garden, V. Britanija, 1990, r. Derek Jarman);
6. decembra, CD - NA STRAŽI (On Guard, Avstralija, 1983, r. Susan Lambert);
8. decembra, Roza disko - DESERT HEARTS (ZDA, 1985, r. Donna Deitch);
11. decembra, CD - NOVEMBRINA LUNA (Novembermond, Nemčija/Francija, 1984, r. Alexandra von Grote);
12. decembra, CD - ŽELJA (Desire, V. Britanija, 1989, r. Stuart Marshall);
13. decembra, CD - ZAMORČEK (Elmoretto, Švica, 1984, r. Simon Bischoff);
15. decembra, Roza disko - ZAKON ŽELJE (La ley del deseo, Španija, 1986, r. Pedro Almodovar);
16. decembra, CD - NOKTURNO (Noktorne, V. Britanija, 1990, r. Joy Chamberlain);
22. decembra, Roza disko - zaključna projekcija.

Igor Kernel

DEE DEE MELLOW V K4

V sredo, 27. novembra ob 23. uri bo v klubu K4 nastopila zagrebška skupina DEE DEE MELLOW. Skupino so pred štirimi leti ustanovili trije člani znanih zagrebških skupin *Film* in *Haustor* Srdjan Sache (bas), Srdjan Gulič (bobni) in Jura Novoselič (saksofon). Skupina je bila s svojo glasbo - povsem netipično za takratno zagrebško konformno new-wave glasbeno sceno - dovolj intrigantna in atraktivna, da je bila po nekaj prvih nastopih proglašena za največjo osvežitev zagrebške klubske scene.

DEE DEE MELLOW se je namreč posrečilo najti formulo ter realizirati sintezo najrazličnejših glasbenih slogov od jazza, funka ter rapa, jih preplesti z zagorsko-medjimurskimi ter južnoameriško-indijanskimi žalostinkami in poskočnicami, vsemu skupaj pa dodati pravo mero humorja in ironije.

V letu 1988 je trio pri Založbi FV izdal svojo prvo kaseto - ki pa je žal zaenkrat tudi njihova zadnja - DEE MELLOW LIVE, kjer se v petnajstih skladbah predstavljajo z zase tipično mešanico glasbe, nekaj lastnimi skladbami in priredbami oziroma

parafrazami Theloniousa Monka, John Luria in Sonny Rollinsa.

S koncertom v klubu K4, ki je bil najvaljen že pred dobrim mesecem in je bil v zadnjem trenutku zaradi nepredvidljivih vojnih razmer na Hrvaškem preložen za nedoločen čas, se bodo DEE DEE MELLOW že tretjič predstavili

ljubljski publiki. Njihov prvi koncert v KUD-u France Prešeren pred štirimi leti (promocija kasete pa tudi benda) je dvignil dovolj prahu in navdušenja, ki se dolgo ni poleglo. Še leto dni kasneje so uspeli dodobra napolniti sicer nepriljubljeno in neobiskano klet Kersnikove.

Tokrat se nam bo skupina predstavila z novim basistom (Srdjan Sache je povsem prestopil k Vješticom), novim reper-toarjem ter istim »dobrim starim« šponom in feelingom. DEE DEE MELLOW je izrazito koncertna zasedba in kot takšno jih je nujno slišati in doživeti na koncertu, kjer pridejo še najbolj do izraza vse njihove glasbene odlike.

Ker organizator očitno pričakuje večji obisk in navkljub ustaljeni praksi sredinih (bolj)intimistično klubske orientiranih koncertov jazz-etno-folk glasbene usmeritve, bodo DEE DEE MELLOW 27. novembra žurirali svojo muziko v največjem avditoriju K 4.

B-51 ROLLING

1. CLASH: Career opportunities
2. DEAD KENNEDYS: I fought the law
3. RAMONES: Chasing the night
4. IGGY POP: The passenger
5. RAMONES: Howling at the moon
6. NICK CAVE: The witness song
7. PIXIES: Veloria
8. PIXIES: Here comes your man
9. BAUHAUS: Ziggy Stardust
10. CURE: Fire in Cairo
11. CLASH: Guns on the roof
12. PIL: Rules and regulation

DOMAČA:

1. THE SPOONS: Baby blue
  2. LET 3: Izgubljeni
  3. IDOLI: Ime da da
  4. KUD IDIOTI: Ljudi iz podzemlja
  5. MAJKE: Ljubav ubija
  6. KBO!: Forever punk
  7. KBO!: Samoča
  8. POKVARENA MAŠTA: Uništi me
  9. PARTIBREJKERS: Sunca sin
  10. EKV: Oči
  11. PSI HOMODOPOP: Telegram Sam
  12. RES NULLINUS: Mama I coming home
- Lestvico lahko slišite vsakih štirinajst dni na tribuninih žurih ob sredah v B - 51.

FUGAZI - STEADY DIET OF NOTHING (DISCHORD)

Dvakratni znanci iz Ljubljane, ki so nam priredili dva izjemna večera v menzi Študentskega naselja, so izdali svojo drugo pravo veliko ploščo, s katero pravzaprav ne nakazujejo ali razkrivajo novih obzorij. Ostajajo taki, kot smo jih vajeni, torej izredno prepričljivi na koncertih in več kot solidni na ploščah. Upajmo, da bomo washingtonski HC-rock bend videli pri nas še tretjič, do takrat pa je tu nova Steady Diet Of Nothing. Velja še reči, da so najsvetlejši diskografski trenutki Fugazov vseakor EP izdaje. Razpoznavno in dobro.

NOMEANSNO - 0 + 2 = 1 (ALTERNATIVE TENTACLES)

Prav tako smrdeči po študentski kuhinji so v trgovini Rec Rec sveženovi tudi vancouverski HC-rock-jazz..... trio Nomeansno. Potem ko so se po izvrstni Wrong podali v lp avanturo z Jellom Biafro in se precej podredili staremu prdču, jim na $0 + 2 = 1$ ne morem očitati prav ničesar. Spet so tu stari dobri Nomeansno in če rabite šus v glavo, je to točno to. Usred čela. Poleg tega pa je v Rec Rec dosegljiva kompletna diskografija; če ne cela, pa vsaj večji del. Odlično.

DELERIUM - EUPHORIC, SOLAR ENEMY - DIRTY vs UNIVERSE (THIRD MIND RECORDS/ROADRUNNER)

Delerium so še en kanadski bend, pravzaprav someščani zgoraj omenjenih NMN. Za razliko od njih pa svojo godbo gradijo na izročilu močnih kanadskih tehno bendov, kot so Skinny Puppy ali Frontline Assembly. Za relativno kratko ploščo solidno in zanimivo.

Solar Enemy pa so drugi bend pri isti založbi, le da prihajajo iz Londona. Glede na njihovo otoško poreklo je približno tak tudi njihov zvok, ki ga gradijo pod močnim vplivom Adriana Sherwooda in njegovih tehno posegov pri On-U-Sounda. Kljub suhi produkciji poslušljivo.

ii

»Ne rabim šnopsa, ne rabim mariuane, s polnim walkmanom Nirvane drvim prek Lublane.«

NIRVANA

16.11.91, TEATRO VERDI, MUGGIA

Sobotni koncert je še en argument več, da je meja med ameriškim off rockom in sredinsko godbo oz. etabliranimi izvajalci vse bolj zbrisana ali bolj natančno, da je sploh ni več mogoče določiti. K temu seveda prispevajo tudi sami bendi, ki so očitno dosti manj obremenjeni z "off" opredelitvami; dejsvo potrjujejo sami Nirvana ali še bolj očitno legende Sonic Youth, ki kar neankrat snemajo in izdajajo plošče pri velikih založbah. Margina je torej bolj stvar občutka in mogoče tudi okolja ter okoliščin, v katerih se zadeva odvija.

Koncert je bil v dvorani, ki je velika približno pol ali tretjino kina Union. Dodobra zapolnjena in seveda z balkonom je bila dober obet za odličen dogodek, kar se je kasneje tudi uresničilo. Kot predskupino smo videli Urge Overkill, predvojno presenečenje iz KUD-a F.P. Predstavili so se z enakim imageom kot spomladi; vendar bistveno manj ostro in s še večjim razpoznavnim vplivom Neilu Youngu podobnih muzikantov. Ob tem njihov rock seveda ustreza devedesetim in kar jim gre očitati, je le pomanjkanje ostrine, s katero bi verjetno bolj oz. popolnoma prepričali.

Zvezde večera pa so svoj antizvezdniški status potrjevali že od

prvega takta naprej, ko so po dobrih petih sekundah godbe že vzletele prve lastovke oz. navdušeni fani, ki so vedno znova skušali poleteti z odra. Odličen background je seveda predstavljala dvorana, dobresedno poskakujoča v ritmu odličnega benda. Trio je nalogo opravil več kot dobro; močan, trden in na nek način simpatičen ritem, na katerega so naložili še vokal in kitaro, vse v stilu kakršnega od Nirvane lahko pričakujemo. Koncert je bil bolj kronološki kot promocijski, poleg nove plošče Nevermind so se namreč precej pomudili tudi pri Bleach. In kljub precejšnji razliki, ki je po izidu Nevermind več kot očitna, so Nirvana odigrali svoj nastop izredno prepričljivo ter pokazali, da še zmeraj prisegajo na tradicijo ameriškega rocka in da z močno identiteto uspevajo združiti vse, kar se je na veliki celine dobrega zgodilo. Vključno s Husker Du.

Res odličen koncert, ki skupaj z lp-jem Nevermind Nirvano postavlja med velike bende devedesetih. Upajmo le, da ne bodo »zarili« tako kot Pixies. Izhodišče je namreč precej podobno. Sosed G.G. pa bi v takem primeru dejal: "Res prijeten sobotni večer."

Igor Ivanič

P.s.: MAO, hvala.

NI VSAK

Nedelja. V Turistu so uresničili že vsaj pol leta staro idejo, da bi ta mrtvi dan vstali od mrtvih z angažiranjem stalnega benda. V bendu so večinoma sami stari znanci, za to priliko pa so si nadeli naziv Fuk Klan ali Funk Klan ali nekaj podobnega. No, fukali ravno niso, funkali pa tudi ne preveč, čeprav je bil repertoar sorazmerno izviren, vključujoč meni nadvse dragega Lennyja Kravitz (ki je, če ne veste, pol črnc in pol Žid in da bi ga Adolf vsaj dvakrat upepelil v kakšni svoji ustanovi in ki se bo ne glede na to v začetku decembra že drugič letos mudil v Nemčiji. Don't miss!) Scena je bila a bit like mid-osemdeseta, ko so se na špilih takrat slavnih bendov Marcus 5, Videosex, Make Up 66 in drugih redno zbirali pripadniki onih bendov, ki so igrali pred tednom ali dvema. In tako naokoli in napredj. V glavnem je bilo tokrat v Turistu med publiko (in na odru)

DAN

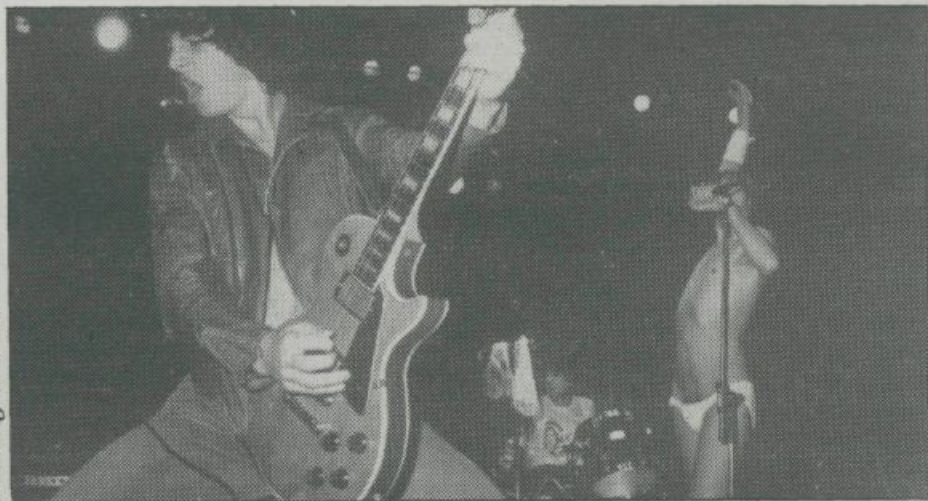

Foto: Žiga Koritnik

kup znanih fac iz tistih časov. Kako se bo zadeva razvijala, bomo še videli.

Ponedeljek. Spet Turist. Jazz. Že drugi teden zapovrstjo so igrali Tea & Cookies. Jazz večeri sicer niso več tako in, ampak štimung je bil O.K. Bend je uspel dobro zagreti prisotni folk, ki jih nekako ni hotel spustiti z odra. Tako so špilali skoraj do treh, kar za ponedeljke ni v navadi.

Torek. K 4. Pogledat sem prišel zadevico, ki se ji reče HEJ SALVADOR. Prvič v življenju sem bil na odru K 4, ampak dogajanje je bilo na žalost na nasprotni strani dvorane, gužva pa precejšnja. Tako nisem imel dobrega razgleda na nogavice nastopajočih, ki so imele bojda pomembno vlogo pri vsem skupaj. Čeprav sem bil načeloma bolj

passing by, se je zbrala zelo prijetna družčina in sem potem pri Milkotu spil še nekaj V.B.Š.H.-jev.

Sreda. V Turistu je gostoval Dino Dvornik. Seveda na plejbek. Takole enkrat po polnoči se je sprehodil od šanka do odra in dideju naročil, naj spusti kaseto. Po pavzi je manever ponovil še enkrat. Bolj zanimiv del koncerta (?) je bil njegov vezni tekst, pa tudi sicer se ni trudil, da bi zadevo jemal preveč resno. Nekje vmes se mu je pridružil nadobudnež iz publike in ga prisilil, da sta skupaj zapela dve country & western pesmici. Je pa res, da je folk na koncu plesal.

Četrtek. Day off. TV. Čeprav je v Turistu rolal legendarni I.V., kar bi si bilo po

svoje vredno ogledati. Ampak ostal sem pri TV oziroma RTV, da vidim, kaj so novega sproducirali na področju namenskih klipov. Moram priznati, da so rezultati iz tedna v teden boljši. Tokrat me je najprej šokiral nekakšen farški band aid, kjer so menihi med razpeli in materami božjimi prepevali nabožno/domoljubni pop štiklc, ampak pravi šok je nastopil, ko sta dva odšibala kitarški solo na stratocasterjih. Bog pomagaj! Kaj vse bomo še doživeli v tej vojni?

V trend so se vklopili tudi tehno friki, najboljši štos doslej pa je štiklc in spot, ki so ga podpisali Montažstroj Theatre & H.C.Boxer. Say Yo 4 Croatia! Yo!

Petek. Jasno, Palma. Če sem čisto pošten, mislim, da še nisem zapisal, da se petku tam reče Junior Design Party. S tem v zvezi je vsa tista navlaka, ki jo zadnje čase srečujemo v Palmi, kot tudi čudne risarije po stenah in (nekdanjih?) palmah. Skratka, vse je v štosu. Problem je le v tem, da bi morali, če bi hoteli biti dosledni, ves junior design v soboto zjutraj spraviti na varno do naslednjega petka. Ampak to so že tehnični detajli. Mi pa se ukvarjamo z rock'n'rollom. In alkoholom.

V petek so torej med nekdanjimi palmami nastopali ramonoidni Zagrebčani Psihomodopop. Gužva je bila kar huda in še huje bi bilo, če ne bi nastavili nepopularne, čeprav gotovo poštene cene dvestotih tolarjev. Skratka, še eden tistih koncertov v tem klubu, kjer vsemu trudu navkljub nisem niti za trenutek videl nastopajočih. To bi bilo možno samo iz prvih vrst, ampak nekako nisem imel filinga, da bi se rinil med razposajene najstnike. Ko se je začel stampedo na plesišče, ki je tudi oder, me je šeki, ki je imel sicer vse niti v rokah, vprašal, ali so tu kakšni redarji pred odrom.

»Kakšen oder? Kakšni redarji?«, sem ga debelo pogledal, kar ga je za tenutek spravilo v paniko, ampak se je hitro vdal v usodo in odšel k čanku. Eden največjih hitov Psihomodopopa v tem trenutku je Hrvatska mora pobjediti, ki sicer sodi v rubriko »četrtek«. Publiko v Palmi je bilo to samoumevno. Ampak pomislite, da bi se na odru znašli kakšni modeli, ki bi prepevali Srbija mora pobjediti?

Mater je bil naporen teden.

Gary Gray

NEDELJA

ART CLUB

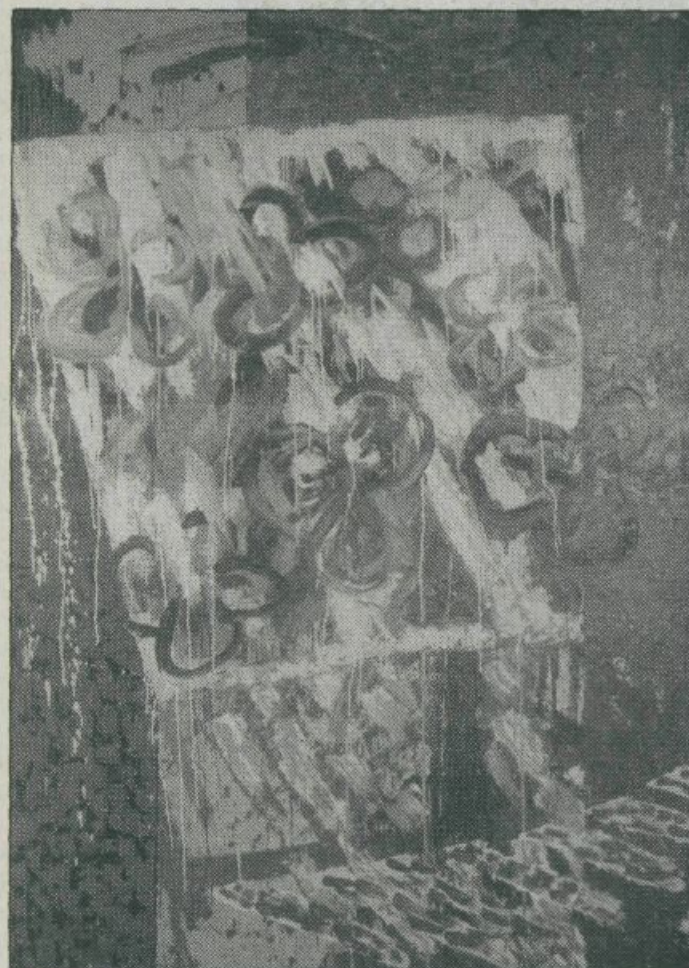
Zgradba na Mestnem trgu 10 doživlja zdaj že kar metamorfoze. Od bivše galerije Feniks, Šole slikarja Zmaga Modica do pravega kluba, kamor je oziroma bo dovoljen vstop samo s članskimi izkaznicami. Prostor galerije so popolnoma na novo opremili, morda malce pretirano okitili, vzdušje pa je prijetno intimno - barček na sredi in mini mize. Lastnik ima umetniškega vodjo, ki naj bi skrbel za kulturno-umetniške promocije z najrazličnejših področij. Namen je namreč združevati različne ustvarjalce, ki bi na ta način tudi komunicirali, si izmenjavali informacije in morda skupaj naredili kakšen projekt. No, nekakšen freudovski Dunaj v malem. In nekaj, kar je tako primanjkovalo - združevanje in izmenjevanje informacij. V klubu bodo lahko razstavljali likovniki, prirejali naj bi literarne, galsbene večere, okrogle mize... Članstvo kluba se prenaša po članih - to pomeni, da lahko vsak član pripelje »novega« člana. Sodelujejo lahko seveda vsi, ki bi se radi na kakršenkoli način izrazili. Če bomo ja lahko pritegnili še publiko in vzgajali bodoča kritična očesa našega časa, bomo izpolnili tako dolgotrajno vrzel v našem kulturnem prostoru.

Prvi, ki se predstavlja v klubu, je akademski slikar *Silvester Plotajs-Sicoe*, ki se ta trenutek na nek način »prebija« v vrhove naših umetnikov. Razstavljal je že ogromno, na razstavi Slovenska grafika v galeriji Rihard Jakopič pa je dosegel že prvi uspeh - odkupno nagrado ZDSLJU. Bil je tudi na študijskem popotovanju v Groningenu na Nizozemskem, kar se da slutiti in seveda videti tudi v njegovih delih. Sam zase pravi - tako malce v šali - da so slike nabite z žensko erotiko; vseč so predvsem ženskam. Drži pa, da so energetske nabite, z močnimi barvami, z ozadjem, na katerega je z zelo ostrimi potezami urezana oblika figure, ženske - ribe, nekakšen notranji slikarski monolog in kontrast hkrati, ki sta privlačna za vse, ki so kakorkoli senzibilni - tudi za nesoglasja.

Slike namreč rušijo čistost oblik in harmonijo barv. Ekspresija, energija in neke vrste ostrina, tesno povezana s čutenjem, je »nova podoba«, videnje in dojetje sveta skozi barve in oblike, ki jih pred nas postavlja SLIKA.

Torej, Art club kot nova možnost komunikacije med različnimi področji ustvarjanja. Želimo si seveda, da bi zares zaživel.

Nives Klinc

OBISK MODRIH?

»Hodita za menoj in napravil vaju bom za ribiča ljudi.«

(Matej, 4,24)

»Bela razstava« v Cankarjevem domu nam je predstavila eksperimentalno delo (avtorska razstava in spektakli) Lidije in Aleša Asta oziroma društva YAM.

Odkrila nam je drugačno pojmovanje človeka, njegovega življenja in ustvarjanja. Avtorja predstavljata sedem nivojev, skozi katere bi moral človek živeti, da bi lahko govorili o polnosti življenja. Za predstavitev so bila uporabljena številna izrazna sredstva.

Zakaj »Bela razstava«? Zaradi bele energije (imenovane tudi Kristusova) oziroma bele barve, ki se pojavlja kot manifestacija čistih in enakomerno razporejenih sedmih barv - sedmih energij - sedmih nivojev.

Torej je vsak nivo, vsaka energija predstavljena skozi barvo (rdeča, oranžna, zelena, modra, indigo in vijolična), barva (in s tem seveda tudi nivo) pa je predstavljena skozi hrano, glasbo, eterična olja, kristale...

Skozi spektakel sta avtorja »razlagala« posamezni nivo človekovega življenja, centre posamezne energije, delila sta nasvete, napotke... Vsak spektakel se je zaključil s predstavitev

vijo posamezne energije (posamezne barve) skozi gib in ples. »Življenje je ples energij!« Pravzaprav je na razstavi šlo za mešanico psihodrame, plesa, meditacije, vse prežeto z izsledki bioenergetikov, »psihologov« in »filozofov«.

Lahko rečem, da nam je bila v bistvu predstavljena neka nova politika, nova religija, ki jo izgubljeni, obupani in brezciljni vsrkavajo kot žejni vodo.

Avtorja sta nam poskušala pokazati, kaj je zdravo življenje, kaj je zdrava prehrana, poskušala sta nam odkriti nekakšno vračanje h koreninam, k naravi, dotaknila sta se čiščenja miselnih vzorcev, ozaveščanja blokad, ki se pojavljajo na energetskih centrih... Vendar...

Očitno je, da celotna »znanost« temelji na podatkih, zbranih od tu in tam, da ne temelji na izkustvih, na izživetem. Čisto logična posledica tega pa je neprepričljivost, zapletanje v protislovja... Ampak kljub temu... predstavljena nam je bila nova droga za množice.

Loredana Urbančič

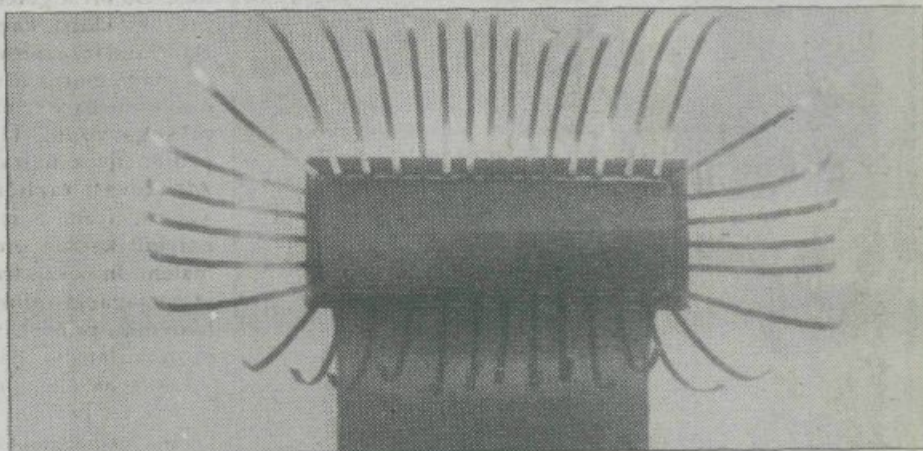
RAZSTAVNI KOTLIČEK

To obdobje bi skoraj lahko poimenovali "pestrost dogajanja na ljubljanski sceni." Videli in doživeli smo lahko skoraj vse: slike, slike-video, video-kiparski projekt & instalacija, slike- risbe-skulpture itd. "Nauš verjel, ej!"

Če ste ljubitelji antike, stekla in arheologije, je prava paša za oči in "duha" razstava *Antično steklo* v galeriji Cankarjevega doma. Pripravili so jo v sodelovanju z arheološkim muzejem Zadar, slovesno pa jo je odprl Ciril Zlobec (ki pri tem ni bil nič zloben). Odprta bo celo do 26.januarja in je tako časa za ogled na pretek.

V Galeriji ŠKUC so aktivni - kot zmeraj. Tokrat so vam na voljo KONGO slike avtorja Tommyja Schneiderja. Poudarek je na KONGO, če morda niste opazili. Slike - tokrat majhen format - sicer v nobenem primeru ne delujejo "KONGO", morda so le barve tiste, ki vas lahko malce asociirajo na to, in še to le v primeru, če si prej pogledate video instalacijo, ki je - kar se KONGA tiče - malce bolj neposredna. Na zahodu tokrat nič novega.

Mestna galerija gosti tokrat študente Akademije za likovno umetnost, ki so se v študijskem letu 1990/91 "izkazali" - po oceni umetniške komisije, seveda. Zanimivo je dvoje: dela se razlikujejo glede na različne

profesorje, ki bdijo nad svojimi študenti (pri študentih Metke Kraševca vlada popolna sproščenost in živost, svetlost barv, pri Bernikovih pa izrazita resnost in morda malce "zateženosti"), in preseganje strogih akademskih (šolskih) okvirjev - pri nekaterih, seveda.

Spetsmo malce pokukali v Galerijo GT, ki smo jo zadnje čase zapostavljali. Zgodil se je namreč zanimiv video-kiparski projekt. Saba Skaberne & Tamara Sevcnikar sta prispevali kiparski del, ki se je odvijal na videu Video TAM v režiji Nataše Prosenec. Avtorice so ta svoj projekt že predstavile na Bienalu mladih v Rijeki, Nataša Prosenec pa je svojo samostojno video instalacijo MOŽ NA KOCKI predstavila v ŠKUC-u in Razstavnem salonu Rotovž v Mariboru. Če se najprej posvetimo kiparskemu delu kot poskusu delovanja skulpture v naravi in njenemu žlitju z njo, moramo reči, da sta avtorici združili koncept forme, izraza s pokrajino in - kolikor nam je na videu to uspelo doživeti - tudi na svojstven način poudarili naravni prostor, v katerega sta postavili svoje skulpture. Prikaz na videu, ki naj bi vso stvar osmislil in dodal še svojo konotacijo z dogajanjem v tem kiparsko dopolnjenem prostoru, je seveda zanimiv. Problem je morda le v tem, da je video še zmeraj medij, ki ga v bistvu ne znamo "doživljati" kot gledalci in je zato zanimiv verjetno predvsem za videaste. Pa tudi kot izrazna možnost se mi ne zdi prepričljiv

- vsaj na umetniškem področju ne. Še zmeraj je v ospredju "tehnična" izraznost, ki gledalcem ne omogoča pretiranih duhovnih užitkov. Morda smo "zastareli", morda pa tudi videasti še niso izkoristili vseh možnosti, ki jih video kot medij ponuja. Ampak - pustimo zaenkrat časa čas! Vsekakor bomo projekt pohvalili kot še en - drugačen - poskus izražanja.

ŠOLA - SLIKARSKA

Tako počasi se bo ALU zares morala soočiti z dejstvom, da ni več EDINA "šola" za bodoče umetnike. Pa ne glede na to, da je zaenkrat še edina formalno priznana. Poleg Slikarske šole Zmaga Modica je namreč vedno bolj aktivna tudi privatna šola Mladena Jernejca in Silva Kretiča, ki trenutno domuje v prostorih Gimnazije Ledina. Povabili so celo različne priznane strokovnjake, ki jim bodo na učnih urah predavali - tudi Jureta Mlekuža, ki bo predaval umetnostno zgodovino. V teh naših "demokratskih" časih se mi zdi, da bi morala država omogočiti razvoj takim šolam, saj je to edina možnost za "kvaliteto" v prihodnosti. Pa tudi skrajni čas je že, da se odpro alternativne možnosti razvoja posameznikov - ne samo po že ustaljenih receptih.

Kaj pa Capuder in ostali velemožje? Mislite, da jih take stvari zanimajo vsaj toliko, da bi se malce posvetili tudi temu področju?

Nives Klinc

CERKVENI SREDNJI VEK

ZGODOVINA CERKVE, 2. del:
M.D. Knowles, D. Obolensky,
SREDNJI VEK (600 - 1500),
Družina, Ljubljana, 1991.

Zgodovina krščanske Cerkve srednjega veka je zaradi medsebojne vzajemnosti in prepletenosti hkrati tudi zgodovina tedanje Evrope. Čeprav raziskovanja idej in mentalitetnih gibanj ne trpijo, da bi jih zakolčili v sterilno kronološko sosledje (kajti vsaka periodizacija je umetna in zato nasilna), tvori teh dolgih devet stoletij zaokroženo, ubrano enotnost, strnjeno duhovno zvezo. Ta sega od zloma zahodnega dela rimskega cesarstva, postopnega razkroja stare klasične kulture do rojstva modernih narodnih držav. Krščanstvo se je tedaj čedalje bolj širilo, dokler ni kot enotna veroizpoved, zajelo cele Evrope, od Urala do Atlantika, od Grenlandije do Azorov. Konsolidacija pa so spremljala nasprotja, nemima vrenja, ki so Cerkev kar nekajkrat privedla do roba propada. Dodobra so jo razburkali pojavi kot npr. cesaropapizem, ikonoklazem, veliki razkol med vzhodno in zahodno vero, vprašanja cerkvenega vodstva, »babilonska sužnost« papeštva v Avignonu, širjenje »angelske antropologije« iz samostanov, križarske vojne, vprašanja spovedi, zakramentov, odpustkov, oblikovanja bogoslužja (v obliki maše, evharistične daritve), dileme okoli transsubstanciacije, »monastična« teologija, sholastika, inkvizicija, verske neustrpnosti... Verska načela so določala vse višje dejavnosti, ki so bile tako usmerjene k verskim ciljem - do tega ni moglo priti niti prej niti po srednjem veku. Vse to je slednjič pripeljalo do bolezn Cerkev, ki jo je napadla po vsem telesu, po glavi in udih in kar je odprlo vrata reformirani teologiji in novim filozofijam.

Nad projektom ljubljanske Družine smo lahko več kot zadovoljni. V šestih knjigah, pričujoča je druga, bo

izšla celotna zgodovina Cerkve, od njenih evangelijskih korenin do sodobnih izpeljav in pripadajočih institucionalnih rešitev. Za razliko od nekaterih izdajateljskih »podvigov« na podobno tematiko, potratnih slikanic za odrasle, luksuznih nabiral prahu s kičasnim izgledom in v sebinsko, mirujočih napihnjenih razkošij s polic v dnevni sobi, s katerimi v zadnjem času slovenske založbe bombardirajo slovenstvo, je ta knjiga popolnoma nepretenciozno zastavljena. Gre za pravo, študijozno delo, polno erudicije, ki si, sicer znotraj svojega horizonta, prizadeva razgrniti čimveč in prodreti čim globlje.

Avtorja, katoliški in pravoslavni teolog oziroma zgodovinar, v strnjem poteku dogodkov sledita uradni razlagi, »authorized version«, zaradi česar so številni ilustrativni odkloni, npr. nekatere sekte, generiranje pesimistične klime ali »poganizacija« krščanstva, preprosto izpuščeni. Bolj kot to pa bode v oči skoraj izključna naravnost na institucionalno, priznana plat religije, na njene velike epizode. Najmanj pozornosti je namenjeno prav vernikom, preprostim faranom, najštevilnejši »spremenljivki« v cerkvenem občestvu in njihovi(m) premikom (v) miselnosti. Čeprav so se med njimi še dolgo ohranile vraže in stari miti, so jih enotile bistvene prvine krščanstva, predvsem križanje Zveličarja (torej kristocentrična pobožnost) in poslednja sodba s svojimi zastrašujočimi podrobnostmi. Površnost pogleda od zgoraj bi bilo treba dopolniti prav s spontanimi dojemanjem, prirojevanjem ali zavračanjem verskih resnic vernikov. Zgodovino ustvarjajo in so ustvarjali ljudje, neposredni udeleženci in oblikovalci njene podobe. Brez njih se o njej ne sme oziroma sploh ne da govoriti. Vsaki preglednici velikih prigod bi morali nujno dodati prikaz (revolucij družbenih predstav, ustvarjanj resničnosti, vednosti in verovanj. Bratije potrebno tudi socialno stran zgodovinskega lista.

Mitja Velikonja

PRISTNO DOMAČE

Blaž Ogorevc: DOMAČIJSKI
SPEVI, Karantanija, Ljubljana 1991.

Prav gotovo ste se že kdaj sprehodili po slovenskem podeželju, ali pa ste tamkaj celo odraščali in vam potem takem ni potrebno posebej razlagati o majhnih in večjih doživetjih, ki jih nudi pristno slovensko kmečko dvorišče. Vsem prav gotovo ni neznan občutek, ko te oplazi težka kmečka roka (kar je prej podobno udarcu z lopato kot pa čemu drugemu) v kakšni vaški gostilni ali na veselici, potem ko ste preveč pozorno opazovali katero izmed lokalnih lepotic. Presenetiti vas ne more niti vrisk prašiča, ko mu debela mesarjeva roka sredi meglene jutra razpara goltanec, in kako še dva dni zatem vsa vas diši po klobasah in praženih jetrih. Prej bi vas moralo razžalostiti kruto dejstvo, da se je medtem, ko so vaščani popivali v eni od domačih gostiln, »neki kuri v Polhograjskih Dolomitih zrne koruze v grlu žagovsalo«. Morda tudi niste vedeli, da so prašičje duše sivkaste barve in da so vlažne, dišijo pa po klobasah. Vse to je 29.1. leta 1985 spoznal Blaž Ogorevc v Gabrovcu, prijazen gorski vasi na pobočju Lubnika, svoja odkritja pa je skrbno popisal v pesniški zbirki z naslovom Domačijski spevi, ki jo je šest let po spoznanju s pomočjo Sekretariata za kulturo Republike Slovenije izdala založba Karantanija iz Ljubljane.

Pesniška zbirka, kot bi se dalo sklepati že iz naslova, prinaša (naj temu rečemo tako) »venček domačih«. Avtorjeva osebna izkušnja je paradigma za razumevanje njegove poezije, kajti pesmi v tej zbirki niso nič drugega kot gola refleksija resničnosti, ki je pač takšna, kot je, in je Ogorevc ne olepšuje. Kot vedno je tudi tokrat avtorjeva beseda tako cinična kot tudi humorna, pa neke zopet avtokritična in drugje otožna. Če je res (kar verjetno je), da je človekovo najboljšo orožje beseda, potem moremo trditi, da za Blaža Ogorevca rek še posebej velja. Saj se s svojevrstnim humorjem in kančkom cinizma dotika tudi nekaterih družbenih vrednot, ki šele sedaj postajajo aktualne. Tako nam njegova poezija govori o tem, kaj počenja gospod Bog v prostem času, pa o tem, kako se debele nage babe odpravljajo spat, o spolnem življenju mrličev. In če smo prej govorili o osebni izkušnji kot o prvem pogoju njegove poezije, potem naj omenim pesem z naslovom »Pesem o grozi in veliki žalosti, ki je popadla mojo drobno maloposestniško dušo neko noč, ko sem se od alkohola dodobra nakresan po nekaj dnevih pijančevanja vrnil v svoje skromno stanovanjce ter ves premražen v klobčič zvit zanihal v nemiren sen na tisti moji mrzli postelji«. Vseeno bo najbolje, da knjigo z njenimi oseminštiridesetimi stranmi (brez platnic) prelistate sami in podoživite tisto pristno domačnost. Torej, Blaž Ogorevc za vas in namesto vas.

Ljubica Rodošek

MISLI GLOBALNO, DELUJ LOKALNO!

Rodef Gloria de Žigi: **ODPELJI, KI SI NALOŽIL. ZAVETJE NA PREŽI.** Založba Omizje Messing, Ljubljana 1991.

Rodef Gloria de Žigi je seveda psevdonim. Rodef je anagram avtorjevega imena, ki se glasi Fedor. Gloria je preprosto gloria, kar pomeni slava oziroma nekaj v tej smeri, de Žigi pa je pomanjševalnica za avtorjev priimek, ki bi se ga dalo brati tudi kot Žigon. Rodef Gloria de Žigi je torej drugo, recimo umetniško ime, slovenskega pisca Fedorja Žigona, ki je spisal dve knjigi: *Odpelji, ki si naložil* in *Zavetje na preži*.

Odpelji, ki si naložil je »humoralni« roman, ki kompozicijsko sega v tradicijo slovenske humoreske, za katero je bolj ali manj značilno, da posega v življenje vsakdanjih ljudi v vsakdanjem okolju, niza dogodke, ki se nam vsem dogajajo domala vsakodnevno. Pisec obeh romanov piše večidel iz osebne skušnje, popisuje dogodke, ki jih seveda pozna, ki jih je navezadnje sam doživel oziroma podoživel ali pa je o njih slišal pripovedovati druge ljudi, zanesljive priče. Odpelji, ki si naložil je torej povsem preprost roman, ki se v marsičem spogleduje z ljudsko tradicijo; slikovito nizanje humornih utrinkov znotraj omizja zaključene družbe (ali pa znotraj ozemeljskih meja Slovenije), večbarvno karakteriziranje glavnega junaka, ki ga spremljamo skozi ves roman, kritika »šentflorjanstva« in »višnjegorstva«, postavljanje marginalnih akterjev v ključne pozicije in neke natančno definirane družbene strukture, določanje opozicij in pozicij ter nenehno menjavanje kraja dogodka nas sili v razmišljanje o »švejkovi usodi slovenstva« (Vladimir Gajšek). Podobno ali skorajda enako tudi drugi roman, »sofistični doktor roman«

Zavetje na preži, ki pa je za razliko od prvega, ki je definiran slovensko, označen bolj lokalno, bolj ljubljansko. V vsakem primeru drži, da se je Žigon držal nenapisanega pravila, ki veleva globalno razmišljanje v lokalnih okvirih. Kot Partljič v komedijah tako tudi Žigojn v romanih strmi za jasnostjo, zaradi katere zanemari natančnost, strmi za razgaljenjem nasproti jedmatosti, kar pa še ne pomeni, da sta romana Odpelji, ki si naložil in Zavetje na preži kvalitetna romana. Kljub razkrivanju »tipologij človeških lastnosti in ravnani, vzrokov ter morebitnih posledic« sta to dejansko večerniška romana, ki nimata nobene zveze z literaturo, ki ji pravimo »visoka« ali »prava«. Žigon je še vedno pisec, povprečen ali še manj, ki se sicer zaveda pomanjkanja pisateljske izkušnje, pisateljske izobrazbe, ki je koncem 20. stoletja nujna, ki se zaveda slogovnih okornosti in kompozicijskih prepletanj; te pomanjkljivosti nadomešča na ravni več kot zanimive fabule, ki te - domače povedano - odbije, v njej sleherni bralec spozna samega sebe, svojega soseda, prijatelja... Pa čeprav je knjiga namenjena le določeni strukturi bralstva: tisti, ki redno posega po raznoraznih trivijalnih romanih, zgodbicah in/ali tisti, ki je rojena okrog leta 1945. Srednji generaciji skratka.

Fedor Žigon je še eden v vrsti tistih slovenskih pisateljev, ki svoje literarne vzore iščejo v pikaresknem romanu in ki jih sicer krasi pridnost in volja, pa za velike umetniške stvaritve nimajo ne talenta ne ustreznega literarnega znanja. Vsem Žigonom in njemu podobnim priporočam udeležbo na kateri izmed šol kreativnega pisanja.

In to čimprej.

Tadej Čater

TIHI FAVORIT KRATKOZGODBARSTVA

Frederick Barthelme: **»Yell. of Gold«.** Simon and Schuster, New York, 1991.

Greva. če sem že vse posilil s tem nesrečnikom, pa naj še tebe. Frederick Barthelme je tihi favorit »najzdajšnjega« ameriškega kratkozgodbarstva, anonimnež, ki povzroča celo vrsto težav.

Težave z avtorjem: Da v svojem kratkem življenju naletiš na Fredericka Barthelmeja, potrebuješ precej sreče, saj se vpisuje na zelo izbrana mesta in samo na taka je tudi vpisan. Ne vem, če je ta vrstica primerna za podatek, da je Frederick mlajši brat Donalda Barthelmeja. Njegovi (F.) mladeniški izbruhi ponavljanj Donalda so itak skrivnost, nekoliko manj skrivnostna pa je skrivnostnost zbirki kratkih zgodb »Moon Deluxe« in »Chroma« pa romanov »Second marriage« in »Tracers«. (Vedeti je temelj videnja, zrenja - intenzivnega, noro užitnega.) Naslovi izdajajo: precej bo lunice in torej noči, vse bo zelo rumeno, malce krhko, pa čudne zvezice, sem in tja zavožene, morda uvožene, gotovo pa vožene in zasledovane. Torej Fredericka v glavnem ni, ko pa je, je pri vrhu in to ravno pri najpomembnejših ameriških literarnih omizjih.

Težave z naslovom: Kričanje zlata? Krik zlata? Rumeno od zlata? Rumeno iz zlata? No ja, vse skupaj je precej frederickovsko, pa še slovenjeno ne bo nikoli in tako na lepem težav pravzaprav ni. Dobro.

Težave z »realizmom« (nakar še minimalizmom): Po orgijaškem divjanju in samozadovoljevanju kričeče metafikcije so ameriški literarni kritiki in teoretiki potrebovali kar precej časa, da so skozi šumenje počasi začeli razbirati tihoto tedaj že cvetoče »nove ameriške književnosti«, ki je prav s to

tihostjo nemalokoga spravljala (in še spravlja) v zadrego. Je to tisto? Ta revolucionarna dolgočasnost? Popolna zmaga republikancev nad jezikom? Zadeva se je kmalu začela bistriti in raznovrstnim oblikam tihe izzivalnosti so po krajši (obvezni) imenovalni mrzlici pripeli značko »realizem«. Tako deideologiziran (skoraj do »mrtve«, »ničte« točke pisanja: res pišem) zbira celo mavrico različnih stilističnih pristopov, ki izražajo vizijo zunanje realnosti, od neorealizma prek protirealizma do minimalizma (tu pa se začne intenzivno zapletati, zat...)

Težave s svetom: Spet se je zameril, spet drugače, spet izzval vrsto sveže oblikovanih protestov. Fabulativne prostore sveta zgodbic v zbirki »Yell. of Gold« (spet) naseljuje: Moški, blede, neboljena igračka, žrtev seksualne revolucije, življenje kot ga piše kondom; ženske odete v dolge noge, kratka krilca, oprijete majčke - Heffnerjeve zajčice na počitnicah v službi ženske zarote - vselej tu, nujno izmuzljive; neusahljivo prazni dialogi polnijo sceno ameriške suburbije. Fuk je ves čas v zraku in tam tudi ostane. Vse nenehno prihaja, nikoli ne pride. Parodija playboyevske etike? Morda malo. Sicer pa hladen ton zgolj gledalca, v dialogih, ki jih tu bereš prvič, saj jih literarna ekonomija ne dovoljuje. (Tu je ravno tisto, kar mora biti v literaturi izpuščeno.) Misterij navadnega. Pripoved ugasne ne glede na zgodbo in prevara suspenz (elementi literarnosti lebdijo vsak zase: ne povezujejo se, ... tekmujejo v prebrisanosti). Če je suspenz namenjen v neskončnost, ki se vsakokrat konča na točno določeni strani, je suspenz suspendiran, neodložen odložen. Luščna, tale pisava.

Poglej si ta Borgesov nasmeh! Pozna...

Vlado Škafar

L
I
T
E
R
A
T
U
R
A

Dobra knjiga dobrega bralca najde!

To je zdaj poglavitna naloga slovenskih založnikov, ki so minuli teden v Cankarjevem domu predstavili vse novosti, ki jih premore slovenski knjižni trg. Kako jim bo to uspelo, pa bomo videli...

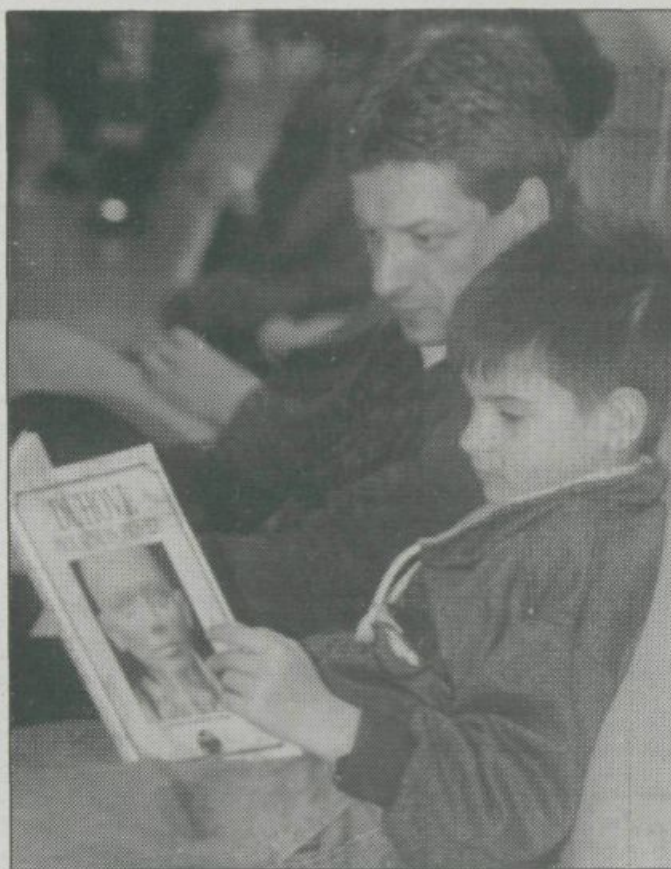
Pravijo, da je kultura ogledalo naroda, in če to drži, potem se Slovenci lahko pohvalimo, da smo med razvitejšimi deli Evrope. Vsaj po knjigah, ki so jih pretekli teden razstavljali na jubilejnim desetem slovenskem knjižnem sejmu. Število založb na Slovenskem je v dobrem letu dni naraslo skoraj za polovico. Vedno več je manjših, zasebnih založb, ki so tokrat prvič sodelovale na tako veliki in pomembni predstavitvi, kot je knjižni sejem. Na letošnjem jubilejnim se je predstavilo vsega skupaj 44 založb, ki so razstavile skoraj 5000 različnih naslovov. In če vemo, da je med temi knjigami polovica novih, ki so na sejmju doživele svojo premiero in sploh še niso v redni prodaji, ostala polovica knjig pa tudi ni starejša od dveh let in jih javnost zvečine tudi dobro pozna, potem je to vsekakor spodbuden podatek, ki govori o hitrem vzponu slovenskega knjižničarstva, tako po številu novih založb kot tudi po številu knjig. Vendar pa žal ni vse zlato, kar se sveti. Število založb, ki so se predstavile na sejmju, in število knjižnih novitet sta sila varljiva podatka, ki človeka zlahka zavedeta. V resnici se za krinko statističnih podatkov skriva ne ravno rožnata sedanost in vse bolj črna prihodnost slovenske knjige. Na to so opozorili knjižničarji in založniki na okroglih mizah in tiskovnih konferencah, ki so jih vsakodnevno prirejali v Cankarjevem domu. Zaskrbljujoč je predvsem vedno slabši gmotni položaj založnikov in to ne samo manjših založb, ki so se šele pred kratkim pojavile na slovenski kulturni sceni, temveč tudi največjih: Mladinske knjige, Založbe Obzorja iz Maribora, DZS, Cankarjeve založbe in še bi lahko naštevali. Drži, da lahko za tako slab gmotni položaj navedemo kopico opravičljivih objektivnih razlogov; češ, vsesplošni padec standarda se mora po vseh zakonitostih odraziti tudi v kulturi, če navedemo le enega. Vendar pa je vse to le ena plat medalje. Tisto drugo najbolj poznajo v ministrtvu za kulturo in sam kulturni minister - gospod Andrej Capuder. Mimogrede, za gospoda ministra založniki niso našli pohvalnih besed. Še več, po mnenju večine je prav

on eden glavnih krivcev za slab gmotni položaj slovenskih založnikov in knjižničarjev. Zato tudi njihove napovedi za prihodnost niso prav nič optimistične. V kolikor se v ministrtvu ne bodo zganili in pričeli z bolj smotrno kulturno politiko in gmotno podporo, se bo položaj založnikov še naprej slabšal in sorazmerno s tem se bo zmanjševalo tudi število novitet na slovenskem knjižnem trgu. Pri tem pa je treba poudariti, da slovenski knjižničarji niso edini, ki občutijo pomanjkanje denarja. V isti kaši so tudi ostali kulturni delavci, bodisi v gledališču, operi ali kjerkoli drugje. Po temel-

Najbolj kradene knjige na knjižnem sejmu:

1. Vlado Kreslin in Zoran Predin: *Pesmi* (M&M)
2. Marko Crnkovič: *Salon* (Emonica)
3. Deset dni vojne za Slovenijo (Mladina)
4. Uroš Zupan: *Sutre* (Aleph)
5. Država Karantanija (Lipa)

jitejšem ogledu knjižnega sejma pa nam je padla v oči še ena njegova prav nič spodbudna posebnost. Za razliko od vseh dosedanjih sejmov tokrat nismo našli niti enega založnika iz ostalih republik nekdanje Jugoslavije. Suša je tudi pri izdajah v srbohrvaškem jeziku. Manjkali so tudi Hrvati, ki so bili sicer redni udeleženci. Očitno je, da je rušilna jugopolitika že usodno vmešala prste v področje kulture. Kaže pa, da se je tega navadila tudi toliko opevana Evropa, ki vsaj po udeležbi sodeč ne kaže posebnega zanimanja za slovenski knjižni sejem, saj je bilo med 44 razstavljalci moč najti le štiri založbe iz tujine, pa še te le iz sosednjih Avstrije in Italije: Založba Wieser iz Dunaja, Založništvo Tržaškega tiska, Graficenter Trst in že tolikokrat omenjena nekoč prepovedana Mohorjeva družba iz Celovca. Manjkale so

predvsem izdaje v angleškem jeziku in nasploh je očitno, da slovenski knjižni sejem vedno bolj izgublja sloves mednarodnega sejma knjig. Pa poglejmo, katere novosti lahko v kratkem pričakujemo na domačem knjižnem trgu. Največja slovenska založba Mladinska knjiga je na sejmju predstavila že peto knjigo Enciklopedije Slovenije, največjega slovenskega knjižnega projekta v prihodnjih letih. Tehniška založba Slovenije je kot novost predstavila dve izdaji knjig za mladino, namenjeni predvsem kot učni pripomoček pri učenju geografije in zgodovine. Gre za Zemljepis v slikah in Zgodovino v letnicah. Mariborska založba Obzorja pa je znova opozorila nase z izdajo zanimive novitete - Korespondenca Frana Miklošiča z južnimi Slovani. Knjigo je z uporabo kopice avtentičnih podatkov priredila in napisala Katja Sturm-Schnabl. Največja med prisotnimi tujimi založbami, Založba Wieser iz Dunaja, je predstavila naj-novejšo izdajo z literarnim branjem Kolška, Komelja in Lipuša ter tako razveselila vse tiste, ki so to knjigo pričakovali že nekaj let. Kakorkoli že, deseti slovenski knjižni sejem je treba šteti kot uspešnega in spodbudnega za celotno slovensko kulturo v prihodnosti. Upajmo le, da se bodo tega zavedli tudi pristojni za kulturo in jugo-politiki, samo tako bi namreč slovenski knjižni sejem spet postal to, kar je že bil in si vsekakor zasluži tudi v prihodnje - pomemben mednarodni sejem knjig.

Marko Hribar

NAGRADNA KRIŽANKA

Sestavi: SIMON BIZJAK	MESTO V NIGERLI	OSTRAN- LJIVI DEL NAPRAVE	MESTO V TURČULI, ODRIN	SODOBNI SL.PISEC (*MACESEN*)	TRIBUNA	PLATINA	GOSPODA- RICA MORJIA V NORD.MIT.	GLAVNI ŠTEVNIK	AKTIVNI VULKAN V LUPARIH	SPREMLJE- VALCI BOGA EPOSA	BIVŠI MADŽAR- SKI VODJA (JANOS)
VERGILOV JUNAK					PREGLED (REDKO)						
BESEDA, IZ KATERE JE NASTAL DADAIZEM					IND.VERSKI SPISI REŠITEV IZ SOUŽNISTVA						
REKA V SREDNJI ITALIJI						NACIJA BARVITOST					
PRITOK RENA OB AVSTR.-ŠVIC. MEJI	POJAV OB NEVIHTI SRBSKO M.IME						NEDELJIVA SOGLAS- NISKA SKUPINA	ČEŠKI EKONIMIST SIK PRAVO (LAT.)			

TRIBUNA	CUNJA CAPA	ŽLEBČ V DESKAH	FILANTROP DOMAČE Z.IME								ČLOVEK, KI VARI	MAKEDON- SKO MOŠKO IME	
NASELJE OB SL- MADŽARSKI MEJI								ŠVEDSKO IME ZA TURKU	NOČNA PTICA ANCONA				
LUKNJAČ				ATLETSKI KLUB				NERODNA ŽENSKA NEMŠKO M.IME		VRSTA SOCVETJA			
LUKNJIČA V KOŽI				TRIBUNA	SL.PISATELJ IN DRAMATIK (DRAGO)	MESTO V BANATU VULKAN NA MINDANAU				RIMSKA BOGINJA JEZE			
VZHODNJA- ŠKO RIZEVO ŽGANJE				ŽADU PODOBEN KAMEN KARAME					TRIBUNA	KRALJ ŽIVALI	INDIJ NEIMENO- VANA OSEBA		
TRIBUNA	KOSITER	REKA, KI TEČE SKOZI CAMBRIDGE	AVSTRUSKA POROČE- VALSKA AGENCIJA	VOJAŠKO POROČILO ČAPKOVA DRAMA				KOMOD- NOST	PEVKA NOVAKOVIČ OTOČJE V INDONEZIJ				
IT.POLITIK (ANTONIO)						TRIBUNA	KRALJ PERGA- MONA						
DEL STREHE					NAPERA	PRIPIRAVA ZA OŽEMANJE	MOŠKI PO ŽENINI SMRTI					TRIBUNA	
TRIBUNA	IT.POLITIK RUMOR						PREBIVALEC STARE DRŽAVE ELAM	PUJAČA ST. SLOVANOV NIKELJ		PRIPADNIK ST.GRŠKEGA PLEMENA	GLASBENI NOVINAR TRIBUNE IN RGL (IVAN)	SL. POLITIK (MILE)	GALATEJIN LJUBIMEC (ENA OD PISAV)

TRIBUNA	ALKOHOLNA PUJAČA KRAJ PRI POREČU											
PREDMET POGOVORA								ZAHODNI MONGOLI KRAJ PRI OPATJI				
EDEN OD TREH MUSKE- TIRJEV									MUSLIMAN- SKO MOŠKO IME			
OSTANEK IZ PREJŠNIH CASOV									LAHKO TALJIVA KOVINA			TRIBUNA
TRIBUNA	VIŠINSKA TGOČKA							TRIBUNA	TRIBUNA	ŠUMNIK IN SIČNIK		TRIBUNA

Med pravilno rešenimi križankami, ki bodo v uredništvo prispеле do 4.decembra, bomo izžrebali tri nagrajence, ki bodo prejeli po eno knjigo založbe Emonica

HAMFRI
BOGART

Impotenca

»Seks ni vse, vse brez seksa je pa tudi nič!«

Vem, na kaj pomislite, ljube bralke in dragi bralci, ko nekdo omeni to neprijetno stanje. Verjetno si ob tem predstavljate neko nervozno damo in poparjenega gospoda. V principu je to res tako, toda danes gre za neko drugo impotenco.

Impotentni niso nujno in samo gospodje. To so lahko tudi skupine in organizacije, kar je seveda zraven vsega lahko tudi tragično. Nepotešene dame in poparjeni gospodje za ljudstvo v principu niso smrtno nevarni, impotenca kakšne mednarodne institucije pa je. Vukovar in njegovih 12.000 žrtev (bruto) je najbolj surov dokaz impotence dveh paradnih mednarodnih institucij: OZN in ES. Pošiljanje nekaj deset v sladolegarske uniforme preoblečenih turistov in angažiranje dveh odsluženih gospodov, Vancea in Carringtona, ki so ju verjetno potegnili naravnost izpred kamina, kjer sta sanjala o svetovnem miru, je namreč nekaj podobnega, kot gledati goreč tanker in si zraven misliti, da ga bo že morje pogasilo. Bo, samo mornarji se bodo živi spekli in vsa nafta bo iztekla v morje in zasrala okolje za naslednjih sto let. Neučinkovitost omenjenih organizacij je bilo moč slutiti že zdavnaj, najbolj flagrantna primera sta seveda Etiopija in Irak. Etiopijce je moral pred lakoto reševati zapiti rock pevec, milijon črnčkov pa je tako ali tako crknilo od lakote. V Iraku so samo posneli televizijsko nadaljevanko, ob kateri smo se prve dva dni dobro zajebavali, nato pa razočarani odšli v kino. Sadam pa se naprej tolče Kurde. Odločitev za vojaško posredovanje v Iraku je bila seveda enostavna, ker je bil sam teren enostaven in je vlogo igrala predvsem tehnika. Schwarzkopf je zini: »Yes, Sir!« in odvrigel milijon bomb in zadeva je bila OK. Na Hrvaškem pa zadeva ni tako enostavna, teren je mnogo manj ugoden in sploh: brez žrtev ob posredovanju ne bi šlo, teh si pa vsi skupaj ne upajo privoščiti. Toliko so od svojih »opazovalcev« že izvedeli, da so Srbi navadne zverine in da z njimi ni dobro češenj zobati, še manj pa se iti vojno. Za to spoznanje opazovalcev pravzaprav ne bi potrebovali: dovolj bi bilo brati Švejka! Pogovarjati se pa z njimi tako ali tako ne da, in tudi če se, dogovori nikdar ne držijo. Hrvate prepustiš same sebi in ko je vsega konec, pošlješ tja Vancea, ki cinično ugotovi, da je »vse skupaj huje, kot si je predstavljal«. In kaj Hrvatom po vsem tem sploh preostane? Predvsem kaj nenavadnega: na primer ugrabitev Vancea, ki ga nato s padalom spustiš v Vinkovce (naslednji »Vukovar« po seznamu), postrelitev nekaj sladolegarjev in vse to zvaliti na Srbe. Nato poklilcati Van den Broeka in ga vprašati, če misli poslati svojo desettisočo poslanico k miru ali končno tudi kaj ukreniti. Ukrenili tako ne bodo nič, ker ne morejo. Evropa s svojim miselnim svetom lahko kaznuje nekoga z enakim

miselnim svetom, naprimer Slovence, proti barbarom pa ta filozofija enostavno ne špila. Vprašanje, ki se ob tem pojavi, je naslednje: zakaj se sploh vmešavajo, če pomagati ne morejo? Pomagajo navsezadnje lahko samo še s priznanjem in zdravili ter tako, da tista dva upokojenca vrnejo za kamin. Pravi obraz bo Evropa pokazala zelo kmalu: ko se bodo začela resnična pogajanja. Če bo Evropa za izhodišče deklarirala administrativne meje med Srbi in Hrvati, je za ta svet nekaj upanja še ostalo, če bo izhodišče linija fronte, je pa tudi z Evropo konec. Njen miselni svet se bo jasno pokazal kot napačen. Tedaj se bo tudi za nas, male Slovence, pojavila dilema: ali je Evropa res edina zgodovinska rešitev za majhen narod? Alternative za sedaj še ni, namesto nje pa se pojavlja vprašanje: kdo bo združil majhne narode v Evropi. Velike ribe majhne mnogo raje žro, kot pa hranijo, namreč. Pa lep pozdrav in po dolgih letih: na dan republike, ki je ni več, prižgite svečo in skok v službo!

V Ljubljani, 21. novembra 1991

Vaš Hamfri Bogart

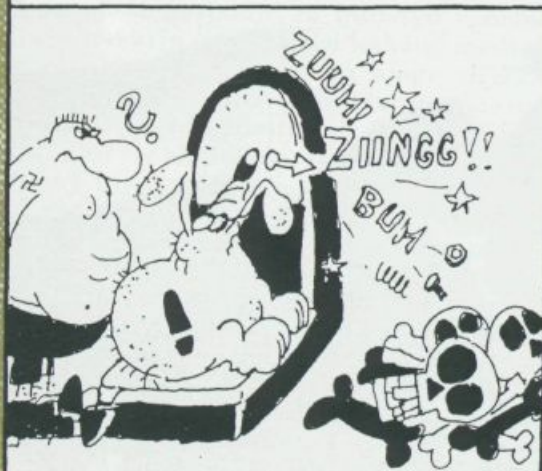
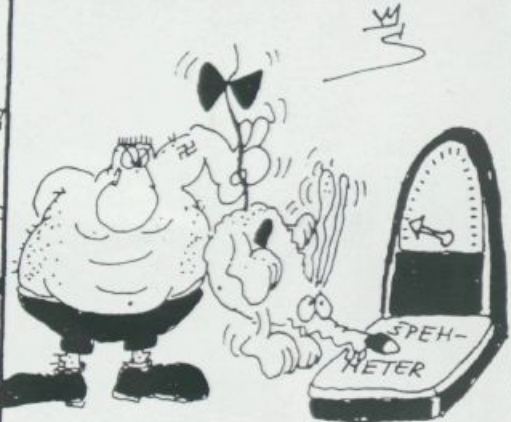
P.s. V Vukovarju so baje osiveli otroci. Kdo ob tem ne upa reči bobu bob, mu ne gre nalagati kakšen velike odgovornosti. In nanj tudi računati ni treba. Tega bi se tudi Hrvati lahko že zavedli. Poparjenih gospodov v Evropi očitno ne manjka. Dame pa v vojnah ponavadi ne igrajo velike vloge.

MODA 2. DEL

... FIFI SE JE TAKOJ ODLOČIL ZA SHUŠŠEVALNO KURO, DA BI POSTAL LEP...

... NAJPREJ SO GA STEHTALI...

PO DVEH TEDNIH...

